

Uz sākumlapu>Prasības iesniegšana tiesā>Kur un kā>Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Ja esat iesaistīts tiesas procesā, kurā visi lietas fakti nav saistīti ar vienu valsti, jānosaka, kurus tiesību aktus tiesa piemēros, izskatot lietu pēc būtības un pieņemot lēmumu.

Paplašinoties starptautiskajai tirdzniecībai un ceļošanas iespējām, uzņēmumi un indivīdi vairāk riskē iesaistīties strīdos, kuros ir starptautiski elementi. Strīdu starptautiskie elementi var izpausties dažādi — puses var būt dažādu tautību pārstāvji vai dzīvot dažādās valstīs, vai tās var būt noslēgušas līgumu, kas attiecas uz ārvalstīs īstenojamu darījumu.

Strīda gadījumā jānosaka ne vien, kurai tiesai ir starptautiska **jurisdikcija** izskatīt lietu un pieņemt lēmumu — jānoskaidro arī, kurus tiesību aktus tiesa piemēros, izskatot lietu pēc būtības un pieņemot lēmumu.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par konkrētu valsti, noklikšķiniet uz tās karodziņa.

Lapa atjaunināta: 18/01/2019

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdzu skatīt juridiskajā paziņojumā.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Beļģija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Beļģijas likumu saistošie avoti ir normatīvie akti, vispārējie tiesību principi un paražu tiesības. Normatīvos aktus ievieš valsts iestāde, vispārējie tiesību principi ir juridiski saistoši, jo sabiedrība zina to juridisko vērtību; paražu tiesības veido nerakstīta lietošana un vispārpieņemta prakse.

Beļģijā tiesām nav pienākuma ņemt vērā precedentu: judikatūrai no akadēmiskā viedokļa ir ietekme, bet tā nav saistoša. Tiesas spriedumi ir spēkā tikai starp lietas pusēm, un tie nav saistoši citiem tiesnešiem, kuri iztiesā līdzīgus gadījumus. Izņemot Konstitucionālo tiesu (*Cour constitutionnelle/Grondwettelijk Hof*), neviena tiesa nedrīkst pieprasīt citām tiesām, lai tās sekotu to precedentam. Pat ar Kasācijas tiesas (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*) spriedumu, kurš var atcelt zemākas tiesas spriedumu un atgriezt to atkārtotai izskatīšanai, netiek dotas norādes, kas uzliek tiesai par pienākumu izskatīt lietu no jauna. Tikai tad, ja Kasācijas tiesa izdod spriedumu otrreiz tajā pašā lietā, šī sprieduma saturs kļūst saistošs tiesai, kurai ir jāpieņem galīgais spriedums.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Lūdzu ņemt vērā, ka Federālajam valsts ārlietu dienestam ir datubāze, kurā var gūt pārskatu par divpusējām un daudzpusējām konvencijām, sākot ar 1987. gadu:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/nl/Verdragen>

<https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage>

<https://diplomatie.belgium.be/en/treaties>

Daudzo Beļģijā spēkā esošo konvenciju teksts tiek publicēts Beļģijas oficiālajā vēstnesī (*Moniteur belge/Belgisch Staatsblad*), kurš kopš 1997. gada ir pieejams elektroniskā formātā: <http://justice.belgium.be>

Turklāt daudzu konvenciju teksts ir atrodamas tajā pašā tīmekļa vietnē, pat ja tās tika noslēgtas pirms 1997. gada, zem virsraksta '*Législation consolidée/ Geconsolideerde Wetgeving*' (2 800 izdevumi 2004. gada 1. augustā).

Beļģija principā ir suverēna valsts, kurai pieder augstākā vara pār tās tiesu jurisdikcijām pakļautajām personām. Tomēr, ņemot vērā pieaugošo sabiedrības internacionalizāciju, Beļģijā aizvien vairāk kļūst saistoši starpvalstu un starptautisku organizāciju un institūciju izdotie noteikumi. Beļģijas normatīvos aktus jo īpaši ir ietekmējusi Eiropas Savienība (ES), Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), Ziemeļatlantijas līguma organizācija (NATO) un Eiropas Padome, ieviešot līgumus un regulas (kuras var piemērot gan tieši, gan netieši) un nosakot direktīvas un tiesiskās harmonizācijas procesus, lai šo organizāciju dalībvalstis pielīdzinātu savas iekšējās tiesiskās sistēmas.

Cilvēktiesību konvencijas, kuras tiešā veidā piemēro Beļģijā, ir Eiropas Cilvēktiesību konvencija un Eiropas Sociālā harta, kuras ievieša Eiropas Padome. Atbilstošie dokumenti Apvienoto Nāciju Organizācijas līmenī ir attiecīgi Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām.

Kā starpvalstu organizācija Eiropas Savienība (ES) ievērojami ietekmē tās dalībvalstis, tostarp Beļģiju. ES galvenie juridiskie instrumenti ir regulas, kuras piemēro tieši, un direktīvas, kuras dalībvalstis transponē pašas.

Neskaitāmas institūcijas un organizācijas aktīvi darbojas, lai attīstītu dažādas jurisprudences nozares kā starptautiskās privāttiesības, starptautiskās krimināltiesības un starptautiskās tirdzniecības un ekonomiskās tiesības. Dažas no tām: Apvienoto Nāciju Organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisija, Hāgas Starptautisko privāttiesību konference, Starptautiskais Privāttiesību unifikācijas institūts, Eiropas Padome, Eiropas Savienība un Eiropas Kopiena, Starptautiskā Civilstāvokļa komisija, Starptautiskā Jūrmiecības organizācija (SJO), Starptautiskā Gaisa transporta asociācija, Beniluksa Savienība u.c.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Gan federālās iestādes, gan Beļģijas reģionu iestādes drīkst noslēgt divpusējās konvencijas ar citām valstīm vai pasaules reģioniem atkarībā no tā, vai līgumaprīkšmets ietilpst to pilnvaru ietvaros. Lielākā daļa šo konvenciju ir noslēgta ar kaimiņvalstīm vai valstīm, ar kurām Beļģiju saista ciešas vai svarīgas komerciāla rakstura attiecības.

2 Kofīziju normu piemērošana

2004. gada 16. jūlija likums, ar kuru nosaka Starptautisko privāttiesību kodeksu, tika publicēts oficiālajā vēstnesī 2004. gada 27. jūlijā (<http://justice.belgium.be>). Ar to var iepazīties iepriekšminētajā tīmekļa vietnē, zem virsraksta '*Législation consolidée/ Geconsolideerde Wetgeving*'.

Šajā faktu lapā ir izskaidroti Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumi. Kodeksa noteikumi, kas attiecas gan uz starptautisko jurisdikciju, gan ārvalstu tiesu spriedumu un autentisko instrumentu izpildi, tiek piemēroti tiesas prāvām, kuras tika ierosinātas pēc Likums stāšanās spēkā, un tiesu spriedumiem un

autentiskajiem instrumentiem, kas tiek izdoti pēc Likuma stāšanās spēkā. Agrāk uzsāktas lietas, kas neietilpst pārejas uz Kodeksu noteikumos, nosaka daudz dažādi tiesību akti un ievērojams daudzums judikatūras, kā arī akadēmiskie raksti. Var noderēt šādas tīmekļa vietnes:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/>

- <https://www.dipr.be/>

Kodeksu piemēro tikai tik lielā mērā, cik lietu nenosaka starptautiskās konvencijas, Eiropas Savienības tiesību akti vai speciālā likumdošana.

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Beļģijas tiesneši nepiemēro tikai Beļģijas tiesību aktus. Viņiem bieži jāpieņem spriedums, pamatojoties uz ārvalstu tiesību aktiem.

Beļģijas starptautiskajās privāttiesībās ir noteikts, ka ārvalstu tiesību aktus piemēro, pamatojoties uz to interpretāciju, kas ir pieņemta konkrētajā valstī; ja tiesa nevar pati noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu, tā var lūgt pušu sadarbību. Ja ir acīmredzams, ka tiesa nevarēs noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu saprātīgā laika posmā, tā piemēro Beļģijas tiesību aktus (Kodeksa 15. pants).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Kopš Kodeksa apstiprināšanas atgriezeniskā norāde vairs nav vispārpieņemta (Kodeksa 16. pants). Tomēr Kodeksā ir paredzēts izņēmums tiesību aktiem, kurus piemēro juridiskām personām (110. pants), un atgriezeniskā norāde uz Beļģijas tiesību aktiem ir iespējama attiecībā uz fizisko personu tiesībspēju (skat. tālāk tekstā).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Piesaistes kritērijs var mainīties laikā (piem., pavalstniecība) vai pēc vietas (piem., pastāvīgā dzīvesvieta).

Ar Starptautisko privāttiesību kodeksa palīdzību ir mēģināts konkrētēt noteikumu, kuru piemērot biežāk sastopamajās situācijās, kad mainās piesaistes kritērijs.

Attiecībā uz mantu laulībā, piemēram, pirmais piesaistes kritērijs saskaņā ar Kodeksu ir laulāto pastāvīgā dzīvesvieta laikā, kad manta ir iegādāta (48. pants). Paternitātes noteikšanas gadījumā Kodeksā ir noteikts, ka piemērojami tiesību akti ir uz to pavalstniecību attiecošies tiesību akti, kura bija personai, kuras paternitāte vai maternitāte ir jānoskaidro, bērna piedzimšanas brīdī (62. pants).

Lietu tiesības attiecībā uz īpašumu nosaka tās Valsts tiesību akti, kurā atrodas īpašums tiesību rašanās brīdī. Tomēr Kodeksā ir precizēts, ka šādu tiesību iegūšanu un zaudēšanu nosaka tās Valsts tiesību akti, kurā īpašums atradās laikā, kad notika darbība vai tika konstatēti fakti, pamatojoties uz kuriem tiesības tiek iegūtas vai zaudētas (87. pants).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Parastie tiesību normu kolīzijas noteikumi netiek piemēroti vairākos Kodeksā noteiktajos gadījumos.

1. Izņēmuma veidā Kodeksā noteiktais tiesību akts netiek piemērots, ja ir skaidrs, ka, ņemot vērā visus apstākļus, situācijai ir pavisam necīga saikne ar Beļģiju un tai ir cieša saistība ar citu valsti. Tādā gadījumā piemēro šīs konkrētās valsts tiesību aktus (19. pants).

2. Beļģijas likumdošanas primārie vai publisko tiesību noteikumi, kuri regulē starptautiska mēroga situāciju neatkarīgi no tiesību normu kolīzijas noteikumos noteiktajiem tiesību aktiem, tiek tāpat piemēroti (20. pants).

3. Starptautiskajā sabiedriskajā politikā ir izņēmums, kas dod iespēju nepiemērot konkrētus ārvalstu tiesību aktu aspektus, ja to ietekme būtu nepieņemama Beļģijas tiesiskajā sistēmā (21. pants).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Beļģijas tiesa var pieprasīt pusēm noskaidrot ārvalstu tiesību aktu saturu un darbības jomu. Tiesa arī drīkst piemērot Eiropas Konvenciju par informāciju par ārvalstu likumiem, kas tika parakstīta Londonā 1968. gada 7. jūnijā. Ja tiek pieprasīts autentisks pierādījums, pusei vajadzēs sniegt paziņojumu, kas ir zināms kā *certificat de coutume*, kurā atbilstoša ārvalstu iestāde sniedz autentisku liecību par tās valstī piemērojamiem noteikumiem.

3 Kolīziju normas

Ja Beļģijas tiesai ir jurisdikcija saskaņā ar jau iepriekšminētajiem noteikumiem, tai joprojām ir jāizlemj, kurus tiesību aktus piemērot strīdam. Tā izlemj šo jautājumu saskaņā ar Beļģijas starptautiskajām privāttiesībām. Atkarībā no strīda tēmas pastāv dažādi faktori, kas var piesaistīt lietu konkrētai tiesiskajai sistēmai. Starptautisko privāttiesību kodekss ir strukturēts pēc tēmas, un katrai tēmai ir norādīts būtiskais piesaistes kritērijs. Dažas no šīm tēmām ir aplūkotas tālāk tekstā.

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Šo jomu regulē Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs), kura ir zināma kā Roma I regula. Starptautisko privāttiesību kodekss nosaka vecās 1980. gada Romas Konvencijas piemērošanu līgumsaistību lietām, kuras tika izslēgtas no tās ietekmes sfēras. Kodekss drīzumā tiks koriģēts, lai tajā tiktu ņemta vērā situācija, kas rodas, aizstājot veco Romas Konvenciju ar Roma I regulu.

Noteiktas lietas, kas ir izslēgtas no regulas darbības ietvara, regulē specifiski noteikumi vai nu

– saskaņā ar starptautiskajām konvencijām (jo īpaši 1930. gada 7. jūnija Ženēvas Konvenciju par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā un 1931. gada 19. marta Ženēvas Konvenciju par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā), vai arī

– saskaņā ar Kodeksa īpašiem noteikumiem (jo īpaši 124. pantu par trestiem un 111. pantu par partnerības līgumiem).

Visbeidzot jāatzīmē, ka saskaņā ar regulas 25. pantu tiek turpināta noteiktu starptautisko konvenciju piemērošana, proti:

– 2001. gada 21. jūnijā Budapeštas Konvencija par līgumu par preču pārvadājumiem pa iekšējiem ūdensceļiem,

– 1989. gada 28. aprīlī Londonas Starptautiskā konvencija par palīdzību,

– Starptautiskas konvencijas par konkrētu noteikumu unifikāciju attiecībā uz sadursmēm, palīdzību un glābšanu jūrā, kas parakstītas Briselē 1910. gada 23. septembrī un klātpievienotais Parakstu protokols.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Šo jomu regulē Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs), kura ir zināma kā Roma II regula. Starptautisko privāttiesību kodekss attiecas uz lietām, kuras tā izslēdz no savas ietekmes sfēras.

Noteiktas lietas, kas ir izslēgtas no regulas darbības ietvara, regulē specifiski noteikumi. Tādējādi pienākumu, kas rodas no cieņu aizskarošas rīcības vai privātuma vai personas tiesību pārkāpuma, nosaka tās valsts tiesību akti, kurā šī rīcība vai kaitējums ir noticis vai pastāvēja tā draudi, pēc pieteikuma iesniedzēja izvēles, ja vien atbildīgā persona neapgalvo, ka tā nevarēja paredzēt, ka kaitējums tiks nodarīts šajā valstī (99. pants).

Jāatzīmē, ka saskaņā ar regulas 28. pantu tiek turpināta noteiktu starptautisko konvenciju piemērošana, proti:

– 1971. gada 4. maijā Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu,

– 1952. gada 10. maijā Briselē parakstītā Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju civilajā jurisdikcijā kolīziju lietās, Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju attiecībā uz kriminālo jurisdikciju kolīziju lietās un citos navigācijas incidentos, Starptautiskā Konvencija par noteiktu likumu, kas attiecas uz jūras kuģu arestu, unifikāciju.

– Starptautiskā Konvencija par glābšanu, Londona, 1989. gada 28. maijs,

– Konvencija par Eiropas patentu piešķiršanu, Minhene, 1973. gada 5. oktobris,

- 1933. gada 29. maija Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju attiecībā uz gaisa kuģu iepriekšējo arestu,
- Starptautiskas konvencijas par konkrētu noteikumu unifikāciju attiecībā uz sadursmēm, palīdzību un glābšanu jūrā, kas parakstītas Briselē 1910. gada 23. septembrī un klātpievienotais Parakstu protokols.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Ja Starptautisko privāttiesību kodeksā nav noteikts citādi, tiesību akti, kurus piemēro strīdiem par personas statusu un tiesībspēju, ir tās Valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir persona.

Attiecībā uz fizisko personu tiesībspēju Kodeksā ir ietverts noteikums par daļēju atgriezenisko norādi: lietu regulē Beļģijas tiesību akti, ja ārvalstu tiesību akti pieprasa Beļģijas tiesību aktu piemērošanu (Kodeksa 34. pants).

Saskaņā ar vispārējo principu tiesību akti, kurus piemēro personu uzvārdiem un vārdiem, ir tās Valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir persona (37. pants).

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Kā vispārējs noteikums piemērojamo tiesību aktu noteikšanai Starptautisko privāttiesību kodeksa 62. pantā ir noteikts, ka personas paternitātes vai maternitātes konstatēšanu un apstrīdēšanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir persona bērna piedzimšanas brīdī vai, ja paternitāte vai maternitāte tiek noteikta brīvpātīgi, šīs darbības veikšanas laikā.

3.4.2 Adopcija

Adopcijas īstenošanas nosacījumus regulē adoptētāja valsts tiesību akti vai adoptētāju kopējie EEZ valstu tiesību akti. Ja adoptētājiem ir atšķirīga pilsonība, nosacījumus regulē viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja tos nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti.

Dažādām piekrišanām piemērojami tiesību akti ir adoptētā bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Tomēr, ja šajos tiesību aktos nav paredzēta adoptētā bērna piekrišana vai tie neparedz adoptēšanu, adoptētā bērna piekrišanai piemēro Beļģijas tiesību aktus (Starptautisko privāttiesību kodeksa 67. un 68. pants).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Kas attiecas uz laulībai piemērojamiem tiesību aktiem, Starptautisko privāttiesību kodeksā ir noteikta atšķirība starp:

1. laulību solījumu: nākamo laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja nevar piemērot, abu nākamo laulāto pilsonības valsts tiesību akti, vai, ja nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 45. pants);
2. laulības noslēgšanu: katra laulātā valsts tiesību akti, izņemot viendzimuma laulību, kad tiek izslēgts ārvalstu tiesību aktu noteikums, kas aizliedz šādu laulību, ja kāds no laulātajiem ir pilsonis vai kādam no viņiem ir pastāvīgā dzīvesvieta Valstī, kuras tiesību aktos nav atļauta šāda laulība (Kodeksa 46. pants);
3. formalitātes: valsts, kurā notiek laulību ceremonija, tiesību akti (Kodeksa 47. pants);
4. laulāto mantu: laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja nevar piemērot, abu laulāto pilsonības valsts tiesību akti, vai, ja nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 48. pants).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Attiecībā uz reģistrācijai pakļautu partnerību vai jebkura veida kopdzīvi Beļģijas tiesību aktos ir noteikta atšķirība starp dzīvesbiedru attiecībām, kurās pastāv laulībai līdzvērtīga saikne, un attiecībām, kurās nav laulībai līdzvērtīgas saiknes.

Pirmajā gadījumā piemēro tos pašus tiesību aktus, kuri attiecas uz laulību (kā iepriekšminēts), turpretī tiesību akti, kurus piemēro kopdzīves attiecībām bez laulībai līdzvērtīgas saiknes, ir tās valsts tiesību akti, kurā kopdzīves attiecības tika reģistrētas pirmo reizi.

Neregistrētas kopdzīves attiecības neregulē nekādi īpaši noteikumi.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanai un atšķiršanai piemēro Regulu (ES) Nr. 1259/2010 (2010. gada 20. decembris).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 15. pantā ir atsauce uz 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu. Vispārējie noteikumi nosaka tās valsts tiesību aktu piemērošanu, kurā kreditoram ir pastāvīgā dzīvesvieta. Tomēr pastāv īpaši noteikumi, kuri attiecas uz bērniem un viņu vecākiem, uz personām, kuras nav sasniegušas 21 gada vecumu, attiecībās ar personām, kas nav viņu vecāki, starp laulātajiem un kādreizējiem laulātajiem un starp personām, kuru laulība ir anulēta. Protokolā ir ietverts arī noteikums, kas ļauj pusēm norādīt piemērojamos tiesību aktus. Turklāt 1956. gada 24. oktobra Hāgas Konvencija par bērnu uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem tiek piemērota attiecībām starp Beļģiju un valsti, kas ir puse konkrētajā lietā, neratificējot iepriekšminēto 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Partneri paši var izvēlēties tiesību aktus, kas regulē viņu laulības īpašuma režīmu. Izvēle ir ierobežota: tās valsts tiesību akti, kurā atrodas partneru pirmā pastāvīgā dzīvesvieta pēc laulības noslēgšanas, vai viena no laulātajiem valsts likumdošana (Starptautisko privāttiesību kodeksa 49. pants).

Ja izvēle netiek izdarīta, laulības īpašumu režīmu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā atrodas partneru pirmā pastāvīgā dzīvesvieta pēc laulības noslēgšanas.

Ja laulātajiem bija pastāvīgās dzīvesvietas, kas neatradās tajā pašā valstī, piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kuras pilsoņi bija abi partneri laulības noslēgšanas brīdī. Citos gadījumos tiek piemēroti valsts, kurā notiek laulību ceremonija, tiesību akti (Kodeksa 51. pants).

3.7 Testamenti un mantojums

Šo jomu regulē Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma atrašanās vieta arī tiek izmantota, lai noteiktu piemērojamos tiesību aktus (Starptautisko privāttiesību kodeksa 87. pants).

3.9 Maksātnespēja

Maksātnespējas jautājumus nosaka Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām. Regulas pamatprincips nosaka vienu galveno universālo maksātnespējas procedūru, kura ir sīkāk iedalīta sekundārās teritoriālās procedūrās.

Lapa atjaunināta: 05/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Mūsu tulkoņi pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Čehija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Galvenais valsts mēroga instruments tiesību normu kolīzijas noteikumiem ir Likums Nr. 91/2012 par starptautiskajām privāttiesībām.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Nozīmīgas daudzpusējās starptautiskās konvencijas, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus:

Varšavas Konvencija par dažu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, Varšava, 1929. gads

Konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu (CMR), 1956. gads

Gvadalahas Konvencija par dažu tādu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, kuru veic persona, kura nav līgumpārvadātājs, 1961. gads

Vīnes Konvencija par civiltatbildību par kodolkaitējumiem, 1963. gads

Hāgas Konvencija par satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu, 1971. gads

Konvencija par pasažieru un bagāžas starptautisko autopārvadājumu līgumu (CVR), 1973. gads

Konvencija par noiļgumu starptautiskajā preču tirdzniecībā, 1974. gads

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par preču pārvadājumiem pa jūru, 1978. gads

Romas Konvencija par līgumsaistībām piemērojamo likumu, 1980. gads

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, Vīne, 1980. gads

Konvencija par starptautiskiem dzelzceļa pārvadājumiem (COTIF), 1980. gads

Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, Hāga, 1996. gads

Konvencija par dažu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, Monreāla, 1999. gads

Hāgas Konvencija par pieaugušo starptautisko aizsardzību, 2000. gads

Hāgas Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem, 2007. gads (ES kopumā ir puse)

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Galvenās divpusējās starptautiskās vienošanās, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus:

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Albānijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1959. gads

Čehoslovākijas Sociālistiskās Republikas un Dienvidslāvijas Sociālistiskās Federatīvās Republikas nolīgums par tiesisko attiecību regulējumu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1964. gads (attiecas uz visām bijušajām Dienvidslāvijas valstīm)

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Bulgārijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1976. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Mongolijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1976. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Kubas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1980. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1982. gads (attiecas uz Krievijas Federāciju un daudzām bijušajām PSRS valstīm)

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Polijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās, darba lietās un krimināllietās, 1987. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Ungārijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1989. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Rumāniju par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, 1994. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Ukrainu par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, 2001. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Uzbekistānas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās un krimināllietās, 2002. gads

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 23. pants.

Tiesa piemēro ārvalstu tiesību aktus pēc savas ierosmes. Tiesību aktus piemēro tādā pašā veidā, kā valsti, kur tie ir spēkā. Piemērotie tiesību aktu noteikumi ir noteikumi, kādus piemērotu lēmumam lietā valstī, kurā šie tiesību akti ir spēkā, neatkarīgi no to kārtības sistēmā vai publisko tiesību statusa ar noteikumu, ka tie nav pretrunā ar piemērojamo Čehijas tiesību aktu noteikumiem.

Tiesa nosaka pēc savas ierosmes, kuru ārvalstu tiesību aktu daļu piemērot. Tiesa vai valsts iestāde, kura pieņem lēmumus konkrēto tiesību aktu regulētajās lietās, veic visus nepieciešamos pasākumus, lai noteiktu konkrētos tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Šo jautājumu vispārīgi regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 21. pants.

Atgriezenisko norādi izmanto, izņemot attiecību, kas balstās uz līgumtiesībām un nodarbinātības tiesībām, gadījumus. Ja piemērojamos tiesību aktus izvēlas puses, tiesību normu kolīzijas noteikumus drīkst ņemt vērā tikai tad, ja tas izriet no pušu vienošanās.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Parasti norādīto kritēriju izvērtē tikai tad, ja tiek vērtēts juridiski nozīmīgs fakts. Specifiskie tiesību normu kolīzijas noteikumi, protams, var dažkārt atrisināt jautājumu — skat., piemēram, noteikumus par lietu tiesībām 3.8. punktā.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Šo jautājumu vispārīgi regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 24. pants.

Tiesību aktus, kuri jāpiemēro saskaņā ar Likumu par starptautiskajām privāttiesībām, piemēro tikai galēja izņēmuma apstākļos, kad pēc pienācīgi pamatotas visu lietu apstākļu kopsavilkuma apsvēršanas un, jo īpaši ņemot vērā pušu pamatotās gaidas attiecībā uz citu tiesību aktu piemērošanu, tas šķīstu nesamērīgs un pretstatā saprātīgam un taisnīgam pušu attiecību izlīgumam. Šajos apstākļos un neietekmējot citu personu tiesības, piemērotie tiesību akti ir tādi, kas paredz šādu izlīgumu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 23. pants.

Tiesa nosaka pēc savas ierosmes, kuru ārvalstu tiesību aktu daļu piemērot. Tiesa vai valsts iestāde, kura pieņem lēmumus konkrēto tiesību aktu regulētajās lietās, veic visus nepieciešamos pasākumus, lai noteiktu konkrētos tiesību aktus.

Ja tiesa vai valsts iestāde, kas izskata lietas saskaņā ar konkrētajiem tiesību aktiem, nepārzina ārvalstu tiesību aktu saturu, tā drīkst lūgt atzinumu no Tieslietu ministrijas satura noteikšanai.

Ja ar ārvalstu tiesību aktiem nevar iepazīties saprātīgā laika posmā vai ja tas ir neiespējami, piemēro Čehijas tiesību aktus.

3 Kofiziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Līgumsaistības regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 87. un 89. pants. Regulējums ir ierobežots līdz tām līgumsaistībām vai to aspektiem, uz kuriem neattiecas ES likumdošana vai starptautiskās vienošanās, ja vien likumdošana vai minētās vienošanās neatļauj Likuma regulējumu konkrētām līgumsaistībām. Tādējādi tas ir līdz galam nenoskaidrots noteikums.

Līgumus regulē tās Valsts tiesību akti, ar kuru līgumam ir visciešākā saikne, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus. Tiesību aktu izvēlei jābūt nepārprotamai, vai tā viennozīmīgi izriet no līguma noteikumiem vai lietas apstākļiem.

Apdrošināšanas līgumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā apdrošinājuma ņēmējs ir pastāvīgais iedzīvotājs. Puses drīkst izvēlēties piemērojamos tiesību aktus apdrošināšanas līgumam.

Gadījumā, ja uz apdrošināšanas līgumiem attiecas Roma I regula, saskaņā ar Likumu var izmantot Dalībvalstīm piešķirto iespēju šīs Regulas 7. panta trešajā daļā, kas ļauj pusēm izvēlēties jebkurus piemērojamos tiesību aktus tiktāl, cik to atļauj Regula.

Saskaņā ar Līguma 90. pantu no vienusējiem juridiskiem līgumiem izrietošās tiesiskās attiecības regulē tās valsts tiesību akti, kurā vienusējā līguma pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese laikā, kad juridiskais līgums ir noslēgts, ja vien nav izvēlēta citu tiesību aktu piemērošana.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 101. pantā ir paredzēti galvenokārt ar Roma II regulu saistīti tiesību normu kolīzijas pasākumi tikai ārpuslīgumiskām saistībām, kas izriet no privāttiesību vai personas tiesību pārkāpuma, tostarp neslavas celšanas. Šīs saistības regulē tās valsts tiesību akti, kurā tiek izdarīts pārkāpums. Tomēr cietuši puse drīkst izvēlēties tās valsts tiesību aktu piemērošanu, kurā (a) cietušajai pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese, (b) pārkāpuma izraisītājam ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese, vai (c) pārkāpums ir radījis sekas ar noteikumu, ka pārkāpējs varēja tās paredzēt.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 29. pants.

Ja Likums nenosaka citādi, tiesībsubjektību un tiesībspēju nosaka tās valsts tiesību akti, kurā persona ir pastāvīgais iedzīvotājs. Ja Likums nenosaka citādi, ir pietiekami, ja, izpildot tiesību aktu, fiziskai personai ir tiesībspēja tiesību akta izpildei saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir piemērojami vietā, kur fiziskā persona izpilda tiesību aktu.

Pasākumus saistībā ar fizisku personu vārdiem un uzvārdiem nosaka tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir persona. Tomēr persona drīkst izvēlēties, lai tiktu piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā persona ir pastāvīgais iedzīvotājs.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāku un bērnu attiecību noteikšanu un apstrīdēšanu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 54. pants. Uz to attiecas tās valsts tiesību akti, kuras pilsonību bērns ieguva piedzimstot; ja bērns piedzimstot iegūst vairākas pilsonības, piemēro Čehijas tiesību aktus. Tās valsts tiesību aktus, kurā bērna māte bija pastāvīgā iedzīvotāja bērna piedzimšanas brīdī, piemēro, ja tas nāk par labu bērna interesēm. Ja bērns ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā un ja tas nāk par labu bērna interesēm, vecāku un bērnu attiecību noteikšanu un apstrīdēšanu regulē Čehijas tiesību akti. Vecāku un bērnu attiecības var noteikt saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tika iesniegta prasība par vecāku un bērnu attiecību noteikšanu. Ja vecāku un bērnu attiecības tiek apstrīdētas citā valstī tiesas vai ārpustiesas procedūrā saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem un vecāku un bērnu attiecības nosaka saistībā ar citu personu, ir pietiekami konstatēt vecāku un bērnu attiecības saistībā ar šo personu.

Tiesību aktu piemērošanu vecāku un bērnu attiecībām uzturēšanas jautājumos nosaka saskaņā ar Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu (2007. gads). Citos gadījumos, kas attiecas uz vecāku tiesībām un pienākumiem, un pasākumiem, kas jāveic, lai pasargātu bērnu vai bērna īpašumu, piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Hāgas Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, (1996. gads).

3.4.2 Adopcija

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 61. un 62. pants.

Adopcijas nolūkā ir nepieciešams izpildīt nosacījumus, kurus paredz tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns, un valsts, kuras pilsonis ir adoptētājs. Ja adoptētājiem ir atšķirīga pilsonība, ir jāizpilda nosacījumi, kurus paredz abu vecāku pilsonību noteiktās tiesiskās sistēmas, kā arī tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns. Gadījumos, ja saskaņā ar šiem noteikumiem ir nepieciešams piemērot citas valsts, kura nepieļauj adopciju vai pieļauj to stingri ierobežotos apstākļos, tiesību aktus, tiek piemēroti Čehijas tiesību akti tik ilgi, kamēr adoptētāji vai vismaz viens no viņiem, vai adoptētais bērns ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā.

Adopcijas sekas regulē tās valsts tiesību akti, kuras pilsoņi ir visas adopcijā iesaistītās puses adopcijas laikā, vai, ja tas nav iespējams, tās valsts tiesību akti, kurā visas puses ir pastāvīgi iedzīvotāji adopcijas laikā, vai, ja tas arī nav iespējams, tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns.

Adoptētāja un adoptētā bērna attiecībām vai adoptētājiem vecāku tiesību un pienākumu, bērna audzināšanas un uzturēšanas jautājumos piemēro starptautiskos līgumus, kuri ir uzskaitīti 3.4.1. punktā par vecāku un bērna attiecībām, noteiktos tiesību aktus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 48. un 49. pants.

Personas tiesībspēja ģimenes nodibināšanai, kā arī nosacījumi laulības spēkā esamībai, tiek noteikti saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir šī persona.

Laulības formu nosaka tiesību akti, kuri ir spēkā vietā, kur tiek noslēgta laulība.

Ja laulība ir noslēgta Čehijas Republikas vēstniecībā citā valstī, tā ir pakļauta Čehijas likumdošanai.

Personīgās attiecības starp laulātajiem nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abas personas. Ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi, attiecības regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgi iedzīvotāji, vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 67. pants nosaka tiesību aktus, kurus piemēro partnerattiecībām un līdzīgām attiecībām, un ar tām saistītajai mantai, tiesībspējai tās nodibināt, to nodibināšanas vai izšķiršanas procedūrām, to anulēšanai un šķiršanai un partneru personīgo un mantisko attiecību nokārtošanai.

Visus minētos jautājumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā tiek īstenotas partnerattiecības vai līdzīgas attiecības vai kurā tās tika nodibinātas.

Čehijas tiesību aktos nav paredzēti nekādi tiesību normu kolīzijas līdzekļi attiecībā uz kopdzīvi.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 50. pants nosaka tiesību aktus, kurus piemēro laulības šķiršanai vai anulēšanai, vai, lai noteiktu laulības spēkā esamību. Čehijas Republika nepiedalās pastiprinātajā sadarbībā jomā, kas attiecas uz laulības šķiršanas vai laulāto atšķiršanas gadījumiem piemērojamiem tiesību aktiem, un tādēļ tai nav saistoša Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010.

Laulības šķiršanu regulē tās valsts tiesību akti, kuri regulēja laulāto personīgās attiecības procedūras sākumā. (Personīgās attiecības starp laulātajiem nosaka saskaņā ar tās Valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abas personas. Ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi, attiecības regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgie iedzīvotāji, vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.) Gadījumā, ja saskaņā ar šo tiesību normu kolīzijas noteikumu ir nepieciešams piemērot citas valsts, kura nepieļauj šķiršanos vai pieļauj to galēja izņēmuma apstākļos, tiesību aktus, tiek piemēroti Čehijas tiesību akti tik ilgi, kamēr vismaz viens no laulātajiem ir Čehijas Republikas pilsonis vai vismaz viens no laulātajiem ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā.

Anulējot laulību vai nosakot tās spēkā esamību, tiesībspēja slēgt laulību un tās slēgšanas forma tiek vērtēta saskaņā ar tiesību aktiem, kuri bija piemērojami laikā, kad laulība tika noslēgta.

Čehijas tiesību aktos nav paredzēti nekādi tiesību normu kolīzijas līdzekļi attiecībā uz atšķiršanu.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas saistības starp laulātajiem un bijušajiem laulātajiem nosaka tiesību akti saskaņā ar Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu (2007. gads).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 49. pants.

Laulāto īpašuma regulējumu nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgie iedzīvotāji; ja tas nav iespējams, saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abi laulātie; vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.

Laulāto mantiskās attiecību nokārtošana pēc līguma tiek regulēta saskaņā ar tiem tiesību aktiem, kuri bija piemērojami laulāto mantiskajām attiecībām laikā, kad tika panākta vienošanās. Ja tas nav iespējams, laulātie var arī vienoties laulāto mantisko attiecību līgumiskās nokārtošanas nolūkā, ka viņu mantiskās attiecības regulēs vai nu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir viens no laulātajiem, vai arī valsts, kurā viens no laulātajiem ir pastāvīgais iedzīvotājs, vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas konkrētais nekustamais īpašums, vai saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem. Vienošanās ir jānoformē pie notāra, vai jāsaģatavo līdzīgs dokuments, ja vienošanās tiek noslēgta citā valstī.

3.7 Testamenti un mantojums

Piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz personu, kuras mirušas 2015. gada 17. augustā vai pēc tam, mantojumu nosaka **Regula (ES) Nr. 650/2012**.

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 76. un 77. pants. Šis līdzeklis attiecas attiecībā uz to personu mantojumu, kuras mirušas 2015. gada 16. augustā vai pirms tam (ja vien piemērojamo tiesību aktu nenosaka citādi saskaņā ar divpusēju starptautisku vienošanos).

Mantojuma tiesisko regulējumu nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs nāves brīdī. Ja testators bija Čehijas Republikas pilsonis un vismaz viens no viņa mantiniekiem ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā, piemēro Čehijas tiesību aktus.

Tiesībspēju sastādīt vai anulēt testamentu, kā arī testamentā esošo nepilnību un izpaušmju sekas regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis bija testators testamentā noformēšanas brīdī vai kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs. Līdzīgā veidā nosaka tiesību aktus, ko piemēro saistībā ar tiesībspēju noformēt vai anulēt cita veida novēlējumus pirms nāves un to, kādi cita veida novēlējumi pirms nāves ir pieļaujami.

Testaments ir derīgs attiecībā uz tā formu, ja forma atbilst tās valsts tiesību aktiem (a) kuras pilsonis bija testators testamentā noformēšanas brīdī vai nāves brīdī, (b) kuras teritorijā testaments tika noformēts, (c) kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs testamentā noformēšanas brīdī vai nāves brīdī, (d) kura ir jāpiemēro mantojuma tiesiskajam regulējumam vai kura bija jāpiemēro šādam regulējumam testamentā noformēšanas brīdī, vai (e) kurā atrodas konkrētais nekustamais īpašums. Šie noteikumi attiecas arī uz testamentā anulēšanas formu. Šie noteikumi arī attiecas *mutatis mutandis* uz vienošanās formu attiecībā uz mantojumu un citiem novēlējumiem pirms nāves ar noteikumu, ka testators ir vienošanās puse attiecībā uz mantojumu. Tas attiecas arī uz vienošanās par mantojumu anulēšanas formu un citiem novēlējumiem pirms nāves.

Testators drīkst precizēt testamentā, ka citkārt piemēroto tiesību aktu vietā mantojuma tiesisko regulējumu noteiks saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā testators ir pastāvīgais iedzīvotājs testamentā noformēšanas brīdī, tostarp nekustamā īpašuma novēlējumam, vai testators var precizēt, ka mantojuma tiesisko regulējumu, tostarp nekustamā īpašuma novēlējumu, noteiks saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir testators mantojuma noformēšanas brīdī. Vienošanās par mantojumu puses var izvēlēties mantojuma tiesisko regulējumu no šīm tiesiskajām sistēmām ar noteikumu, ka testators ir viena no vienošanās par mantojumu pusēm. Tas attiecas arī *mutatis mutandis* uz citiem novēlējumiem pirms nāves.

Saskaņā ar Mantojuma regulu, ja saskaņā ar regulu mantojumam piemērojamiem tiesību aktiem nav neviena mantinieka nevienam īpašumam vai legātāra saskaņā ar novēlējumu pirms nāves, nevienas fiziskas personas, kas ir mantinieks, šādā veidā noteikta tiesību aktu piemērošana neizslēdz Dalībvalsts vai konkrētās Dalībvalsts norādītas iestādes tiesības likumīgi pārņemt mantojumā esošo īpašumu, kas atrodas tās teritorijā, kurā kreditoriem ir tiesības uz nenomaksātu parādu samaksu no pārējiem īpašumiem, īpašumtiesības. Čehijas tiesību aktos šo jautājumu regulē Civilt kodeksa 1634. pants. Saskaņā ar šo, ja mantojumam nav neviena mantinieka pat saskaņā ar likumiskās mantošanas noteikumiem, mantojums pāriet valsts īpašumā, un valsts ir uzskatāma par likumīgo mantinieku. Valstij ir tāds pats mantinieka statuss attiecībā pret citām pusēm saskaņā ar inventāra tiesībām. Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 78. pants nosaka, ka Čehijas Republikā atrodtais testatora īpašums un tiesības pāriet Čehijas Republikas īpašumā, ja nav neviena mantinieka; lēmumi šajos jautājumos ir Čehijas tiesu jurisdikcijā. Šajā nolūkā valsts vai cita teritoriāla vienība, vai institūcija netiek uzskatīta par mantinieku, ja vien testators nav to noteicis testamentā.

3.8 Nekustamais īpašums

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 69.–79. pants.

Vispārīgi materiālās tiesības uz nekustamu īpašumu vai kustamu materiālu īpašumu nosaka tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā. Saskaņā ar šo likumu nosaka arī to vai tas ir nekustams īpašums vai kustama manta. Noteiktam īpašumam un dažiem lietu tiesību aspektiem Likumā ir ietverti speciāli tiesību normu kolīzijas noteikumi — skat. tālāk.

Lietu tiesību kuģiem un gaisa transportam, kas ir ierakstītas publiskā reģistrā, konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tās valsts tiesību akti, kuras pārziņā ir reģistrs.

Lietu tiesību uz kustamu materiālu īpašumu konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tās vietas tiesību akti, kur īpašums atradās laikā, kad atgadījās notikums, kas izraisīja tiesību rašanos vai izbeigšanos.

Īpašumtiesību uz kustamu materiālu īpašumu, kas tiek nodots uz līguma pamata, konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tiesību akti, kas regulē līgumu, kas ir īpašumtiesību rašanās vai izbeigšanās pamatā.

Ja juridiskā procedūra, kas ir pamatā lietu tiesību uz kustamu materiālu īpašumu konstatēšanu un izbeigšanos, tiek veikta pēc tam, kad ir sākti īpašuma pārvietošana, un uz pārvietošanas laiku, šādu konstatēšanu un izbeigšanos regulē tiesību akti, kas ir spēkā vietā, no kurienes īpašums tika nosūtīts. Tomēr, ja konkrētā īpašuma lietu tiesību konstatēšana un izbeigšanās notiek, izmantojot sertifikātu, kurš ir jāuzrāda nolūkā atteikties no īpašuma un pārvietot to, tiek piemēroti tās vietas tiesību akti, kurā sertifikāts atradās īpašuma pārvietošanas laikā.

Tiek piemēroti arī noteikumi par ierakstiem atklātajos rīkojumos un līdžīgos sarakstos, kas ir derīgi kustama vai nekustama īpašuma atrašanās vietā, ja citā tiesiskajā sistēmā tiek pārbaudīts juridiskais pamatojums reģistrēto tiesību konstatēšanai, ierobežošanai vai nodošanai.

Akceptēšanu regulē tiesību akti, kas ir spēkā vietā, kur īpašums atradās pieņemšanas perioda sākumā. Tomēr īpašnieks var atsaukties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā notiek pieņemšana, kur — laiku pa laikam, kad īpašums tika nogādāts konkrētajā valstī — visi pieņemšanas nosacījumi saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem ir izpildīti.

3.9 Maksātnešpēja

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 111. pants. Maksātnešpējas regulas tiesību normu kolīzijas noteikumus piemēro *mutatis mutandis*, izņemot Regulā noteiktos gadījumus.

Lapa atjaunināta: 06/03/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [\[et\]](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Igaunija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Piemērojamo tiesību aktu aspekti ir galvenokārt reglamentēti [\[et\]](#) [Likumā par starptautiskajām privāttiesībām](#) (turpmāk „*PILA*”). Ar Civilkodeksa likuma vispārīgo daļu tika reglamentēti piemērojamie tiesību akti pirms *PILA* stāšanās spēkā 2002. gada 1. jūlijā, savukārt tagad *PILA* piemēro gandrīz visām lietām, uz kurām attiecas Likums par saistību aktiem, Civilkodeksa likuma vispārīgā daļa un *PILA* īstenošanas likuma 24. pants.

Turklāt jāņem vērā gan tas, ka noteikumi, kuri izriet no piemērojamiem ES tiesību aktiem, ir primāri salīdzinājumā ar valsts tiesību aktiem, gan arī no Igaunijas Republikas Konstitūcijas 123. panta izrietošais princips, saskaņā ar kuru gadījumos, kad Igaunijas likums vai cits tiesību akts ir pretrunā ar Igaunijas Parlamenta ratificētu starptautisku līgumu, piemēro starptautiskā līguma noteikumus. Igaunija ir arī parakstījusi četrus nolīgumus par tiesisko palīdzību ar Krieviju, Ukrainu, Poliju, Latviju un Lietuvu, kuri arī reglamentē piemērojamo tiesību aktu aspektus.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību, kas parakstīta Hāgā 1961. gada 5. oktobrī;

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kas parakstīta Romā 1980. gada 19. jūnijā;

Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, kas parakstīta Hāgā 1996. gada 19. oktobrī;

Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem, kas parakstīts Hāgā 2007. gada 23. novembrī.

Sīkāka informācija pieejama izdevumā [\[et\]](#) [Riigi Teataja](#) (oficiālais vēstnesis).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Līgums par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām starp Igaunijas Republiku, Latvijas Republiku un Lietuvas Republiku, kas parakstīts Tallinā 1992. gada 11. novembrī.

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Krievijas Federāciju par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, kas parakstīts Maskavā 1993. gada 26. janvārī.

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Ukrainu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās un krimināllietās, kas parakstīts Kijevā 1995. gada 15. februārī.

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Polijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, darba likumdošanas lietās un krimināllietās, kas parakstīts Tallinā 1998. gada 27. novembrī.

Sīkāka informācija pieejama izdevumā [\[et\]](#) [Riigi Teataja](#).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Ja likumā, starptautiskā nolīgumā vai darījumā ir noteikta prasība piemērot ārvalstu tiesību aktus, tiesa prasību izpildīs neatkarīgi no tā, vai tas ir pieprasīts.

Tas nozīmē, ka tiesas pienākums piemērot ārvalstu tiesību aktus nav atkarīgs no tā, vai kāda puse to ir pieprasījusi (*PILA* 2. panta 1. punkts).

Dažās civillietās, kad puses ir tiesīgas vienoties par to, kādus tiesību aktus tās izvēlas piemērot, Igaunijas tiesa ir piemērojusi Igaunijas, nevis ārvalstu tiesību aktus, jo puses skaidri atteikušās no tiesībām izvēlēties ārvalstu tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja *PILA* ir noteikta prasība piemērot ārvalstu tiesību aktus (transmisija), piemēro attiecīgās valsts starptautisko privāttiesību noteikumus. Ja saskaņā ar šādiem noteikumiem jāpiemēro Igaunijas tiesību akti (remisija), piemēro Igaunijas materiālo tiesību normas (*PILA* 6. panta 1. punkts).

Tādējādi, ja ārvalstu tiesību aktos ir atsauce uz Igaunijas tiesību aktiem, piemēro Igaunijas materiālo tiesību normas.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās tiek noteikta, pamatojoties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā atradās īpašums lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās laikā (*PILA* 18. panta 1. punkts). Tādēļ, ja īpašuma atrašanās vieta mainās pēc lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās, mainās arī piemērojamie tiesību akti.

Fiziskās personas tiesībspējai un rīcībspējai piemēro personas dzīvesvietas valsts tiesību aktus (*PILA* 12. panta 1. punkts). Tādēļ, ja mainās personas dzīvesvietas valsts, mainās arī personas tiesībspējai un rīcībspējai piemērojamie tiesību akti. Tomēr saskaņā ar *PILA* dzīvesvietas maiņa neierobežo jau iegūtu rīcībspēju (*PILA* 12. panta 2. punkts).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ārvalstu likumus nepiemēro, ja tādējādi rodas acīm redzama pretruna ar Igaunijas tiesību aktos noteiktajiem būtiskajiem principiem (sabiedrisko kārtību).

Šādos gadījumos piemēro Igaunijas tiesību aktus (*PILA* 7. pants).

Tas, vai ārvalstu tiesību aktos ir noteikta tiesību norma, kuras nav Igaunijas tiesību aktos, šādos gadījumos nav izšķirīgi, jo saskaņā ar sabiedriskās kārtības klauzulu piemēro Igaunijas tiesību aktus, nevis ārvalstu tiesību aktus, ja ārvalstu tiesību aktu piemērošanas rezultātā veidotos nepārprotama pretruna ar Igaunijas tiesību aktos noteiktajiem būtiskajiem principiem.

Tiesību aktos, ko piemēro līgumsaistībām, arī ir noteikts, ka *PILA* attiecīgās nodaļas noteikumi nekavē piemērot nepieciešamos Igaunijas tiesību aktu noteikumus neatkarīgi no tā, kuras valsts tiesību akti reglamentē līgumus (*PILA* 31. pants). *PILA* 32. panta 3. punktā arī ir norādīts, ka tas, ka līguma reglamentēšanai puses izvēlējušās ārvalstu tiesību aktus, neatkarīgi no tā, vai tās arī izvēlējušās citas valsts jurisdikciju vai nē, nekavē piemērot attiecīgās valsts tiesību normas, ja izvēles izdarīšanas laikā visi būtiskie līguma elementi ir saistīti tikai ar vienu valsti, un līgums nevar atkāpties no ārvalstu tiesību aktiem (imperatīva norma).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Kaut gan noteikumos ir vispārējs princips, ka tiesa piemēro ārvalstu tiesību aktus, ja šāda prasība ir noteikta likumā, starptautiskā nolīgumā vai darījumā, neatkarīgi no tā, vai tas ir pieprasīts vai nē (*PILA* 2. panta 1. punkts), iestādes un tiesa var pieprasīt pušu vai valdības iestāžu palīdzību, lai noteiktu, kuri ārvalstu tiesību akti jāpiemēro.

Lai gan puses var iesniegt dokumentus tiesai ārvalstu tiesību aktu satura noteikšanai, tiesai netiek piemērota prasība ievērot šādus dokumentus (*PILA* 4. panta 2. punkts). Tiesai arī ir tiesības pieprasīt Igaunijas Republikas Tieslietu ministrijas vai Ārlietu ministrijas palīdzību un piesaistīt ekspertus (*PILA* 4. panta 3. punkts).

Civillietā pusēm ir noteikta prasība sniegt pierādījumus tikai par tiesību aktiem, kas ir spēkā ārpus Igaunijas Republikas, starptautiskiem tiesību aktiem vai starptautiskām paražu tiesībām, ja tiesai nav zināmi šādi tiesību akti atbilstīgi Civilprocesa kodeksa 234. pantam. Tiesa var izmantot arī citus informācijas avotus un veikt citas darbības tiesību aktu satura noteikšanai, kā norādīts iepriekšējā rindkopā saistībā ar *PILA* 4. pantu.

Tiesas tiesības pieprasīt informāciju piemērojamo tiesību aktu satura noteikšanai pamatojas uz sacīkstes principu civilprocesā. Šis princips ir galvenokārt skaidrots Civilprocesa kodeksa 5. panta 1. un 2. punktā, un tas nosaka, ka procedūra lietas ietvaros tiek īstenota, pamatojoties uz pušu sniegtiem faktiem un apgalvojumiem saistībā ar prasījumu, un pusēm ir vienlīdzīgas tiesības un iespējas pamatot savu prasījumu un noraidīt vai apstrīdēt pretējās puses apgalvoto. Šim nolūkam katra puse var izvēlēties, kādus faktus tā iesniedz prasījuma pamatošanai un ar kādiem pierādījumiem pamato faktus.

Tiesību aktos ir arī pieļauts izņēmums, saskaņā ar kuru Igaunijas tiesību aktus piemēro tad, ja, neraugoties uz visiem centieniem, saprātīgā laikposmā nav iespējams noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu (*PILA* 4. panta 4. punkts).

3 Kollīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

PILA Igaunijā reglamentē gan citus starptautisko privāttiesību aspektus, gan tiesību aktus, kuri reglamentē līgumus, ja vien starptautiskajos tiesību aktos nav noteikts citādi. Līgumus reglamentējošus tiesību aktus var noteikt, pamatojoties uz nolīgumu starp pusēm vai, ja *PILA* nedod pusēm tiesības izvēlēties piemērojamos tiesību aktus, pamatojoties uz piemērojamiem tiesību aktiem, kurus nosaka, izmantojot zināmus kritērijus.

PILA ļauj pusēm vienoties, kādus tiesību aktus izvēlēties, ar nosacījumu, ka līgumus reglamentē tādas valsts tiesību akti, par kuru puses ir vienojušās; *PILA* arī nosaka, ka puses var izvēlēties tiesību aktus, kuri reglamentē visu līgumu vai kādu tā daļu, ja līgumu var šādi sadalīt (*PILA* 32. panta 1. un 2. punkts).

Tomēr tas, ka, parakstot nolīgumu, puses vienojas izvēlēties tiesību aktus, nekavē piemērot izvēlēto tiesību aktu imperatīvās normas. *PILA* 32. panta 3. punktā arī ir norādīts, ka tas, ka līguma reglamentēšanai puses izvēlējušās ārvalstu tiesību aktus, neatkarīgi no tā, vai tās arī izvēlējušās citas valsts jurisdikciju vai nē, nekavē piemērot attiecīgās valsts tiesību normas, ja izvēles izdarīšanas laikā visi būtiskie līguma elementi ir saistīti tikai ar vienu valsti, un līgums nevar atkāpties no ārvalstu tiesību aktiem (imperatīva norma).

Ja puses nav izvēlējušās, kuri tiesību akti reglamentēs līgumu, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts. Ja līgumu var sadalīt un kāda tā daļa ir neatkarīgi ciešāk saistīta ar citu valsti, šo daļu var reglamentēt attiecīgās valsts tiesību akti (*PILA* 33. panta 1. punkts).

Lai noteiktu valsti, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts, *PILA* nosaka, ka līgums tiek uzskatīts par visciešāk saistītu ar valsti, kurā pusei, kas veiks līgumam raksturīgo saistību izpildi līguma slēgšanas laikā, ir dzīvesvieta vai, ja šādai personai ir pārvaldes struktūra, tās atrašanās vieta. Ja līgums tiek slēgts tās puses komercdarbības vai profesijas ietvaros, kura veiks līgumam raksturīgo saistību izpildi, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas attiecīgās personas galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta. Ja saskaņā ar līgumu tam raksturīgo saistību izpildei jānotiek uzņēmējdarbības veikšanas vietā, kas nav galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas šāda cita uzņēmējdarbības veikšanas vieta (*PILA* 33. panta 2. punkts).

Saistībā ar nekustamo īpašumu un pārvadājumu līgumiem pastāv noteikumi, kas pieļauj atkāpi no vispārējā noteikuma par līguma izpildes vietu. Ja līguma priekšmets ir tiesības uz nekustamo īpašumu vai tiesības izmantot nekustamo īpašumu, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas nekustamais īpašums, un pārvadājuma līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas pārvadātāja galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta līguma slēgšanas laikā. Valsts var būt uzņēmējdarbības veikšanas vieta, ja šajā valstī atrodas vai nu izvešanas vieta, galamērķis, preču pārvadājuma līguma gadījumā — nosūtītāja galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta vai arī vieta, kurā preces tiek iekrautas vai izkrautas (*PILA* 33. panta 4. un 5. punkts). Īpašus noteikumus piemēro patērētāju, darba un apdrošināšanas līgumiem (*PILA* 34.–47. pants).

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Igaunijas tiesību aktos ir noteikti dažādi pamatojumi, kas ir spēkā, izvēloties tiesību aktus, atkarībā no attiecīgo ārpuslīgumisko saistību rakstura.

Prasījumiem saistībā ar nelikumīgu iedzīvošanos, kas izriet no saistību izpildes, piemēro tāds valsts tiesību aktus, kuri reglamentē faktiskās vai prezumētās tiesiskās attiecības, uz kuru pamata saistības tiek pildītas, un prasījumiem saistībā ar nelikumīgu iedzīvošanos, kas izriet no citas personas tiesību pārkāpšanas, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā pārkāpums ir izdarīts. Citos gadījumos prasījumiem, kas izriet no nelikumīgas iedzīvošanās, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā notikusi nelikumīgā iedzīvošanās (*PILA* 48.1 panta 1.–3. punkts).

Prasījumiem, kas izriet no *negotiorum gestio*, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā *negotiorum gestor* īsteno aktu, un prasījumiem, kas izriet no citas personas saistību izpildes, piemēro tiesību aktus, kuri reglamentē šādas saistības (*PILA* 49. panta 1.–2. punkts).

Saskaņā ar vispārēju noteikumu prasījumiem, kas izriet no nelikumīga kaitējuma nodarīšanas, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā veikts vai noticis prasījuma pamatā esošais akts vai notikums. Ja sekas nav redzamas valstī, kurā veikts vai noticis prasījuma pamatā esošais akts vai notikums, pēc cietušās puses pieprasījuma piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā radušās akta vai notikuma sekas (*PILA* 50. panta 1.–2. punkts). Tomēr kompensācijai par nelikumīga kaitējuma nodarīšanu piemēro ierobežojumu. Ja prasījumam, kas izriet no nelikumīga kaitējuma nodarīšanas, piemēro ārvalstu tiesību aktus, kompensācija, par kuru rīkojumu izdod Igaunijā, nedrīkst ievērojami pārsniegt kompensāciju, kas noteikta Igaunijas tiesību aktos par līdzīgu kaitējumu (*PILA* 52. pants).

Saskaņā ar *PILA* puses drīkst vienoties par Igaunijas tiesību aktu piemērošanu pēc tam, kad ir bijis notikums vai ir veikts akts, no kura izrietēja ārpuslīgumiskās saistības. Tiesību aktu izvēle neietekmē trešo personu tiesības (*PILA* 54. pants).

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Igaunijas tiesību aktos nav skaidru noteikumu par personvārdiem piemērojamiem tiesību aktiem.

Igaunijas tiesību aktus piemēro, lai noteiktu fiziskās personas dzīvesvietu (*PILA* 10. pants). Fiziskās personas valstspiederību nosaka atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, par kuras valstspiederību tiks pieņemts lēmums; ja fiziskajai personai ir vairākas valstspiederības, piemēro tās valsts valstspiederību, ar kuru personai ir visciešākās saites, un bezvalstniekam, personai, kuras valstspiederību nevar noteikt, vai bēglim piemēro dzīvesvietu, nevis valstspiederību (*PILA* 11. panta 1.–3. punkts).

Fiziskās personas tiesībspējai un rīcībspējai piemēro dzīvesvietas valsts tiesību aktus, bet dzīvesvietas maiņa neierobežo jau iegūtu rīcībspēju (*PILA* 12. panta 1.–2. punkts).

Īpaši noteikumi paredz, kādos gadījumos var pieprasīt personu atzīt par rīcībnespējīgu, tomēr šo noteikumu nepiemēro darījumiem, kas izriet no ģimenes tiesībām vai mantojuma tiesībām, un darījumiem saistībā ar citās valstīs esošu nekustamo īpašumu (*PILA* 12. panta 4. punkts). Tomēr saskaņā ar vispārēju noteikumu, ja darījumu veic persona, kas nav rīcībnespējīga vai kuras rīcībnespēja ir ierobežota atbilstīgi tās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, šādu personu nevar atzīt par rīcībnespējīgu, ja saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā darījums tiek veikts, attiecīgā persona ir rīcībnespējīga. Vispārējo noteikumu nepiemēro, ja otra puse apzinājās vai tai būtu vajadzējis apzināties, ka persona nav rīcībnespējīga (*PILA* 12. panta 3. punkts).

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Ģimenes tiesiskajām attiecībām starp vecākiem un bērniem piemēro bērna dzīvesvietas valsts tiesību aktus (*PILA* 65. pants). Vecāku un bērnu savstarpējās tiesības un pienākumi izriet no bērna izcelšanās, ko nosaka atbilstīgi tiesību aktos noteiktajai procedūrai, un attiecībā uz izcelšanos nav skaidru noteikumu par to, kādi tiesību akti jāpiemēro.

Izcelšanos nosaka vai apstrīd atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā ir bērna dzīvesvieta tā dzimšanas laikā, tomēr īpašos gadījumos izcelšanos nosaka vai apstrīd atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā ir vecāku dzīvesvieta vai bērna dzīvesvieta apstrīdēšanas laikā (*PILA* 62. pants).

3.4.2 Adopcija

Adopcijai piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir adoptētāja dzīvesvieta. Adopcijai, ko veic laulātie, piemēro tiesību aktus, kas reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas adopcijas veikšanas laikā (*PILA* 63. panta 1. punkts). Tas nozīmē, ka adopcijai, ko veic laulātie, piemēro galvenokārt tās valsts tiesību aktus, kurā ir laulāto kopīgā dzīvesvieta (*PILA* 57. panta 1. punkts), tomēr *PILA* nosaka arī vairākus alternatīvus pamatojumus, izvēloties tiesību aktus gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Ja bērna adoptēšanai bērna dzīvesvietas valsts tiesību aktos ir noteikta prasība saņemt bērna piekrišanu vai citas tādas personas piekrišanu, kurai ar bērnu ir ģimenes tiesiskās attiecības, piekrišanai piemēro attiecīgās valsts tiesību aktus (*PILA* 63. panta 2. punkts).

Ja adopcijai piemēro ārvalstu tiesību aktus vai bērns tiek adoptēts, pamatojoties uz citas valsts tiesas spriedumu, *PILA* ir atsevišķi noteikts, ka šādi adopcijai Igaunijā ir tāda pati ietekme kā valstī, saskaņā ar kuras tiesību aktiem bērns ir adoptēts (*PILA* 64. pants). Jāuzsver arī tas, ka, adoptējot bērnu, kura dzīvesvieta ir Igaunijā, jāizpilda arī visi citi no Igaunijas tiesību aktiem izrietošie adopcijas nosacījumi, kā to nosaka bērna vai laulāto dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 63. panta 3. punkts).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības vispārējās tiesiskās sekas galvenokārt tiek noteiktas atbilstīgi laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem (*PILA* 57. panta 1. punkts), tomēr *PILA* arī uzskaitīti vairāki alternatīvi pamatojumi, kas ir spēkā, izvēloties piemērojamos tiesību aktus gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts: vienāda valstspiederība, pēdējā kopīgā dzīvesvietas valsts, ja viens laulātais arvien dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviens no iepriekš minētajiem, tās valsts tiesību akti, ar kuru laulātie ir citādi cieši saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Igaunijas tiesību aktus piemēro laulību procedūrai Igaunijā. Citā valstī noslēgta laulība tiek uzskatīta par spēkā esošu Igaunijā, ja tā tikusi noslēgta atbilstīgi procedūrai, kas noteikta tās valsts tiesību aktos, kurā laulības notikušas, un atbilst būtiskajiem priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai, kā noteikts abu laulāto dzīvesvietas valstu tiesību aktos (*PILA* 55. panta 1.–2. punkts).

Vispārējs noteikums paredz, ka priekšnoteikumi un šķēršļi laulības noslēgšanai un no laulības izrietošās sekas tiek reglamentētas potenciālo laulāto dzīvesvietas valsts tiesību aktos (*PILA* 56. panta 1. punkts). Potenciālā laulātā iepriekšējā laulība nav šķērslis jaunai laulībai, ja iepriekšējā laulība ir šķirta ar lēmumu, kas ir pieņemts vai atzīts Igaunijā, pat ja šāds lēmums neatbilst potenciālo laulāto dzīvesvietas valsts tiesību aktiem (*PILA* 56. panta 3. punkts).

Saistībā ar tiesību aktiem, kuri reglamentē priekšnoteikumus laulības noslēgšanai, Igaunijas valstspiederīgajiem piemēro īpašu noteikumu, saskaņā ar kuru, ja Igaunijas valstspiederīgais neatbilst priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai atbilstīgi savas dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, piemēro Igaunijas tiesību aktus, ja persona atbilst priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai atbilstīgi Igaunijas tiesību aktiem (*PILA* 56. panta 2. punkts).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Igaunijas tiesību aktos nav noteikumu par neregistrētām partnerattiecībām vai partnerattiecībām. *PILA* noteikumus par līdzīgām tiesiskām attiecībām izmanto arī piemērojamo tiesību aktu noteikšanai. Atkarībā no neregistrēto partnerattiecību vai partnerattiecību rakstura var būt piemēroti noteikumi, kas reglamentē līgumsaistības vai ģimenes tiesiskās attiecības.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulība tiek šķirta atbilstīgi tiesību aktiem, kas reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas un ir piemērojami laulības šķiršanas procedūras sākšanas laikā (*PILA* 60. panta 1. punkts un 57. pants). Tas nozīmē, ka laulības šķiršanu pirmkārt reglamentē laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 57. panta 1. punkts), bet *PILA* arī nosaka vairākus alternatīvus pamatojumus piemērojamo tiesību aktu izvēlei gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts: vienāda valstspiederība, pēdējā kopīgā dzīvesvietas valsts, ja viens laulātais arvien dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviens no iepriekš minētajiem, tās valsts tiesību akti, ar kuru laulātie ir citādi cieši saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Izņēmuma kārtā var piemērot Igaunijas, nevis ārvalstu tiesību aktus, ja laulības šķiršana nav atļauta atbilstīgi tiesību aktiem, kuri reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas (*PILA* 57. pants), vai ir atļauta tikai tad, ja tiek ievēroti ļoti stingri nosacījumi. Šo izņēmumu piemēro, ja viens laulātais dzīvo Igaunijā vai ir Igaunijas valstspiederīgais vai arī dzīvoja Igaunijā vai bija Igaunijas valstspiederīgais laulības noslēgšanas laikā (*PILA* 60. panta 1.–2. punkts).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Igaunijā nav starptautisko privāttiesību noteikumu, kas tiek piemēroti uzturēdzekļu maksāšanas pienākumam, kas izriet no ģimenes attiecībām, un tiek sniegtas atsauces uz attiecīgajiem starptautiskajiem tiesību aktiem.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulātie var izvēlēties, kādi tiesību akti tiks piemēroti laulāto mantiskajām attiecībām saistībā ar īpašumtiesībām. Tādēļ, ja laulātie ir izvēlējušies piemērojamos tiesību aktus, tie tiks piemēroti. Tomēr laulātie nevar brīvi izvēlēties ikvienas valsts tiesību aktus. Viņi var izvēlēties vai nu savas dzīvesvietas valsts tiesību aktus, vai arī tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir viens laulātais. Ja laulātajam ir vairākas valstspiederības, var izvēlēties ikvienas šādas valsts tiesību aktus (*PILA* 58. panta 1. punkts).

Igaunijā piemērojamos tiesību aktus var izvēlēties atbilstīgi obligātām oficiālām prasībām. Izvēli par labu tiesību aktiem, kas tiks piemēroti laulāto mantiskajām attiecībām, apstiprina notariāli. Ja Igaunijā netiek izvēlēti tiesību akti, izvēle par labu tiesību aktiem oficiāli ir spēkā tad, ja tiek nodrošināta atbilstība oficiālajām prasībām saistībā ar laulāto mantisko attiecību līgumu, kā noteikts izvēlētajos tiesību aktos (*PILA* 58. panta 2. punkts).

Ja laulātie nav izvēlējušies piemērojamos tiesību aktus, laulāto mantiskajām attiecībām piemēro tiesību aktus, kas reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas laulības noslēgšanas laikā (*PILA* 58. panta 3. punkts un 57. pants). Laulības vispārējās tiesiskās sekas pirmkārt tiek reglamentētas laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos (*PILA* 57. panta 1. punkts), bet, ja tādas nav, tad tās valsts tiesību aktos, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie, laulāto pēdējās kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos, ja viens laulātais joprojām dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviena no minētajiem, tad tās valsts tiesību aktos, ar kuru laulātie ir visciešāk saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

3.7 Testamenti un mantojums

Mantojuma tiesības tiek reglamentētas tās valsts tiesību aktos, kurā bijusi testatora pēdējā dzīvesvieta. Piemērojamos tiesību aktos jo īpaši noteikts

1) testamentārā darījuma veids un ietekme, 2) mantojuma atrašanās vieta, 3) mantojuma apmērs, 4) mantinieki un to savstarpējās attiecības, un 5) atbildība par testatora parādiem (*PILA* 24. un 26. pants).

3.8 Nekustamais īpašums

Lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās tiek noteikta, pamatojoties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā atradās īpašums tiesību rašanās vai izbeigšanās laikā.

Tiek noteikts ierobežojums: lietu tiesības nedrīkst īstenot, ja tādējādi rodas pretruna ar īpašuma *lex situs* būtiskajiem principiem (*PILA* 18. panta 1. un 2. punkts).

3.9 Maksātspēja

Igaunijas tiesību aktus piemēro maksātspējas procedūrām, kas tiek veiktas Igaunijā. Juridiskais pamats ir Likums par bankrotu, saskaņā ar kuru Civilprocesa kodeksa noteikumus piemēro bankrota procedūrai, ja vien *PILA* nav noteikts citādi (*PILA* 3. panta 2. punkts); saskaņā ar Civilprocesa kodeksu tiesa veic procedūru lietā, pamatojoties uz Igaunijas Civilprocesa likumu (kodeksa 8. panta 1. punkts).

Lapa atjaunināta: 06/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Īrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Tiesību normu kolīzijas pirmsākumi Īrijā meklējami vispirms paražu tiesībās, un tādēļ tās ir pakļautas pārmaiņām un attīstībai. Tomēr tiesu prakse šajā jomā ir neliela, tādēļ vairākās jomās ir grūti precīzi noteikt, kādi tiesību akti ir piemērojami. Tas jo īpaši attiecas uz ģimenes tiesībām. Attiecībā uz tiesību aktiem, kas nosaka jurisdikciju, tradicionālajos tiesību aktos noteiktās tiesību kolīziju normas pakāpeniski tiek aizstātas ar starptautiskām konvencijām un ES tiesību aktiem.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1961. gada Hāgas Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību

1980. gada Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav zināma neviena divpusēja konvencija, kurai Īrija būtu pievienojusies un kura ietvertu tiesību kolīziju normas.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Vispārējā nostāja paredz, ka tiesību normu kolīzijas noteikumus piemēro tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir pieprasījusi to piemērošanu.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Īrijas tiesās reti tiek iztiesātas lietas, kurās nepieciešama šīs doktrīnas izskatīšana.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Īrijā šajā jomā nav pieņemta vienota pieeja.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Lai arī par šo jautājumu nav tiesu prakses, ir maz ticams, ka Īrija piemērotu citu valstu tiesību aktus, kuri ir pretrunā Īrijas sabiedriskajai kārtībai (likumībai un kārtībai).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Īrijas tiesas pieprasa, lai ārvalstu tiesību aktu saturs tiktu pierādīts tā, it kā tas būtu fakts. Pusei, kas vēlas izmantot to [tiesību aktu] kā pamatojumu, par to jāiesniedz lūgums un citas valsts tiesību aktu saturs jāpierāda tiesnesim tā, it kā tas būtu fakts. Ja pastāv pretrunas starp pušu iesniegtajiem pierādījumiem, tiesnesis var izvērtēt ekspertu uzticamību un pēc tam ņemt vērā primāros pierādījumus (*piem.*, ārvalstu tiesību aktus un lietas), jo īpaši tad, ja tie ietver Īrijas tiesnesim zināmus jēdzienus. Ja Īrijas tiesību kolīziju normas norāda, ka ir jāpiemēro ārvalstu tiesību akti, bet neviena no pusēm nesniedz pierādījumus par minēto tiesību aktu būtību, tiesa parasti pieņems, ka tā ir tāda pati kā Īrijas tiesību aktiem, ja vien netiek pierādīts pretējais.

Ekspertu sniegtie pierādījumi parasti tiek izmantoti ārvalstu tiesību aktu satura pierādīšanai, un ir nepietiekami, ja puses iesniedz tiesai ārvalstu tiesību aktu, lietas vai iestādes izdotu tekstu. Persona, kura ir kvalificēts jurists ārvalstu tiesību sistēmā vai kurai ir pietiekami liela praktiskā pieredze minētajā sistēmā, drīkst sniegt pierādījumus par ārvalstu tiesību aktiem. Parasti tiesa pati neveiks ārvalstu tiesību aktu izpēti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Īrija ir parakstījusi 1980. gada Romas Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Īrija ir ieviesusi šo konvenciju saskaņā ar 1991. gada Likumu par līgumsaistībām (piemērojamiem tiesību aktiem). Konvencijas noteikumus piemēro līgumsaistībām katrā situācijā, kurā jāizvēlas starp dažādu valstu tiesību normām. Tomēr konvencija neattiecas uz noteiktiem līgumu veidiem, piemēram, no ģimenes attiecībām izrietošām līgumsaistībām.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tiešā veidā piemēro Regulu 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"). Taču Īrija nav piekritusi Regulai 1259/2010 ("Roma II") ieviešanai, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķīršanai un laulāto atšķiršanai, to dalībvalstu jurisdikcijās, kuras ir tai pievienojušās.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ģimenes tiesībās vai laulības šķīršanas pieteikumos Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktus*, jo uzskata to par piemērotāko principu tāpēc, ka tas rada noteiktību. Īrijā nav pieņemti tiesību akti par tiesību normu kolīziju attiecībā uz lietām par civiltiesību pārkāpumiem, un arī tiesu prakse ir pavisam neliela. Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktu* principu, saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tiesas valsts tiesību akti, un arī *pārkāpuma izdarīšanas vietas* principu, *saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tās vietas tiesību akti*, kurā tika izdarīts pārkāpums. Tiesas var ņemt vērā arī atbilstīgās saistību tiesības, kurās ieteikta elastīga pieeja, ļaujot tiesai apsvērt visus atšķirīgos piesaistes kritērijus un attiecīgi izlemt jautājumu par jurisdikciju.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tieši piemēro Regulu 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Bērnam ir viņa tēva pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņa vecāki bija precējušies bērna dzimšanas laikā. Ja bērna dzimšanas laikā viņa vecāki nebija precējušies vai viņa tēvs bija miris, bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir viņa mātes dzīvesvieta. Šis noteikums ir spēkā līdz brīdim, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu, kļūst pilngadīgs un iegūst tiesībspēju pats izvēlēties pastāvīgu dzīvesvietu.

Persona var izvēlēties pastāvīgo dzīvesvietu, tikai faktiski dzīvojot attiecīgajā jurisdikcijā ar nolūku dzīvot tur uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nav spēkā, persona atgriežas savā sākotnējā dzīvesvietā. Precēta sieviete iegūst pati savu pastāvīgo dzīvesvietu neatkarīgi no vīra.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

1987. gada Likums par bērna statusu atcēla ārvalstīs dzimušu bērnu. Saskaņā ar šo likumu katras personas attiecības ar savu tēvu un māti ir noteiktas neatkarīgi no tā, vai tēvs un māte ir vai ir bijuši precējušies viens ar otru.

Neraugoties uz to, gadījumā, kad bērna vecāki nav precējušies viens ar otru bērna dzimšanas dienā vai ieņemšanas laikā, bērnu neuzskata par laulībā dzimušu. Tomēr, ja vecāki pēc tam apprecas, bērnu var atzīt par laulībā dzimušu bērnu. No konstitucionālā viedokļa nepastāv atšķirība starp laulībā dzimušu bērnu un bērnu, kurš par tādu atzīts. Nepastāv arī atšķirības starp bērna tiesībām, kas jānodrošina bērna vecākiem, vai tiesības mantot no vecākiem — neatkarīgi no tā, vai vecāki jebkad ir bijuši precējušies viens ar otru.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju lietā, pamatojoties uz Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"), tās parasti piemēro Īrijas tiesību aktus.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju saistībā ar adopcijas lietu, arī tad tās piemēro Īrijas tiesību aktus.

Jāņem vērā, ka augstākajām tiesām to jurisdikcijā ir raksturīgi izdot rīkojumus, ar kuriem īsteno Īrijas pilsoņa bērna konstitucionālās tiesības neatkarīgi no bērna pastāvīgās dzīvesvietas. Jebkuru tiesas lēmumu par tās jurisdikcijas īstenošanu nosaka tas, vai ir piemēroti vai nepieciešami konkrētajos apstākļos tiesai rīkoties šādi, ņemot vērā starptautisko privāttiesību normas par tiesu piekritību.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem 2015. gada 22. maijā pieņemtais Konstitūcijas 34. grozījums paredz attiecībā uz laulībām, ka jebkuras divas personas drīkst stāties laulībā saskaņā ar tiesību aktiem un neatkarīgi no dzimuma. Attiecīgi personas, kurām ir tiesībspēja un kuras var brīvi stāties laulībā, varēs to darīt neatkarīgi no viņu bioloģiskā dzimuma pēc tam, kad tiks ieviests un stāties spēkā 2015. gada Laulību likums. Īrijā laulība netiks uzskatīta par spēkā esošu, ja viena no pusēm ir transseksuāla persona un stājas laulībā, izmantojot savu jauno dzimumu. Saskaņā ar starptautisko privāttiesību noteikumiem ārvalstīs noslēgta laulība tiks atzīta par spēkā esošu tikai tad, ja būs izpildīti vairāki nosacījumi. Pusēm ir jānodrošina visas formalitātes, kas piemērojamas jurisdikcijā, kur notiek laulību ceremonija (*laulību noslēgšanas valsts tiesību akti*). Pusēm ir jābūt tiesībspējai stāties laulībā saskaņā ar tās jurisdikcijas noteikumiem, kurā tām bija pastāvīga dzīvesvieta. Ārvalstīs noslēgtai laulībai jābūt analogai tai, ko parasti uzskata par laulību Īrijā. Piemēram, poligāma laulība netiks atzīta par likumīgu.

Rīkojumi, kurus izdod saskaņā ar 2010. gada Likuma par civilo partnerību un dzīvesbiedru tiesībām un pienākumiem 5. nodaļu, paredz noteiktu ārvalstīs reģistrētu attiecību kategoriju atzīšanu, nosakot tiesības un pienākumu, ka tās saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem tiek traktētas tāpat kā Īrijā reģistrēta civilā partnerība ar noteikumu, ka konkrētajam pārim būtu bijusi tiesībspēja reģistrēt civilo partnerību Īrijā.

Attiecībā uz tiesvedību laulības šķiršanai, laulāto atšķiršanai vai laulības atzīšanai par spēkā neesošu Īrijā tieši piemēro Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"). Gadījumos, kad nevienai citai Dalībvalstij nav jurisdikcijas saskaņā ar regulu Brisele IIa, Īrijas tiesas var uzņemt jurisdikciju, ja vismaz vienai no pusēm tiesvedības uzsākšanas laikā pastāvīgā dzīvesvieta ir Īrijā.

Ja Īrijas tiesai ir jurisdikcija laulības šķiršanas tiesvedībā, tā piemēros savus tiesību aktus tiesvedībai ģimenes tiesību lietās un citiem ar to saistītiem vai papildu jautājumiem.

Gadījumos, kad nepiemēro regulu Brisele IIa, laulības šķiršana ārvalstīs tiks atzīta, ja tā notikusi valstī, kurā vienam no laulātajiem bija pastāvīga dzīvesvieta dienā, kad tika sāktas tiesvedības laulības šķiršanas lietā.

3.5.1 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas prasības pašlaik izskata saskaņā ar Padomes Regulu 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās.

Būtnībā Uzturēšanas regulas mērķis ir nodrošināt kopīgu noteikumu kopumu, kas attiecas uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi, sadarbību un standartizētiem dokumentiem, kas veicinātu efektīvu uzturēšanas līdzekļu piedziņu Eiropas Savienībā. Ņemot vērā, ka viens no regulas galvenajiem mērķiem ir nodrošināt to, ka uzturēšanas līdzekļu saņēmējs var viegli saņemt lēmumu vienā dalībvalstī, kurš būs automātiski izpildāms citā dalībvalstī bez papildu formalitātēm, Uzturēšanas regula ietver pasākumus, kas veicami saistībā ar jurisdikciju, tiesību normu kolīziju, atzīšanu un izpildāmību, izpildi un juridisko palīdzību, un ir izstrādāta tā, lai veicinātu centrālo iestāžu sadarbību. Pienākums sākotnējā rīkojuma noteikumus izpildīt bez izmaiņām ir ļoti strikti paredzēts Regulas noteikumos, un nekādā gadījumā nolēmumu, kas ir pieņemts vienā dalībvalstī, nedrīkst pārskatīt pēc būtības citā dalībvalstī, kur ir prasīta tā atzīšana un izpilde. Tādējādi regula neļauj dalībvalsts tiesai, kura nav pieņēmusi lēmumu par veicamo darbību, pieņemt jaunus vai saistītus rīkojumus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Ja nepastāv pretējs nolūks, laulības vienošanās (līgumu) starp pusēm skaidro saskaņā ar laulāto pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošajiem tiesību aktiem. Ja šādas vienošanās nav, piemērojamos tiesību aktus arī nosaka pēc laulāto pastāvīgās dzīvesvietas. Ja laulātie kopā dzīvo vienā pastāvīgā dzīvesvietā, to uzskata par laulāto pastāvīgo dzīvesvietu. Ja tā nav, laulāto pastāvīgo dzīvesvietu noteiks saskaņā ar tiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuriem ir visciešākā saistība ar pusēm un laulību.

3.7 Testamenti un mantojums

Vispārējais princips paredz, ka mantošanas tiesības uz nekustamu īpašumu nosaka tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā, savukārt kustamas mantas sadali un mantošanas tiesības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā mirušās personas nāves brīdī atradās tās pastāvīgā dzīvesvieta.

Testatora rīcībspēju nosaka viņa pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošie tiesību akti, lai gan pastāv arī viedoklis, ka nekustama īpašuma gadījumā būtu jāpiemēro *lex situs*.

Ja testatora pastāvīgā dzīvesvieta tiek mainīta laikā no testamenta izdošanas datuma līdz nāves dienai, nav vienota uzskata par to, vai šādā gadījumā rīcībspēju pārbauda saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir spēkā pastāvīgajā dzīvesvietā testamenta sastādīšanas laikā vai nāves brīdī.

Saskaņā ar 1965. gada Likumu par mantošanas tiesībām testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas pēc formas atbilst vienam no šādiem tiesību aktiem: tiesību aktiem, kas ir spēkā vietā, kur testators ir veicis testamentāro darījumu; tiesību aktiem, kas ir saistīti ar testatora valstspiederību, domicilu vai pastāvīgo dzīvesvietu vai nu laikā, kad tika veikts testamentārais darījums, vai testatora nāves brīdī; vai attiecībā uz nekustamo īpašumu — tiesību aktiem, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īrijas tiesību aktos tiek nošķirta kustama manta un nekustamais īpašums, un, lai noteiktu, vai konkrētās intereses attiecas uz kustamu mantu vai nekustamo īpašumu, tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

Vispārējs noteikums ir tāds, ka nekustama īpašuma gadījumā tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.9 Maksātnespēja

Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām ("Maksātnespējas regula") nosaka jurisdikcijas noteikumus attiecībā uz maksātnespējas procedūrām ES[1]. Maksātnespējas regulas 3. pantā ir noteikts, ka dalībvalstī, kur atrodas parādnieka galvenais interešu centrs, tiesām ir jurisdikcija uzsākt maksātnespējas tiesvedību. Tādēļ maksātnespējas procesu, kas ir uzsākts Īrijā, noteiks Īrijas tiesas saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem, kas reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu maksātnespējas procesā. Galvenie tiesību akti ir 2014. gada Uzņēmumu likums, 2012.-2015. gada Fiziskās personas maksātnespējas likums un 1988. gada Likums par bankrotu.

Saites

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Aizstāts no 2017. gada 26. jūnija ar ES Regulas 2015/848 par maksātnespējas procedūrām pārstrādāto redakciju

Lapa atjaunināta: 18/11/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Grieķija

Ja juridiskajās attiecībās personu starpā ir elementi, kas skar vairāk nekā vienu valsti (starptautisks elements), un rodas strīds, Grieķijas tiesas ne vienmēr piemēro Grieķijas tiesību aktus un izpēta, kuras tiesības ir jāpiemēro (piemērojamas tiesības), pamatojoties uz starptautiskajām privāttiesībām. Starptautiskās privāttiesības ir mehānisms, kas darbojas uz piesaistes faktora pamata, lai noteiktu piemērojamas tiesības (t.i., vienas valsts tiesību normas), kas var būt attiecīgās tiesas valsts vai citas valsts tiesību akti. Kolīziju normas nosaka, pamatojoties uz vienu vai vairākiem piesaistes kritērijiem. Piesaistes kritērijs ir strīda faktors ar starptautisku raksturu, uz kā pamata piemēro konkrētu starptautisko privāttiesību normu, lai noteiktu attiecīgajā lietā piemērojamas tiesības, t.i., Grieķijas vai citas valsts tiesību aktus (tiesību normu kolīzija).

1 Tiesību avoti

Grieķijas tiesību akti ir Grieķijas starptautisko privāttiesību pamatavots. Likuma jēdziens ietver arī divpusējās un daudzpusējās starptautiskās konvencijas, ko Grieķija ir ratificējusi un kas pēc ratifikācijas tiek piemērotas tādā pašā veidā kā Grieķijas valsts tiesību akti. Likuma jēdziens aptver arī Eiropas Savienības tiesību aktus, jo īpaši regulas. Tā kā starptautiska līmeņa privāttiesisku darījumu skaits un daudzveidība arvien pieaug, Grieķijas tiesu un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai, lai arī tā nav oficiāls tiesību avots, ir nozīmīga loma gadījumos, kas nav atrunāti starptautiskajās privāttiesībās, kuras izmanto piemērojamo tiesību aktu noteikšanai.

1.1 Valsts tiesību normas

Grieķijas tiesību akti ir Grieķijas starptautisko privāttiesību pamatavots. Pamatnoteikumi ir atrodami Civill kodeksā (4.-33. pants), lai gan noteikumi ir paredzēti arī citos likumos, piemēram, likumā Nr. 5960/1933 par čekiem (70.-76. pants).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Dažas daudzpusējās starptautiskās konvencijas:

1956. gada 19. maija Ženēvas konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 559/1977;

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 1325/1983;

1965. gada 15. novembra Hāgas konvencija par tiesas un ārpus tiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komercietās, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 1334/1983;

1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 4020/2011.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Dažas divpusējās starptautiskās konvencijas:

1993. gada 17. maija Konvencija starp Grieķijas Republiku un Albānijas Republiku par tiesisko palīdzību civillietās un krimināllietās (ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 2311/1995);

1951. gada 3. augusta Konvencija starp Grieķiju un ASV par draudzību, komerciju un kuģniecību (ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 2893/1954)

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesis ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Ja saskaņā ar kolīziju normām Grieķijas starptautiskajos privāttiesību aktos ir jāpiemēro citas valsts tiesību akti, Grieķijas tiesnesis ņem to vērā pēc savas iniciatīvas, t.i., prāvniekiem nav uz tiem jāatsaucas, nedz arī jāpieprasa pārbaudīt to noteikumu saturu (Civilprocesa kodeksa 337. pants).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja Grieķijas starptautisko privāttiesību aktu noteikumi paredz, ka ir jāpiemēro citas valsts tiesības, tiek piemēroti šīs valsts materiālo tiesību noteikumi un neizdara atsauci uz minētās valsts privāto starptautisko privāttiesību aktu noteikumiem (Civill kodeksa 32. pants), kas, savukārt, varētu paredzēt, ka piemēro Grieķijas vai kādas trešās valsts tiesību aktus.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Juridisko attiecību piesaistes kritērijs attiecību gaitā bieži mainās (piemēram, sabiedrības domicilu pārvieto no vienas valsts uz otru, un tādā gadījumā mainās arī piemērojamas tiesības). Ir noteikumi, kas skaidri paredz risinājumu par to, kuras tiesības galu galā piemēro; citos gadījumos tiesa piemēro tādas piemērojamas tiesības, ko piemēroja sākotnēji vai pēc tam, vai abas piemērojamas tiesības kopā atkarībā no lietas faktiskajiem apstākļiem.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ja Grieķijas starptautiskās privāttiesības (piesaistes faktora normas) paredz, ka ir jāpiemēro ārvalstu tiesības, bet to piemērošana ir pretrunā Grieķijas sabiedriskās kārtības pamatā esošajiem morāles un tiesību pamatprincipiem (Civill kodeksa 33. pants), Grieķijas tiesa, izskatot attiecīgo lietu, nepiemēro attiecīgos ārvalsts tiesību aktu noteikumus, bet piemēro citus ārvalstu noteikumus (negatīva darbība). Tomēr ja gadījumos, kad piemērošana ir liegta, rodas juridisks vakuums ārvalsts tiesībās, to atrisina, piemērojot Grieķijas tiesības (pozitīva darbība).

Viens Grieķijas tiesiskās sistēmas interešu aizsardzības veids ir ieviest tieši piemērojamus noteikumus. Šie noteikumi regulē īpaši svarīgus jautājumus valsts iekšējās juridiskajās attiecībās, un Grieķijas tiesas tos arī tieši piemēro lietās ar starptautisku raksturu, ko neaizsargā Grieķijas starptautisko privāttiesību aktu piemērošana.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Grieķijas tiesas var izmantot jebkādu līdzekļus, kurus tās uzskata par piemērotiem, lai noskaidrotu, kuras ārvalstu tiesības ir piemērojamas. Šādas zināšanas var būt balstītas tiesnešiem personīgi zināmajā tiesību informācijā, kā arī tiesneši šo informāciju var meklēt (daudzpusējās un divpusējās) starptautiskajās konvencijās, saskaņā ar kurām dalībvalstis ir uzņēmušās savstarpēju informācijas sniegšanas pienākumu, vai arī pašmāju vai ārvalstu zinātniskajās organizācijās. Ja ir grūti vai neiespējami iegūt informāciju par ārvalstu tiesību aktu noteikumiem, Grieķijas tiesa tos var noteikt, pieprasot prāvnieku palīdzību, un tā neattiecas tikai uz iesniegtajiem pierādījumiem (Civilprocesa kodeksa 337. pants).

Izņēmuma gadījumā Grieķijas tiesas piemēros Grieķijas tiesību aktus piemērojamo citas valsts tiesību aktu vietā, ja par spīti pieliktajām pūlēm ir izrādīties neiespējami noskaidrot citas valsts tiesību aktu noteikumus.

3 Kofiziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Lielākai daļai līgumu un tiesību aktu, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai pēc šī datuma, Grieķijas tiesas piemērojamos tiesību aktus noteiks, balstoties uz Regulu (EK) Nr. 593/2008, Roma I Regulu. Parasti tiek piemēroti pušu izvēlētie tiesību akti.

Līgumiem un tiesību aktiem, kas noslēgti laikposmā no 1991. gada 1. aprīļa līdz 2009. gada 17. septembrim, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, balstoties uz 1980. gada 19. jūnija Romas Konvenciju, kurā arī ir noteikts iepriekš minētais pamatprincips.

Visa veida līgumiskajām saistībām un tiesību aktiem, kas ir skaidri izslēgti no iepriekš minētās Regulas un Konvencijas piemērošanas jomas, kā arī tiem, kas noslēgti pirms 1991. gada 1. aprīļa, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, pamatojoties uz Civilkodeksa 25. pantu, kurā izklāstīts tas pats pamatprincips, kāds ir Regulā.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Saistībām, kas izriet no civiltiesiskiem pārkāpumiem, netaisnas iedzīvošanās, neatļautas pārstāvniecības bez pilnvarojuma (*negotiorum gestio*) un līgumslēgšanas sarunu izjaukšanas (*culpa in contrahendo*), 2009. gada 11. janvārī vai pēc šī datuma Grieķijas tiesas noteiks piemērojamos tiesību aktus, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 864/2007 (Romas II regula). Parasti piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā izdarīts pārkāpums.

Visa veida civiltiesiskajiem pārkāpumiem, kas ir skaidri izslēgti no iepriekš minētās regulas piemērošanas jomas, kā arī tiem, kas izdarīti pirms 2009. gada 11. janvāra, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, pamatojoties uz Civilkodeksa 26. pantu, kurā izklāstīts tas pats pamatprincips, kāds ir regulā.

Saskaņā ar Grieķijas tiesu judikatūru vainai, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās (pirms 2009. gada 11. janvāra), piemērojami tās valsts tiesību akti, kas vispārējos konkrētajos lietās apstākļos ir atbilstošākie.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

- Fiziskas personas

Vārds, domicils

Tā kā vārdu un domicilu izmanto, lai identificētu atsevišķu fizisko personu, tām piemērojamos tiesību aktus katru reizi nosaka konkrēto regulējamo tiesisko attiecību kontekstā. Tādējādi saskaņā ar Civilkodeksa 14. pantu laulāto vārdu un domicilu reglamentē viņu personiskās attiecības regulējošie tiesību akti; attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem tās reglamentē vecāku-bērnu attiecību tiesību akti saskaņā ar Civilkodeksa 18.-21. pantu.

Rīcībspēja

Tiesības, ko piemēro attiecībā uz personas, kas ir Grieķijas valstspiederīgais vai ārzemnieks, rīcībspēju uzņemt tiesības un saistības, iesaistīties juridiskos darījumos, iesūdzēt kādu tiesā un tikt iesūdzētam un piedalīties tiesvedībā personīgi, ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir šī persona (Civilkodeksa 5. un 7. pants un Civilprocesa kodeksa 62. panta a) apakšpunkts un 63. panta 1. punkts). Ja ārzemniekam saskaņā ar viņa vai viņas pilsonības valsts tiesību aktiem nav rīcībspējas iesaistīties juridiskos darījumos un piedalīties tiesvedībā personīgi, savukārt saskaņā ar Grieķijas tiesību aktiem viņam/viņai ir šāda rīcībspēja (izņemot gadījumos, uz kuriem attiecas ģimeņu un mantošanas tiesības, kā arī lēmumu tiesības uz lēmumiem, kas atrodas ārpus Grieķijas), tādus gadījumos tiks piemēroti Grieķijas tiesību akti (Civilkodeksa 9. pants un Civilprocesa kodekss 66. pants).

- Juridiskas personas

Attiecībā uz juridisko personu tiesībspēju saskaņā ar Civilkodeksa 10. pantu tiek piemēroti tās vietas tiesību akti, kurā atrodas juridiskās personas domicils. Saskaņā ar Grieķijas tiesu judikatūru termins "domicils" nozīmē faktisko, nevis likumā noteikto domicilu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāku un bērnu attiecību jautājumi attiecas uz ģimenes saitēm starp vecākiem un bērniem un saistītajām tiesībām un saistībām.

Lemjot par to, vai bērnu var pasludināt par dzimušu laulībā vai ārpus laulībā (Civilkodeksa 17. pants), piemēro šādas tiesības:

tās valsts tiesības, kas regulēja personiskās attiecības starp bērna māti un viņas laulāto bērna piedzimšanas brīdī, saskaņā ar Civilkodeksa 14. pantu; ja laulība tika šķirta pirms bērna piedzimšanas, tās valsts tiesības, kas regulēja personiskās attiecības starp bērna māti un viņas laulāto laulības šķiršanas brīdī, saskaņā ar Civilkodeksa 14. pantu.

Piemērojamās tiesības attiecībā starp vecākiem un bērniem, kas ir dzimuši laulībā, arī tad, ja laulība ir šķirta:

Grieķijas tiesas attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzību pasākumiem piemērojamos tiesību aktus noteiks atbilstīgi 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencijai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 4020/2011, ja attiecināmi šīs konvencijas dalībvalsts tiesību akti.

Gadījumos, kad runa ir par valsti, kura nav šīs konvencija dalībvalsts, vai jautājumiem ārpus minētās Konvencijas piemērošanas jomas, piemērojami tiesību akti tiek noteikti saskaņā ar Civilkodeksa 18. pantu:

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie - attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību pēc bērna piedzimšanas - viņu jaunās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms bērna piedzimšanas, un viņu valstspiederība nemainās pēc piedzimšanas vai, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms piedzimšanas, bet vecāku vai bērna valstspiederība mainās pēc bērna piedzimšanas — tās valsts tiesības, kurā viņiem bija pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta bērna piedzimšanas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas - tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir bērns.

Piemērojamās tiesības attiecībā starp māti un tēvu, un ārpus laulībā dzimušu bērnu (Civilkodeksa 19. un 20. pants):

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie - attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību pēc bērna piedzimšanas - viņu jaunās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms bērna piedzimšanas, un viņu valstspiederība nemainās pēc piedzimšanas vai, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms piedzimšanas, bet vecāku vai bērna valstspiederība mainās pēc bērna piedzimšanas — tās valsts tiesības, kurā viņiem bija pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta bērna piedzimšanas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas — tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir tēvs vai māte.

Vecāku bērna uzturēšanas pienākuma gadījumos piemērojami tiesību akti:

Grieķijas tiesas, sākot no 2011. gada 18. jūnija, piemērojamos tiesību aktus noteiks, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 4/2009, saskaņā ar 2007. gada 23. novembra Hāgas protokolu. Parasti piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā atbildīgajai pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta.

3.4.2 Adopcija

Piemērojamās tiesības attiecībā uz adopcijas nosacījumiem un adopcijas pārtraukšanu ar starptautisku elementu ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir katra adopcijā iesaistītā persona (Civilkodeksa 23. pants). Adopcijas formai piemērojamie tiesību akti paredzēti Civilkodeksa 11. pantā, proti, vai nu tiesību akti, kas regulē tās saturu, vai tās vietas tiesību akti, kurā adopcija tiek noformēta, vai arī visu pušu pilsonības valstī. Ja adopcijā iesaistītās personas ir dažādu valstu valstspiederīgie, ir jāievēro visu attiecīgo valstu tiesību aktu noteikumi un, lai adopcija būtu spēkā, nedrīkst pastāvēt nekādi šķēršļi saskaņā ar šiem tiesību aktiem.

Piemērojamās tiesības attiecībām starp adoptētājiem vecākiem un adoptējamo bērnu:

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pēc adopcijas — attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi adopcijas laikā iegūst jaunu kopīgu valstspiederību — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms adopcijas, un viņu valstspiederība nemainās pēc adopcijas vai ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms adopcijas, bet vienai no adopcijā iesaistītajām personām valstspiederība mainās pēc adopcijas beigām- tās valsts tiesības, kurā bija viņu pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas — tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir adoptētājs vecāks, vai, ja adoptē abi laulātie, tās tiesības, kas regulē viņu personiskās attiecības.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Materiāltiesiskie nosacījumi

Piemērojamās tiesības nosacījumiem, kas ir jāievēro, un kavējiem to personu ceļā, kas vēlas apprecēties, ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie viņi ir, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie, bet, ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie, abu valstu tiesības (Civilkodeksa 13. panta 1. punkta a) apakšpunkts).

Procesuālie nosacījumi

Lai laulības būtu oficiāli spēkā, piemērojamās tiesības ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie ir personas, kas gatavojas precēties, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie, bet, ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie, abu valstu tiesības, kuru valstspiederīgie tās ir, vai tās valsts tiesības, kurā notiek laulības (Civilkodeksa 13. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Grieķijas tiesiskā sistēma pieprasa ievērot zināmas formalitātes, lai noslēgtu laulības; pāru savienības, kas dzīvo kopā, bet kas nav oficiāli precējušies, Grieķijā atzīst par spēkā esošām ar noteikumu, ka tās atzīst par spēkā esošām saskaņā ar ārvalstu tiesībām, un kopā dzīvojošās personas nav Grieķijas valstspiederīgie.

Laulāto personiskās attiecības

Personiskās attiecības starp laulātajiem ir attiecības, kuru pamatā ir laulības un, kam nekāda sakara ar īpašumu, piemēram, dzīvošana kopā, un tiesības un saistības, tai skaitā uzturēšana.

Piemērojamās tiesības personiskajām attiecībām starp laulātajiem (Civilkodeksa 14. pants), kas neskar uzturēšanas pienākumu:

ja laulātie pēc laulībām ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie — attiecīgās valsts tiesības;

ja laulātie ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību laulību laikā — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja laulātie ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie laulību laikā, un viens no viņiem vēlāk kļuva par citas valsts valstspiederīgo — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības ar noteikumu, ka otrs laulātais joprojām ir minētās valsts valstspiederīgais;

ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms laulībām, un viņu valstspiederība nemainās pēc laulībām vai ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms laulībām, bet vienam no viņiem valstspiederība mainās pēc laulībām — viņu pēdējās kopīgās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības; ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas laulību laikā — tās valsts tiesības, ar kuru laulātajiem ir visciešākā saistība.

Uzturēšanas pienākums

Piemērojamās tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencijas, kuru Grieķija ratificējusi ar Likumu Nr. 3137/2003, 4. pantu, proti, piemēro saņēmēja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus.

Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskās attiecības attiecas uz īpašumtiesībām un atbilstīgajām saistībām, kas izriet no laulībām.

Piemērojamās tiesības ir tiesības, kas regulē laulāto personiskās attiecības tūlīt pēc laulību noslēgšanas (Civilkodeksa 15. pants).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Grieķijas tiesību sistēmā tiek atzīta kopdzīves forma, kas nav laulība, kā to paredz Likums Nr. 3719/2008. Pamatojoties uz iepriekš minētajā likumā skaidri noteiktām normām, šis likums piemērojams visa veida civilajām partnerattiecībām, kuras reģistrētas Grieķijā vai Grieķijas konsulārajās iestādēs, neatkarīgi no tā, vai puses ir Grieķijas valstspiederīgie vai ārzemnieki, gan formas, gan pušu vispārējo attiecību jomā. Ja civilās partnerattiecības ir reģistrētas ārzemēs, tām piemērojamās tiesību aktus nosaka Civilkodeksa 11. pants, proti, piemēro tiesību aktus, kas reglamentē to saturu, vai tās valsts tiesību aktus, kurā partnerattiecības reģistrētas, vai visu pušu pilsonības valsts tiesību aktus; pušu attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā partnerattiecības reģistrētas.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanas vai jebkāda veida atšķiršanas jautājumos piemērojamās tiesību aktus nosaka Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (Romans III regula). Pamatā laulātie var vienoties šķiršanās vai atšķiršanas gadījumā piemērot kādus no šiem tiesību aktiem: a) laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts vienošanās brīdī tiesību akti; b) laulāto pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti, ja viens no laulātajiem vienošanās brīdī tur joprojām uzturas; c) jebkuras puses pilsonības valsts vienošanās brīdī tiesību akti; vai d) tiesas, kas lietu izskata, atrašanās vietas tiesību akti.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Iepriekš minētajā regulā skaidri noteikts, ka tā nav piemērojama bijušo laulāto uzturēšanas pienākuma gadījumos, jo šo jautājumu reglamentē 1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencijas, kuru Grieķija ratificējusi ar Likumu Nr. 3137/2003, 8. panta, kurā noteikts, ka piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā veikta laulības šķiršana vai atšķiršana.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Skatīt iepriekš 3.5.1. punkta pēdējo rindkopu.

3.7 Testamenti un mantojums

Visos jautājumos, kas skar mantošanas tiesības, izņemot testamentā sastādīšanas un atsaukšanas formu, piemērojamās tiesību aktus nosaka, balstoties uz Regulu (ES) 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Testaments tiks atzīts par derīgu, ja tas ir sastādīts kādā no turpmāk minētajiem tiesību aktiem paredzētajā formā (1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu):

tās valsts tiesības, kurā mirušais testamentu sastādīja;

tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais bija mirušais, kad viņš sastādīja testamentu vai kurā viņš nomira;

tās valsts tiesības, kurā mirušais dzīvoja vai uzturējās, kad sastādīja savu testamentu, vai kurā viņš nomira;

ja testaments attiecas uz īpašumu — tās valsts tiesības, kurā atrodas īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Ar nekustamo īpašumu saistītām lietu attiecībām piemērojamos tiesību aktus nosaka Civilt kodeksa 27. pants, proti, piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums.

Noziedzīgai rīcībai saskaņā ar saistību tiesībām, kas skar nekustamo īpašumu, piemērojamos tiesību aktus nosaka Regula (EK) Nr. 593/2008 (Romās I regula), un pamatā tiek piemēroti pušu izvēlētie tiesību akti.

Piemērojamās tiesības iepriekš minēto darījumu veidam ir tās valsts tiesības, kurā atrodas nekustamais īpašums (Civilt kodeksa 12. pants).

3.9 Maksātnespēja

Piemērojamās tiesības ar maksātnespēju un tās iznākumu saistītos jautājumos nosaka Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, t.i., tiek piemērotas tās valsts tiesības, kurā ir uzsākta maksātnespējas tiesvedība.

Lapa atjaunināta: 06/06/2017

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [es](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Spānija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Lielākā daļa kolīziju tiesību normu ir iekļautas Civilt kodeksa sākuma sadaļā (9.-12. pants). Daži īpaši likumi satur piemērojamās tiesību normas, piemēram, Likums par starptautisko adopciju.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Attiecībā uz piemērojamajiem tiesību aktiem Spānijā šobrīd spēkā ir šādas ES regulas:

- Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām;
- Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I);
- Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II");
- Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai;
- Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Spānija ir arī līgumslēdzēja valsts vairākām konvencijām par tiesību normu kolīzijām. Galvenās daudzpusējās konvencijas šajā sakarā ir šādas:

- Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami personas uzvārdu un vārdu piešķiršanas gadījumos, Minhene, 1980. gada 5. septembris;
- 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem
- Protokols, kas nosaka uzturlīdzekļu lietās piemērojamo likumu, Hāga, 2007. gada 23. novembris.
- 1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu;
- 1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami ceļu satiksmes negadījumiem;
- 1973. gada 2. oktobra Hāgas konvencija par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Attiecībā uz piemērojamajiem tiesību aktiem šobrīd ir spēkā Konvencija starp Spānijas Karalisti un Urugvajas Austrumu Republiku par tiesību kolīziju normām jautājumos, kas skar bērnu uzturlīdzekļu un tiesu nolēmumu un izlīgumu atzīšanu un izpildi saistībā ar bērnu uzturēšanu, Montevideo, 1987. gada 4. novembris.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Civilt kodeksa 12. panta 6. punktā noteikts, ka "tiesas un iestādes *ex officio* piemēro kolīziju tiesību normas Spānijas tiesību aktos".

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar Civilt kodeksa 12. panta 2. punktu, ja Spānijas tiesību aktos ir atsauce uz ārvalstu tiesību aktiem, to uzskata par materiālām tiesībām neatkarīgi no tā, vai pēdējos savukārt ir iekļautas kolīziju normas ar atgriezenisko norādi uz citiem ārvalstu (bet ne Spānijas) tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka tiek atzīta tikai pirmās pakāpes atgriezeniskā norāde.

Otrās pakāpes atgriezeniskā norāde nav pieļaujama, izņemot gadījumus ar vekseljiem, čekiem un parādzīmēm attiecībā uz spēju uzņemties šādas saistības. Gadījumos, kad ir piemērojama ES Regula vai starptautiskā konvencija, tiek piemēroti šo instrumentu īpaši noteikumi attiecībā uz atgriezenisko saiti.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Spānijas tiesību aktos nav vispārēju noteikumu attiecībā uz apstākļu maiņu, ko kolīziju normās izmanto par piesaistes kritērijiem. Civilt kodeksa 9. panta 1. punktā saistībā ar pilngadību ir noteikts, ka piesaistes faktora izmaiņas neietekmē jau sasniegto pilngadību. Saskaņā ar izmantoto kritēriju ir jāapsver tiesību akti, kas bija piemērojami brīdī, kad radusies tiesiskā situācija, pat ja piesaistes faktors vēlāk mainās.

Gadījumos, kad ir piemērojama ES Regula vai starptautiskā konvencija, tiek piemēroti šo instrumentu īpaši noteikumi attiecībā uz piesaistes faktoru.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Civilt kodeksa 12. panta 3. punktā noteikts, ka ārvalstu tiesību normas netiek piemērotas, ja tās ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai. Tādējādi ārvalstu tiesību normu piemērošana ir izslēgta, ja tas varētu novest pie Spānijas tiesību normu pamatprincipu pārkāpšanas. Konstitucionāli atzītie principi tiek uzskatīti par būtiskiem.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Pusēm ir jāpierāda ārvalstu tiesību normu saturs un spēkā esamība, un tiesa to var pārbaudīt, izmantojot līdzekļus, kurus tā attiecīgajā lietā uzskata par nepieciešamiem. Šī ir jaukta sistēma, kurā tiek apvienots procesuālo rakstu iesniegšanas princips un pārbaude, kas tiek veikta tikai pēc puses pieteikuma, pastāvot tiesas sadarbības iespējai pārbaudes veikšanā. Izņēmuma gadījumos, kad nav iespējams pierādīt ārvalstu tiesību normu saturu, tiks piemēroti Spānijas tiesību akti.

3 Kofiziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Jautājumu par līgumiskajām saistībām piemērojamo tiesību normu noteikšanu vispārīgi reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (Roma I Regula). Gadījumi, kuros Roma I Regula nav piemērojama, tiek risināti atbilstīgi Civilkodeksa 10. panta 5. punkta normām, kas balstītas uz izvēles brīvības principu ar nosacījumu, ka piemērojamo tiesību aktu izvēle ir skaidri izteikta un šiem tiesību aktiem ir kāda saistība ar attiecīgo jautājumu. Pretējā gadījumā tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abas puses; ja tādas nav, viņu pastāvīgās uzturēšanās vietas valsts, un kā pēdējā instance – tās valsts tiesību akti, kurā līgums ticis noslēgts.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Šo jautājumu reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) 864/2007 (Roma II). Jautājumos, kas saistīti ar satiksmes negadījumiem un ražotāja atbildību, tiek attiecīgi piemērotas Hāgas 1971. un 1973. gada konvenciju konflikta tiesību normas.

Jautājumiem, kurus iepriekš minētās normas neaptver, tiek piemērots Civilkodeksa 10. panta 9. punkts, saskaņā ar kuru uz ārpuslīgumisko saistību lietām attiecināmas tās vietas tiesību normas, kurās norisinājies notikums, kas šīs saistības izraisījis. Neatļautu pārstāvēniecību bez pilnvarojuma reglamentē tās vietas tiesību akti, kur aģents veic pamatdarbību, un netaisnu iedzīvošanos reglamentē tiesību akti, saskaņā ar ko notika īpašuma nodošana pusei, kura iedzīvojās.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcības spēja)

Civilkodeksa 9. pantā noteikts, ka šādos jautājumos piemērojamos tiesību aktus nosaka fizisko personu valstspiederība. Pastāv tiesību normas attiecībā uz dubultpilsonību un nenoteiktu valstspiederību. Dubultpilsonības gadījumi tiek izšķirti atkarībā no tā, vai šo dubultpilsonību paredz vai neparedz Spānijas tiesību akti. Nolīgumi par dubultpilsonību pastāv ar šādām valstīm – Čīle, Peru, Paragvaja, Nikaragva, Gvatemala, Bolīvija, Ekvadora, Kostarika, Hondurasas, Dominikānas Republika, Argentīna un Kolumbija. Šajos gadījumos tiek piemēroti starptautisko nolīgumu nosacījumi; ja tādu nav, priekšroka tiek dota tās valsts pilsonībai, kurā bijusi pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta; ja tādas nav – pēdējai iegūtai valstspiederībai. Ja attiecīgā dubultpilsonība nav paredzēta Spānijas tiesību aktos un viena no pilsonībām ir Spānijas, pēdējai dodama priekšroka, lai arī gadījumos, kad abas pilsonības ir ES valstu, piemērojams diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips. Personām ar nenoteiktu valstspiederību kā *lex personalis* tiek piemērotas pastāvīgās uzturēšanās valsts tiesības. Bezvalstnieku gadījumā tiek piemērots 1954. gada 28. septembra Ņujorkas Konvencijas 12. pants, saskaņā ar kuru piemērojami tiesību akti ir bezvalstnieka domicila valsts likumi; ja tādas nav, viņa uzturēšanās valsts likumi.

Fizisku personu vārdiem tiek piemērota 1980. gada Minhenes vienošanās. Fizisku personu vārdus un uzvārdus reglamentē tās valsts likumi, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Civilkodeksa 9. pantā 4. punktā noteikts, ka bioloģisko vecāku-bērnu attiecībās piemērojami tās valsts likumi, kas ir bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts attiecību nodibināšanas brīdī. Ja nav bērna pastāvīgās dzīvesvietas vai arī attiecīgie tiesību akti nepieļauj vecāku-bērnu attiecību nodibināšanu, piemērojami bērna tā brīža pilsonības valsts likumi. Ja šie tiesību akti nepieļauj vecāku-bērnu tiesību nodibināšanu vai arī bērnam nav pilsonības, tiks piemērotas Spānijas materiālo tiesību normas.

Adopcijas jautājumu reglamentā īpašs tiesību akts, Likums Nr. 54/2007 par starptautisko adopciju. Šī likuma 18. pants paredz, ka kompetentās Spānijas iestādes veiktu adopcijas apstiprināšanu reglamentē Spānijas materiālo tiesību normas tajos gadījumos, kad adoptējamā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas laikā ir Spānijā vai arī adoptējamais tiks vests uz Spāniju uz pastāvīgu dzīvi.

Vecāku-bērnu attiecību, bioloģisko vai adopcijas rezultātā, saturam un vecāku atbildības īstenošanai piemērojami tiesību akti tiks noteikti saskaņā ar 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvenciju. Konvencijas 17. pantā noteikts, ka vecāku atbildību reglamentē bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulības slēgšana un no tā izrietošās sekas ir reglamentētas. Attiecībā uz laulības noslēgšanu Civilkodeksā noteikts, ka Spānijā un ārpus tās robežām tiesības slēgt laulību ir: 1) tiesnesim, mēram vai kodeksā norādītam ierēdnim; 2) likumīgi paredzētajā reliģiskajā ceremonijā. Tāpat šeit ir noteikts, ka Spānijas valstspiederīgie var laulāties ārpus Spānijas saskaņā ar tās valsts likumiem, kurā laulība tiek slēgta. Ja abas puses ir ārvalstnieki, viņi var slēgt laulību Spānijā, ievērojot tās pašas tiesību normas, kas piemērojamas Spānijas valstspiederīgajiem, vai jebkuras puses *lex personalis* normas. Tiesības stāties laulībā un piekrišanu reglamentē katra laulātā valsts tiesību akti (Civilkodeksa 9. panta 1. punkts).

Saskaņā ar Civilkodeksa 9. panta 2. punktu laulības sekas reglamentē laulāto kopīgie valsts tiesību akti laulības noslēgšanas brīdī. Ja šādu kopīgo valsts tiesību aktu nav, jautājumu reglamentē jebkuras puses *lex personalis* vai pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, kurus abas puses ir izvēlējušās attiecīgā notariāli apstiprinātā aktā pirms laulības noslēgšanas. Ja šāda izvēle nav izdarīta, piemērojami tās valsts tiesību akti, kas ir kopīgā pastāvīgās dzīvesvietas valsts tūlīt pēc laulības noslēgšanas; ja tādas nav, valsts, kurā noslēgta laulība.

Laulāto atšķiršanu un šķiršanos reglamentē Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai. Civillikuma 107. panta 1. punktā noteikts, ka laulības atzīšanu par neesošu reglamentē laulības noslēgšanai piemērotie tiesību akti.

Spānijas starptautiskajās privāttiesībās nav uz neprecētiem pāriem attiecināmu tiesību normu (kas principā nozīmē, ka jautājums tiek izspriests pēc analogijas).

Uzturēšanas pienākumu reglamentē Hāgas 2007. gada protokols, kas nosaka uzturēšanas līgumu lietās piemērojamo likumu.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulības sekas reglamentējošie noteikumi (Civilkodeksa 9. panta 2. punkts) aptver gan personiskās tiesiskās sekas, gan mantiskās attiecības. Tādēļ tiek piemērots laulāto laulības noslēgšanas brīdī kopīgais *lex personalis*; ja tāda nav, jebkuras puses *lex personalis* vai tās pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, kas izvēlēti notariāli apstiprinātā aktā pirms laulības slēgšanas; ja šāda izvēle nav tikusi izdarīta, piemērojami tās valsts tiesību akti, kas ir kopīgā pastāvīgās dzīvesvietas valsts tūlīt pēc laulības noslēgšanas; ja tādas nav, valsts, kurā noslēgta laulība.

Līgumi vai izlīgumi, kas nosaka, groza vai aizstāj laulāto mantiskās attiecības, ir spēkā esoši, ja tie atbilst tiesību aktam, kas reglamentē laulības sekas, vai vienas puses pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības tiesību aktam izpildes brīdī (Civilkodeksa 9. panta 3. punkts).

3.7 Testamenti un mantojums

Spānijā tiek piemērotas Regulas (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi tiesību normas. Saskaņā ar šo Regulu tiek piemēroti mirušās personas pastāvīgās dzīvesvietas (viņa nāves brīdī) valsts tiesību akti, izņemot gadījumos, kad mirušais izvēlējis piemērot savas pilsonības valsts tiesību aktus.

Testamentu formu reglamentē 1961. gada Hāgas konvencija.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civilt kodeksa 101. panta 1. punktu valdījuma, īpašuma un citas tiesības attiecībā uz nekustamo īpašumu un tā atsavināšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šis īpašums atrodas, šī norma attiecas arī uz kustamu īpašumu. Lai pamatotu vai nodotu tiesības uz precēm tranzītā, uzskata, ka tās atrodas vietā, no kuras tās izsūtīja, ja vien saņēmējs un nosūtītājs nav skaidri vai klusējot vienojušies, ka tās atrodas galamērķa vietā. Uz kuģiem, gaisa kuģiem un dzelzceļa transportlīdzekļiem un visām ar tiem saistītām tiesībām attiecas karoga vai reģistrācijas valsts tiesību akti. Uz automobiļiem un citiem sauszemes transportlīdzekļiem attiecas tās vietas tiesību akti, kur tie atrodas. Vērtspapīru izdošanu reglamentē tās vietas tiesību akti, kur tie ir izdoti.

3.9 Maksātspēja

Lietas, kurām nav piemērojama [Padomes 2000. gada 29. maija Regula 1346/2000 par maksātspējas procedūrām](#), reglamentē [2003. gada 9. jūlija Likums Nr. 22/2003 par bankrotu](#). Likuma 200. pantā noteikts, ka kopumā maksātspējas tiesvedības un to sekas, kā arī šādas tiesvedības norises un noslēgšanas procedūras, reglamentē Spānijas tiesību akti. Likumā par bankrotu ir iekļautas arī starptautisko privāttiesību normas, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus dažādām tiesiskajām attiecībām, kas saistītas ar tiesvedību.

Lapa atjaunināta: 09/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Horvātija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Horvātijas Republikā starptautiskās privāttiesības un procesuālās tiesības pamatā ir kodificētas Likumā Nr. 53/91 par tiesību normu kolīzijām (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*, ZRS) *Narodne Novine* (NN; Horvātijas Republikas Oficiālais vēstnesis).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1954. gada 1. marta Hāgas konvencija civilprocesa jautājumos;

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu;

1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu;

1973. gada 2. oktobra Hāgas konvencija par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Pamatojoties uz paziņojumu par tiesību pārņemšanu, Horvātijas Republika kļuva par daudzu divpusējo starptautisko nolīgumu, piemēram, tiesiskās palīdzības nolīgumu, konsulāro konvenciju, tirdzniecības un kuģniecības nolīgumu, līgumslēdzēju valsti. Ar noteiktām valstīm ir noslēgti tiesiskās palīdzības līgumi, kuros ietvertas arī kolīziju tiesību normas:

1954. gada Nolīgums ar Austriju par savstarpēju informācijas apmaiņu tieslietu jomā, Vīne, 1954. gada 16. decembris;

1956. gada Nolīgums ar Bulgāriju par savstarpēju tiesisko sadarbību, Sofija, 1956. gada 23. marts;

Nolīgums ar Čehijas Republiku par tiesisko attiecību regulējumu civillietās, ģimeņu tiesībās un krimināllietās, Belgrada, 1964. gada 20. janvāris;

1959. gada Nolīgums ar Grieķiju par savstarpēju tiesisko sadarbību, Atēnas, 1959. gada 18. jūnijs;

1968. gada Nolīgums ar Ungāriju par savstarpēju informācijas apmaiņu tieslietu jomā.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesis ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesiskās situācijās ar starptautisko elementu tiesas piemēro starptautiskās privāttiesības, izmantojot trīs metodes, proti: kolīziju tiesību normas, prevalējošās imperatīvās normas un speciālās materiālo tiesību normas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Tā kā jautājums ietilpst starptautisko privāttiesību jomā, Likuma par tiesību normu kolīzijām 6. pantā paredzēts, ka gadījumos, kad saskaņā ar šī likuma nosacījumiem, tiek piemēroti ārvalstu tiesību akti, tiek ņemtas vērā kolīziju normas par piemērojamo tiesību aktu izvēli.

Ja ārvalstu tiesību akti attiecībā uz piemērojamo tiesību aktu izvēli norāda uz Horvātijas Republikas tiesību aktiem, tad tiek piemēroti Horvātijas Republikas likumi un netiek ņemti vērā nosacījumi par citādi piemērojamajiem tiesību aktiem.

2.3 Piesaiestes kritērija izmaiņas

Vispārīgi runājot, Likums par tiesību normu kolīzijām nereglamentē šo jautājumu, tomēr tajā ir dažas īpašas tiesību normas, kas attiecas uz šādiem gadījumiem (piemēram, 35. panta 1. punkts nosaka, ka šķiršanās gadījumos piemērojami tās valsts likumi, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie brīdi, kad tiek uzsākta šķiršanās tiesvedība; 45. panta 1. punkts nosaka, ka adopcijas ietekme tiek izvērtēta atbilstīgi tās valsts likumiem, kuras valstspiederīgie adopcijas laikā ir adoptētāji un adoptējamās personas.

Parasti katrs atsevišķs gadījums būtu jāizvērtē atsevišķi atkarībā no tā, vai tiesiskā situācija ir atrisināta, pastāvīga vai tā attīstās. Ja kolīziju tiesību normas reglamentē pastāvīgu situāciju, tās izveidi juridiski reglamentē tajā brīdī spēkā esošie piemērojamie tiesību akti, un, ja tās rezultātā mainās instruments, šādas tiesiskās situācijas sekas tiek izvērtētas atbilstīgi šim jaunajam tiesību aktam.

Attiecībā uz tiesībām uz īpašumu un citām īpašumtiesībām, kas tiek izskatītas saskaņā ar tās valsts likumiem, kurā atrodas īpašums, piemērojamie noteikumi nosaka, ka tiesības uz īpašumu, kuras iegūtas atbilstīgi senākam tiesību instrumentam, paliek spēkā, lai arī tās nav iegūtas saskaņā ar jauno instrumentu. Tomēr gadījumos, kad *modus* neesamības dēļ īpašumtiesības uz kustamu mantu nav iegūtas saskaņā ar senāku tiesību aktu, šāda īpašumtiesību iegūšana notiek, ja kustamā manta nonāk tādas valsts teritorijā, kurā tās iegādei *modus* nav nepieciešams.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

a) sabiedriskā kārtība

Likuma par tiesību normu kolīzijām 4. pantā noteikts, ka ārvalstu tiesību akti netiek piemēroti gadījumos, ja to piemērošana būtu pretrunā ar Horvātijas Republikas konstitūcijā noteiktajiem pārvaldes sistēmas pamatprincipiem.

Papildus 4. pantam, kas interpretējams pamattiesību, brīvības un cilvēktiesību, kā arī pilsonisko tiesību aizsardzības kontekstā, sabiedriskajā kārtībā iekļauti arī 1950. gada Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas risinājumi.

Sabiedriskā kārtība neaizsargā tikai valsts tiesību aktus no ārvalstu materiālo tiesību normām. Valsts sabiedriskās kārtības aizsardzības pamatojums ir atkarīgs arī no tā, vai risināmais strīds ir cieši saistīts ar valsts teritoriju un tās likumiem, t.i., ar *lex fori*, un šāda saikne pastāv, ja ārvalstu tiesību likumiem būtu pastāvīgāka ietekme valsts teritorijā.

b) prevalējošās imperatīvās normas

Dažkārt situācijas ar starptautisku dimensiju reglamentē īpaši *legis fori* noteikumi, kurus pamatā dēvē par prevalējošajām imperatīvajām normām. Šādi noteikumi ir pieņemti tajā pašā likumā, kurā kolīziju tiesību normas, un nereti arī citos tiesību aktos ir šie noteikumi.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Saskaņā ar Likuma par tiesību normu kolīzijām 13. panta 1. punktu tiesai vai citai kompetentajai iestādei pēc pašas iniciatīvas ir jānosaka ārvalstu likuma saturs. Likuma par tiesību normu kolīzijām 13. panta 2. un 3. punktā noteikts, ka tiesa vai kompetentā iestāde var pieprasīt Horvātijas Republikas Tieslietu ministrijā informāciju par ārvalstu tiesību aktiem. Tomēr arī tiesvedībā iesaistītās puses var iesniegt paziņojumu par ārvalstu tiesību saturu.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Kolīziju tiesību normu avots ir Likums par tiesību normu kolīzijām.

Likuma par tiesību normu kolīzijām 19. pantā noteikts, ka līgumu reglamentē pušu izvēlētie tiesību akti, izņemot gadījumus, kad likumā vai starptautiskā nolīgumā noteikts savādāk.

20. pantā paredzēts, ka gadījumos, kad puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus un lietas apstākļi nenorāda uz citiem tiesību aktiem, piemērojami šādi likumi:

- 1) kustamās mantas pārdošana – pārdevēja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 2) būvdarbu vai celtniecības līgumi – būvdarbu veikšanas valsts vai darbuzņēmēja domicila valsts tiesību akti, vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 3) pilnvarojuma līgums – pilnvarotās personas domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 4) pārstāvības līgums – pārstāvja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 5) komisijas līgums – komisijas aģenta domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 6) nākotnes līgums – pilnvarotās personas domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 7) kustamās mantas nomas līgums – iznomātāja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 8) līgums par naudas aizdošanu – aizdevēja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 9) līgums par izmantošanu – iznomātāja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 10) līgums par preču nodošanu glabāšanā – preču glabātāja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 11) uzglabāšanas līgums – noliktavas īpašnieka domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 12) transportēšanas līgums – pārvadātāja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 13) apdrošināšanas līgums – apdrošinātāja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 14) autortiesību līgums – autora domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 15) ziedojuma līgums – līdzekļu devēja domicila valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;
- 16) biržas darījumi – biržas valsts tiesību akti;
- 17) līgums par neatkarīgām banku garantijām – tās valsts tiesību akti, kurā atrodas galvotāja birojs līguma noslēgšanas brīdī;
- 18) tehnoloģiju nodošanas līgums (licences, utt.) – tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tehnoloģiju saņēmēja birojs līguma noslēgšanas brīdī;
- 19) īpašumtiesību (ne lietu tiesību) prasījumi, kas izriet no darba līguma – tās valsts tiesību akti, kurā darba līgums tiek vai tiktu izpildīts;
- 20) citi līgumi – piedāvātāja valsts tiesību akti vai arī tās valsts, kurā atrodas tā birojs piedāvājuma pieņemšanas brīdī;

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Gan Likumā par tiesību normu kolīzijām, gan starptautiskajos nolīgumos (1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu) ir iekļauti nosacījumi attiecībā uz ārpuslīgumiskajām saistībām.

Likumā par tiesību normu kolīzijām reglamentēti tādi jautājumi kā netaisna iedzīvošanās, neatļauta pārstāvniecība bez pilnvarojuma (*negotiorum gestio*), ārpuslīgumiskās saistības, kas nerodas no civiltiesību pārkāpuma, civiltiesību pārkāpums.

Civiltiesību pārkāpumu reglamentē tās vietas likumi, kur pārkāpums ir izdarīts, vai arī vietas, kurā iestājušās sekas, atkarībā no tā, kuri no tiem ir labvēlīgāki cietušajai pusei. Ja gadījums, kura rezultātā iestājusies atbildība par zaudējumiem, ir noticis uz kuģa atklātā jūrā vai lidmašīnā, kuģa piederības valsts vai arī valsts, kurā reģistrēta lidmašīna, tiek uzskatīta par vietu, kurā noticis attiecīgais gadījums, kura rezultātā iestājusies atbildība par zaudējumiem.

Netaisnas iedzīvošanās gadījumus reglamentē tās vietas tiesību akti, kurā radusies, tika sagaidīts, ka radīsies, vai bija jārodas tiesiskajai situācijai, kuras rezultātā notikusi netaisna iedzīvošanās. Neatļautu pārstāvniecību bez pienācīga pilnvarojuma (*negotiorum gestio*) reglamentē tās vietas tiesību akti, kur šī *negotiorum gestor* darbība tika veikta. Saistības, kas rodas no īpašuma lietošanas bez pienācīga pilnvarojuma, kā arī citas ārpuslīgumiskās saistības, kas nav radušās no civiltiesību pārkāpumiem, reglamentē tās valsts likumi, kurā norisinājušies notikumi, kuru rezultātā radušās saistības.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civiltāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Fiziskas personas tiesībspēju un rīcībspēju reglamentē šīs personas pilsonības valsts tiesību akti.

Fiziskai personai, kura saskaņā ar savas pilsonības valsts likumiem nav rīcībspējīga, ir atzīstama par rīcībspējīgu, ja šī persona ir rīcībspējīga saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā radušās saistības.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Vecāku un bērnu attiecības reglamentē viņu pilsonības valsts likumi.

Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu pilsoņi, piemērojami to domicila valsts tiesību akti.

Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu pilsoņi un to domicils ir dažādās valstīs viens no vecākiem vai bērns ir Horvātijas Republikas pilsonis, tiek piemēroti Horvātijas Republikas tiesību akti.

Paternitātes vai maternitātes atzīšanu, noteikšanu un apstrīdēšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgā bērna dzimšanas brīdī bija persona, kuras paternitāte vai maternitāte tiek atzīta, noteikta vai apstrīdēta.

3.4.1 Adopcija

Adopcijas un adopcijas izbeigšanas nosacījumus reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgā adopcijas laikā ir adoptētājs un adoptējamā persona.

Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, adopciju un tās izbeigšanu kumulatīvi reglamentē abu attiecīgo valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir šīs personas.

Laulātajiem adoptējot kopā, papildus adoptējamās personas pilsonības valsts likumiem, adopciju un tās izbeigšanu reglamentē arī to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir katrs no vecākiem.

Adopcijas oficiālās prasības reglamentē tās valsts likumi, kurā notiek adopcija.

Adopcijas sekas reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgā adopcijas laikā ir adoptētājs un adoptējamā persona.

Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, piemērojami to domicila valsts tiesību akti.

Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie un to domicils ir dažādās valstīs un viens no viņiem ir Horvātijas Republikas pilsonis, tiek piemēroti Horvātijas Republikas tiesību akti.

Ja ne adoptētājs, ne adoptējamais nav Horvātijas Republikas valstspiederīgie, tiek piemēroti adoptējamās personas pilsonības valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības noslēgšanas nosacījumus katrai personai reglamentē tās valsts tiesības akti, kuras valstspiederīgais ir šī persona laulības slēgšanas dienā.

Pat ja laulības noslēgšanas nosacījumi ir izpildīti saskaņā ar tās valsts likumiem, kuras valstspiederīgais ir šī persona, kas vēlas tikt laulāta Horvātijas Republikas kompetentajā iestādē, laulības slēgšana netiks atļauta, ja atbilstīgi Horvātijas Republikas likumiem pastāv šķēršļi attiecībā uz šo personu saistībā ar iepriekšējo laulību, radniecību vai garīgo nespēju.

Laulības slēgšanas oficiālās prasības reglamentē tās valsts likumi, kurā notiek adopcija.

Laulības atzīšanu par spējā neesošu reglamentē tie tiesību akti, saskaņā ar kuriem laulība tika noslēgta.

Šķiršanos reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie šķiršanās tiesvedības uzsākšanas brīdī. Abu valstu, kuru valstspiederīgie ir laulātie, tiesību akti reglamentē kumulatīvi.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Personu, kuras dzīvo kopā neregistrētā laulībā, mantiskās attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir šīs personas.

Ja personām ir dažāda pilsonība, piemērojami kopīgā domicila valsts tiesību akti.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanos reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie šķiršanās tiesvedības uzsākšanas brīdī. Abu valstu, kuru valstspiederīgie ir laulātie, tiesību akti piemērojami kumulatīvi.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturīdzekļu pienākumu starp asinsradniekiem, kas nav vecāki un bērni, un uzturīdzekļu pienākumu starp citām personām, kuras saista svainība, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir persona, no kuras tiek pieprasīti uzturīdzekļi.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto personīgās un mantiskās attiecības reglamentē viņu pilsonības valsts likumi.

Ja laulātie i ir dažādu valstu pilsoņi, piemērojami to domicila valsts tiesību akti. Ja laulātajiem nav ne kopīgas pilsonības, ne kopīga domicila, piemērojami pēdējās kopīgās uzturēšanās valsts tiesību akti.

Ja piemērojamos tiesību aktus nav iespējams noteikt iepriekš aprakstītajā kārtībā, tiek piemēroti Horvātijas Republikas likumi. Laulāto mantiskās attiecības reglamentē tās valsts likumi, kas reglamentēja laulāto personīgās un mantiskās attiecības laulības noslēgšanas brīdī.

Ja šādā veidā noteiktais likums nosaka, ka laulātie var izvēlēties viņu mantiskās attiecības reglamentējošos tiesību aktus, tad piemērojami laulāto izvēlētie likumi.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantojuma tiesības reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais aizgājējs bija miršanas brīdī.

Testamenta izpildīšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais bija testators testamenta sastādīšanas brīdī.

Testaments ir likumīgi derīgs, ja tas ir derīgs saskaņā ar:

- 1) tās valsts tiesību aktiem, kurā testaments tika sastādīts;
- 2) testatora pilsonības valsts, testamenta izpildīšanas vai nāves datumā, tiesību aktiem;
- 3) testatora domicila valsts, testamenta izpildīšanas vai nāves datumā, tiesību aktiem;
- 4) testatora uzturēšanās valsts, testamenta izpildīšanas vai nāves datumā, tiesību aktiem;
- 5) Horvātijas Republikas tiesību aktiem;
- 6) attiecībā uz nekustamo īpašumu – arī tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Nekustamo īpašumu līgumus reglamentē tikai tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums.

3.9 Maksātnespēja

Bankrota likuma 303. pantā noteikts pamatprincips, ka bankrota procedūras tiesiskās sekas reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā bankrota procedūra ir uzsākta.

Lapa atjaunināta: 12/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Kipra

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Ja tiesā iesniedz pārrobežu lietu, noteikumi par to, kuri tiesību akti ir piemērojami Kiprā, ir galvenokārt paredzēti ES tiesību aktos, jo īpaši Regulā (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"), un Regulā (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

Citos aspektos Kipras tiesas vadās no savas judikatūras, jo nav attiecīgu valsts tiesību aktu vai kodētu noteikumu. Ja nav attiecīgas Kipras judikatūras, tiesas piemēro anglosakšu tiesības atbilstoši Tiesu likuma (Likums 14/60) 29. panta 1. punkta c) apakšpunktam.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami trastiem un to atzīšanai, kuru Kipras Republika ratificēja atbilstoši 2017. gada Ratifikācijas likumam 15(III).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav piemērojams.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesim nav pienākuma piemērot šos noteikumus pēc savas iniciatīvas. Šādu jautājumu var ierosināt tikai tiesvedības puse, kurai ir veiksmīgi jāpierāda, ka citas valsts tiesību akti aizstāj Kipras tiesību aktus. Ja tiesu tas nepārlicina, piemēro Kipras tiesību aktus.

Tā kā šī prakse ir pierādījumu un procedūras jautājums, to neskar iepriekš minētās Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007 neļauj piemērot *renvoi* noteikumu. Tomēr gadījumos, uz kuriem regulas neattiecas, *renvoi* jeb atgriezeniskās norādes noteikumu var piemērot, kā izklāstīts turpmāk.

Tiesai, kas izskata lietu, attiecībā uz kuru ir noteikts, ka ir jāpiemēro otras valsts tiesību akti, ir jāpiemēro vai nu tikai šādu tiesību aktu iekšējās vietējās tiesību normas, vai arī šādi tiesību akti visi kopumā, tostarp starptautiskās normas, kas piemērojamas saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem.

Pēdējā minētajā gadījumā situāciju sarežģīt fakts, ka noteikumos par tiesību aktiem, kas piemērojami saskaņā ar attiecīgās citas valsts tiesību sistēmu, tiesnesim var būt norādīti Kipras tiesību akti, kas viņam jāpiemēro (*renvoi*). Šādā gadījumā tiesai ir divas iespējas — vai nu atzīt *renvoi* noteikumu un piemērot Kipras tiesību aktus (“*dajējas renvoi*” teorija), vai arī to noraidīt un piemērot otras valsts tiesību aktus kopumā (“*pilnīga renvoi*”).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lai novērstu jebkādas problēmas, kas var rasties no piesaistes kritērija (piemēram, dzīvesvieta, vieta, uz kuru pārcelts kustamais īpašums vai trasts, u. c.) maiņas, ir ierasts izmantot noteikumu par piemērojamiem tiesību aktiem, lai noteiktu datumu, kurā identificēts piesaistes kritērijs. Piemēram, sk. Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencijas par trastiem 7. pantu.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Citas valsts tiesību aktus nedrīkst piemērot — pat ja noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem paredz, ka tie ir piemērojami —, ja to piemērošana ir nesaderīga ar sabiedrisko kārtību Kipras Republikā. Saskaņā ar judikatūru “sabiedriskā kārtība” ietver tiesiskuma un sabiedrības morāles un ētikas pamatprincipus (*Pilavachi & Co Ltd / International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Citas valsts tiesību akti nav piemērojami arī attiecībā uz nodokļiem, nodevām un nodokļu piemērošanu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Piemēro noteikumus, kas noteikti lietā *Royal Bank of Scotland plc / Geodrill Co Ltd un citi (1993) 1 JSC 753*, kurā tika nospriests, ka pusei, kura apgalvo, ka tās lietā ir piemērojami ārvalstu tiesību akti, vispirms ir jāierosina attiecīga prasība un tad jāiesniedz attiecīgi ekspertu pierādījumi, lai pārliecinātu tiesu. Ja šādi pierādījumi tiesu nepārliecina vai neviena no pusēm neceļ šādu prasību, piemēro Kipras tiesību aktus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Kad rodas jautājums par to, kuri tiesību akti ir piemērojami, visām līgumsaistībām un tiesību aktiem piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 (“Roma I”).

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Lielākajā daļā gadījumu piemēro Regulu (EK) Nr. 864/2007 (“Roma II”), kuras vispārējais noteikums paredz, ka piemērojami tiesību akti jānosaka, pamatojoties uz to, kur radies kaitējums (*lex loci damni*), neatkarīgi no tā, kurā valstī vai valstīs varētu rasties netiešas sekas. Regulā ir arī paredzēti īpaši noteikumi par to, kā noteikt piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz īpašu veidu ārpuslīgumiskām saistībām, piemēram, negodīgu konkurenci un produktatbīdību.

Attiecībā uz trastiem piemēro 2017. gada (Ratifikācijas) Likumu par trastiem un to atzīšanu (Likums 15(III)/2017), ar kuru tika ratificēta Hāgas 1985. gada Konvencija. Saskaņā ar Ratifikācijas likumu un konvenciju trastam ir piemērojami pilnvarotā izvēlētie tiesību akti. Citos gadījumos trastam ir piemērojami tiesību akti, ar kuriem tas ir visciešāk saistīts.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Uzvārds

Uzvārda noteikšanai piemēro Likumu par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90). Saskaņā ar Likumu 216/90 bērna uzvārdu nosaka, pamatojoties uz kopīgu deklarāciju, ko sniedz bērna vecāki trīs mēnešu laikā no dzimšanas datuma. Ja vecāki nesniedz šādu deklarāciju, bērnam dod tēva uzvārdu. Mātes uzvārds jānodod bērnam, kurš dzimis ārļaulībā, izņemot, ja — vai līdz brīdim, kad — tēvs atzīst bērnu.

Dzīvesvietas adrese

Personas dzīvesvietas adresi nosaka atbilstoši Testamentu un mantojuma likuma 195. nodaļai, kas paredz, ka ikvienai personai jebkurā konkrētā brīdī ir vai nu dzīvesvietas adrese, kāda noteikta dzimšanas brīdī (“izcelsmes dzīvesvietas adrese”), vai dzīvesvietas adrese, ko persona ieguvusi vai saglabājusi pēc savas vēlēšanās (“izvēles dzīvesvietas adrese”).

Ja bērns dzimis likumīgā laulībā tēva dzīves laikā, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir tēva dzīvesvietas adrese.

Ja bērns dzimis ārļaulībā vai pēc sava tēva nāves, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir mātes dzīvesvietas adrese.

Rīcībspēja

Personas rīcībspējai stāties laulībā piemēro Laulību likuma (Likums 104(I)/2013) 14. pantu, kas paredz, ka personai nav rīcībspējas stāties laulībā, ja tā ir jaunāka par 18 gadiem vai tā laulības noslēgšanas dienā nespēj dot piekrišanu garīga traucējuma vai trūkuma dēļ vai smadzeņu vai cita stāvokļa vai slimības, vai vielu atkarības dēļ, kā rezultātā persona nesaprot un neapzinās, ko dara.

Tomēr, pat ja attiecīgais pāris vai viens no pāra ir jaunāks par 18 gadiem, abus uzskata par rīcībspējīgiem noslēgt laulību, ja viņi ir vismaz 16 gadus veci vai ja viņu aizbildņi ir devuši rakstisku piekrišanu, vai ja ir nopietni iemesli laulības noslēgšanai. Ja iepriekšminēto piekrišanu atsaka vai ja aizbildņa nav, jautājumu par to, vai personai ir rīcībspēja stāties laulībā, izšķir tajā rajona ģimenes lietu tiesa, kurā attiecīgā persona dzīvo.

Attiecībā uz rīcībspēju veikt juridiskas darbības Līgumu likuma 149. nodaļas 11. pants paredz, ka personai ir rīcībspēja noslēgt līgumus, ja tai piemīt veselais saprāts un tai rīcībspēja nav atņemta ar likumu. Likums nosaka, ka laulātu personu neuzskata par rīcībnespējīgu noslēgt līgumus tikai tāpēc vien, ka tā nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Juridiskās attiecības starp vecāku un bērnu, tostarp vecāku atbildību, uzturēšanu un saziņu, reglamentē Kipras tiesību akti, jo īpaši Likums par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90).

Arī Regulu (EK) Nr. 2201/2003 (“Brisele II.a”) un Regulu (EK) Nr. 4/2009, kā arī Hāgas 1996. gada Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem piemēro jautājumos, uz kuriem tās attiecas.

3.4.2 Adopcija

Kad Kipras tiesās notiek adopcijas process, piemēro Kipras tiesību aktus neatkarīgi no tā, vai adopcijas lieta ir pārrobežu lieta.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Jautājumus, kas saistīti ar laulības noslēgšanu un šķiršanu, Kiprā reglamentē 2003. gada Laulību likums (Likums 104(I)/2003). Uz šādiem jautājumiem attiecinā arī ANO Konvenciju par piekrišanu doties laulībā, laulājamo minimālo vecumu un laulību reģistrāciju, kas Kipras Republikā ratificēta ar Likumu 16(III)/2003.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanās jautājumus reglamentē Konstitūcijas 111. pants, 1990. gada Likums par laulāto samierināšanas mēģinājumiem un reliģisku laulības šķiršanu (Likums 22/1990) attiecībā uz reliģiskām laulībām un Laulību likums (Likums 104(I)/2003).

Jautājumos, kas saistīti ar laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, piemēro Hāgas 1971. gada Konvenciju par laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, ko Kipras Republika ratificējusi ar Likumu 14(III)1983.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturīdzekļu maksāšanas pienākumi

Saskaņā ar Laulāto mantisko attiecību likumu (Likums 232/1991), kas grozīts:

ja laulātie vairs nedzīvo kopā, tiesa pēc laulātā pieprasījuma var izdot uzturīdzekļu maksāšanas rīkojumu, kas nosaka otrajam laulātajam pienākumu maksāt uzturīdzekļus laulātajam, kurš iesniedz prasību.

Uzturīdzekļu maksāšanas pienākumi starp bijušajiem laulātajiem ir piemērojami, ja kāds no viņiem nespēj uzturēt sevi no saviem ienākumiem vai īpašuma un:

- ja tad, kad laulības šķiršana ir pabeigta, vai beidzoties turpmāk norādītajiem termiņiem, kāds no laulātajiem sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sākt vai turpināt strādāt algotu darbu, kas nodrošinātu viņam iespēju sevi uzturēt;
- ja viņa(-s) aprūpē ir nepilngadīgs vai pilngadīgs bērns vai cits apgādājamais, kurš nespēj par sevi parūpēties fiziskas vai garīgas invaliditātes dēļ, un tādējādi personai, kura iesniedz prasību, ir liegta iespēja atrast piemērotu darbu;
- ja viņš(-a) nevar atrast pastāvīgu un atbilstošu darbu — vai viņam(-ai) ir vajadzīgas arodmācības — ne vairāk kā trīs gadus no laulības šķiršanas pabeigšanas brīža;
- jebkurā citā gadījumā, kad uzturīdzekļu piešķiršana laulības šķiršanas pabeigšanas brīdī ir vajadzīga taisnīguma apsvērumu dēļ.

Uzturīdzekļus var atteikt vai ierobežot svarīgu iemeslu dēļ, jo īpaši ja laulība bijusi īsa vai ja laulātais, kurš varētu būt tiesīgs saņemt uzturīdzekļus, ir vainojams laulības izjukšanā vai kopdzīves pārtraukšanā vai ir apzināti radījis sev trūkuma apstākļus.

Turklāt, ja tas vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus, tiesības uz uzturīdzekļiem izbeidz vai uzturīdzekļu maksāšanas rīkojumu attiecīgi maina.

Pienākums maksāt uzturīdzekļus nepilngadīgam bērnam

Saskaņā ar likumu starp attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90) vecākiem ir pienākums kopīgi gādāt par uzturīdzekļiem viņu nepilngadīgajiem bērniem atbilstoši viņu finansiālajām iespējām. Iepriekšminēto vecāku pienākumu izpildi atbilstoši lēmumam un tiesas izlīgumam var turpināt pat pēc tam, kad bērns sasniedzis pilngadību, ja to pamato izņēmuma apstākļi (piemēram, bērns ir rīcībnespējīgs vai invalīds vai dienē Nacionālajā gvardē, vai apmeklē kursus izglītības iestādē vai arodskolā).

Nepilngadīgam bērnam ir tiesības saņemt uzturīdzekļus no saviem vecākiem pat tad, ja viņam pieder īpašums.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Piemēro Likuma 232/1991 13. pantu, kurā noteiktais vispārējais noteikums paredz, ka laulība nemaina laulāto autonomiju attiecībā uz īpašumu. Tomēr minētā likuma 14. pants ļauj vienam no laulātajiem pretendēt uz otra laulātā īpašumu laulības šķiršanas vai atzīšanas par neesošu gadījumā ar nosacījumu, ka laulātais, kurš iesniedz pretenziju, ir jebkādā veidā veicinājis otra laulātā īpašuma palielināšanu. Puse, kura izvirza pretenziju, uzsākot tiesvedību, var pieprasīt, lai tai tiek izmaksāta īpašuma daļa, kas radusies tās ieguldījuma rezultātā.

Uzskata, ka viena laulātā ieguldījums otra laulātā īpašuma palielināšanā ir viena trešdaļa no palielinājuma, ja vien netiek pierādīts mazāks vai lielāks ieguldījums.

Laulātā īpašuma palielinājums neietver īpašumu, kas iegūts kā dāvana, mantojums, novēlējums vai cits ziedojums.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanu un visus ar to saistītos jautājumus, izņemot veidlapu, ko izmanto testamenta sagatavošanai un atsaukšanai, reglamentē Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Saskaņā ar minētās regulas 22. pantu persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Tiesību aktu izvēli skaidri izdara paziņojumā.

Ja ir sagatavots testaments, piemēro Hāga 1961. gada 5. oktobra Konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

Saskaņā ar konvencijas 1. pantu testamentārās mantošanas kārtība ir spēkā, ja tā atbilst tās valsts tiesību aktiem,

- kurā testators ir noteicis mantošanas kārtību vai
- kuras pilsonība testatoram bija, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
- kura bija testatora dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
- kurā atrodas mantojamais nekustamais īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Attiecībām, kurās rodas saistības attiecībā uz nekustamo īpašumu, piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 ("Roma I"), kas paredz, ka līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Ja šāda izvēle netiek izdarīta, piemēro regulas 4. pantu, kas skaidri nosaka katrā gadījumā piemērojamos tiesību aktus. Attiecībā uz līgumiem par lietu tiesībām saskaņā ar Kipras tiesu judikatūru tiesa piemēro tās valsts jurisdikciju, kurā atrodas nekustamais īpašums (*lex situs*).

3.9 Maksātspēja

Piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātspējas procedūrām. Tie ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā tiek ierosināti šādas procesi.

Lapa atjaunināta: 18/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Luksemburga

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Luksemburgā nav starptautisko privāttiesību kodeksa. Noteikumi par tiesību normu kolīzijām valsts tiesību aktos ir izkaisīti dažādos kodeksos un īpašos tiesību aktos. Šo jautājumu galvenokārt reglamentē daudzpusējās starptautiskas konvencijas un Eiropas sekundārie tiesību akti.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Liels skaits tiesību kolīziju normu izriet no daudzpusējām starptautiskām konvencijām, kurām pievienojusies Luksemburga. Lielākā daļa minēto konvenciju tika noslēgtas Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē.

Konvenciju saraksts ir pieejams [Hāgas konferences](#) tīmekļa vietnē.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Dažās divpusējās konvencijās ir ietvertas tiesību kolīziju normas. Lai uzzinātu plašāku informāciju, apmeklējiet [Legilux](#) tīmekļa vietni.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jautājumos par personas statusu tiesa piemēro tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas. Citādi ir gadījumos, kad pusēm ir brīva izvēle attiecībā uz tiesību aktiem, piemēram, līgumiskos jautājumos, jo pastāv princips, ka puses drīkst brīvi izvēlēties piemērojamos tiesību aktus. Šādos gadījumos tiesa piemēro tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas tikai tad, ja ir notikusi nepārprotama krāpnieciska tiesību aktu apiešana.

Tiesa, kas izskata lietu, automātiski piemēros attiecīgās valsts tiesību aktus, ja puses nebūs lūgušas piemērot ārvalsts tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Luksemburgā jomās, uz kurām neattiecas starptautiska konvencija vai Eiropas regula, ar ko īpaši tiek izslēgta atgriezeniskās norādes (*renvoi*) piemērojamība, judikatūrā tiek pieļautas atgriezeniskās norādes līdz zināmam līmenim. Ja pēc tiesību kolīziju normu piemērošanas atgriezeniskā norāde nosaka tiesas, kas izskata attiecīgo lietu, valsts tiesību aktus, šāda atgriezeniskā norāde ir pieļaujama, bet plašākas norādes tā nesniedz. Uzskata, ka norāde attiecas uz tiesas, kas izskata attiecīgo lietu, materiālo tiesību normām.

Atgriezeniskās norādes nav pieļaujamas gadījumos, kad puses drīkst brīvi izvēlēties piemērojamos tiesību aktus.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Šis ir gadījums, kad, mainoties saistošajam faktoram, uz kura pamata izraugās piemērojamos tiesību aktus, situācija ir secīgi pakļauta divām atšķirīgām tiesību sistēmām. To definē kā "tiesību kolīziju laikā", ko izraisījis saistošā faktora nobīde laika telpā.

Luksemburgā jaunos tiesību aktus var piemērot turpmākajām sekām situācijai, kas izveidojusies pagātnē, bet kurai ir sekas tagadnē. Tomēr jaunie tiesību akti, kurus nosaka tiesību kolīziju normas, būs piemērojami, kad mainīsies situācija, kas izveidojusies saskaņā ar iepriekšējiem tiesību aktiem, kuri tika atzīti par piemērojamiem.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Pastāv gadījumi, kad tiesai, kas izskata lietu, ir jāpiemēro savas valsts tiesību akti, pat ja tiesību kolīziju normas piešķir jurisdikciju ārvalsts tiesību aktiem, proti:

nav iespējams noteikt ārvalsts tiesību aktus;

ir iesaistīti bezvalstnieki;

ārvalsts tiesību normas neparedz risinājumu;

tiek veikti steidzami pagaidu noregulējuma pasākumi;

ārvalsts tiesību akti ir pretrunā tās valsts sabiedriskajai kārtībai, kuras tiesa izskata lietu.

Ja noteikumi ir piemērojami ar tūlītēju spēku, tiesa piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus arī attiecībā uz

procesuālajiem tiesību aktiem un tiesību aktiem, kas reglamentē tiesas;

tiesību normām, kas reglamentē darba ņēmēju aizsardzību un īpašuma nomu;

patērētāju tiesisko aizsardzību.

Visbeidzot, ja, pamatojoties uz iemesliem, kas acīmredzami ir krāpnieciski, puses izvēlas nepiemērot tās valsts tiesību aktus, kuras tiesa izskata lietu, bet izvēlas ārvalsts tiesību aktus, kas maksimāli padarīti par piemērojamiem, tiesai ir jāatsakās piemērot šādus tiesību aktus un atkārtoti jāpiemēro savas valsts tiesību akti.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tā kā Luksemburgā ārvalsts tiesību akti ir fakts, kas ir jāņem vērā Luksemburgas tiesai, pierādīšanas pienākums principā ir tai pusei, kura izvēlas ārvalsts tiesību aktus. Tādējādi pierādīšanas pienākums ir pusēm, konkrētāk, tai pusei, kuras prasība ir pakļauta ārvalsts tiesību aktiem.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Principā līgumsaistības reglamentē pušu izvēlētie tiesību akti, ja vien tiek ievērotas imperatīvās tiesību normas, kas reglamentē sabiedrisko kārtību un procedūras attiecībā uz tiesību aktu krāpniecisku apiešanu.

Ja puses nav paudušas, kādi būtu vēlamie tiesību akti, piemēro 1980. gada Romas konvencijas un 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 noteikumus. Pēdējā minētajā gadījumā tiesa piemēros tiesību aktus, kuri objektīvi ir visatbilstošākie.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Principā ārpuslīgumiskas saistības reglamentē tās vietas tiesību akti, kurā izraisīti zaudējumi vai radušās saistības, ja vien ar faktiem nav ciešāk saistīti citi tiesību akti vai nav piemērojama starptautiska konvencija.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Principā personas statusu reglamentē fiziskās personas valsts tiesību akti, izņemot, ja pastāv īpaši situācijas kritēriji, piemēram, attiecīgo personu, jo īpaši attiecīgo bērnu, pastāvīgā dzīvesvieta. Minētais attiecas arī uz vārdu veidošanu un uzbūvi, kā arī vārdu nomainīgas nosacījumiem, ja vārdi ir daļa no personas statusa.

Vispārīgo tiesībspēju veikt juridisku darbību un spēju ierosināt tiesvedību reglamentē attiecīgās personas valsts tiesību akti. Tomēr *locus standi* tiesības reglamentē tiesību akti, ko piemēro šādām tiesībām, jo tās skar tiesību aktu saturu. Līgumiskos jautājumos šī norma tiek mīkstināta, ja līgumpartneris rīkojas labticīgi, bet tiek izvirzīti tiesībnespējas pamati, kādi nepastāv valstī, kurā veikta attiecīgā darbība. Šādā gadījumā darbības izpildes vietas tiesību aktiem ir priekšroka pār valsts tiesību aktiem.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Luksemburgā jautājumos par likumīgo izcelsmi principā tiek piemēroti tiesību akti, kas reglamentē laulību, proti, vecāku valsts vispārējie tiesību akti vai kopīgās dzīvesvietas tiesību akti, vai tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Visu, kas ir saistīts ar dabiskās izcelsmes noteikšanu, principā reglamentē bērna valsts tiesību akti.

Attiecībā uz pierādījumiem, kas nepieciešami, lai noteiktu izcelsmi, atzīšanas materiālajiem nosacījumiem, termiņu un izcelsmes apstrīdēšanas lūgumraksta iesniegšanas ierobežojumiem, kā arī aizstāvības līdzekļiem pret šādu lūgumrakstu piemērojamiem tiesību akti ir bērna valsts tiesību akti.

3.4.2 Adopcija

– Nosacījumi adopcijai

Saskaņā ar Civilkodeksa (*Code civil*) 370. pantu nosacījumus attiecībā uz adopciju reglamentē adoptētāja(-u) valsts tiesību akti. Ja abiem laulātajiem, kas vēlas veikt adopciju, ir dažāda valstspiederība, piemēro tās vietas tiesību aktus, kur atrodas kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta pieteikuma iesniegšanas brīdī.

Tomēr nosacījumus, kas jāievēro, lai veiktu adopciju, principā reglamentē adoptētā valsts tiesību akti. Izņēmums attiecībā uz šo principu ir gadījums, kad adoptētais adopcijas rezultātā iegūst adoptētāja valstspiederību. Šādā gadījumā nosacījumus reglamentē adoptētāja valsts tiesību akti.

– Adopcijas sekas

Adopcijas sekas reglamentē adoptētāja(-u) valsts tiesību akti. Ja adopciju veic laulātie, kuriem ir dažāda valstspiederība vai kuri ir bezpavalstnieki, vai ja viens no laulātajiem ir bezpavalstnieks, piemēro tās vietas tiesību aktus, kur atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas brīdī.

Attiecībā uz adopciju uz ārzemēm var pastāvēt kolīzija starp jurisdikcijas normām, kas noteiktas adoptētāja valsts tiesību aktos, un tām, kas noteiktas adoptētā valsts tiesību aktos. Šādos gadījumos adopcija ir uzskatāma par spēkā esošu, ja ir ievērotas normas, ko paredz tās valsts tiesību akti, kurā notikusi adopcija, un ja adopcija veikta kompetentajās iestādēs saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

– Nosacījumi attiecībā uz laulības spēkā esību

Formālās prasības principā reglamentē laulības noslēgšanas vietas tiesību akti.

Lai laulību uzskatītu par spēkā esošu saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju par laulību ceremonijām un laulību likumības atzīšanu, jābūt ievērotiem materiālajiem nosacījumiem, kurus paredz katra laulātā valsts tiesību akti. Valsts tiesību akti ir tie, kurus nosaka tās valsts tiesību kolīziju normas, kurā tiek noslēgta laulība. Ja vismaz viens no laulātajiem ir minētās valsts valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo tajā, ir jāievēro arī materiālie nosacījumi, ko pieprasa tās valsts tiesību akti, kurā laulība noslēgta. Tiesību aktus, kas reglamentē laulības spēkā esības nosacījumus, piemēro arī materiālajiem nosacījumiem attiecībā uz jebkuru prasību atzīt laulību par neesošu.

Attiecībā uz ārvalstīs noslēgtām laulībām pastāv spēkā esības prezumpcija, ja ir iesniegta laulības apliecība, kas sagatavota saskaņā ar laulības noslēgšanas vietas tiesību aktu formālajām prasībām. Atzīšanu var atteikt, ja ārvalstīs noslēgtā laulība ir acīmredzami nesaderīga ar Luksemburgas sabiedrisko kārtību.

– Laulības sekas

Ja laulātajiem ir atšķirīga valstspiederība, sekas Luksemburgā principā reglamentē tās vietas tiesību akti, kurā atrodas laulāto kopīgā dzīvesvieta, proti, laulāto faktiskās dzīvesvietas tiesību akti.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Neprecētu partneru kopdzīvei nepiemēro nekādas tiesību kolīziju normas, jo saskaņā ar Luksemburgas tiesību aktiem attiecības starp neprecētu pāri ir *de facto* situācija.

Tiesību akti, ko piemēro Luksemburgā izveidotām partnerattiecībām, ir tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Partneri, kuri reģistrējuši savas partnerattiecības ārvalstīs, var reģistrēties civilstāvokļa aktu reģistrā ar nosacījumu, ka brīdī, kad ārvalstīs tika izveidotas partnerattiecības, abi partneri atbilda 4. panta prasībām. No brīža, kad ārvalstīs izveidotās partnerattiecības tiek atzītas Luksemburgā, tām piemēro tādas pašas priekšrocības kā partnerattiecībām, kas izveidotas Luksemburgā.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Ja laulātajiem ir vienāda valstspiederība, laulības šķiršanu un laulāto atšķiršanu reglamentē laulāto valsts tiesību akti. Pretējā gadījumā piemēro laulāto faktiskās kopīgās dzīvesvietas tiesību aktus. Ja nav izpildīts neviens no minētajiem kritērijiem, piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus.

Šie noteikumi attiecas arī uz laulības šķiršanas pieļaujamību kopumā, tās cēloņiem, sekām un ar to saistītajiem pasākumiem.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 par uzturēšanas saistībām 15. pantu šajā ziņā piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem. Pastāv princips, ka piemērojami tiesību akti ir kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, bet puses var vienoties, ka attiecībā uz tiesvedību, kas jau ir sākusies, tās izraudzīsies tiesas atrašanās valsts tiesību aktus vai kādu no šiem tiesību aktiem:

- a) tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir jebkura no pusēm izraudzīšanas brīdī;
- b) tās valsts tiesību aktus, kurā jebkurai no pusēm ir pastāvīgā dzīvesvieta izraudzīšanas brīdī;
- c) tiesību akti, ko puses izraudzījušās, lai reglamentētu to mantiskās attiecības, vai tiesību akti, ko faktiski piemēro šādām attiecībām;
- d) tiesību akti, ko puses izraudzījušās, lai reglamentētu viņu laulības šķiršanu vai atšķiršanu, vai tiesību akti, ko faktiski piemēro šādai laulības šķiršanai vai atšķiršanai.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskās attiecības reglamentē valsts tiesību akti, ko laulātie izraudzījušies pirms laulības noslēgšanas.

Ja laulības noslēgšanas brīdī laulātie nav izraudzījušies tiesību aktus, tad piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju par tiesībām, kas piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām.

Saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju laulātie var izraudzīties tikai vienus no šiem tiesību aktiem:

- 1) tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir kāds no laulātajiem izraudzīšanas brīdī;
- 2) tās valsts tiesību aktus, kurā kādam no laulātajiem ir pastāvīgā dzīvesvieta izraudzīšanas brīdī;
- 3) tās valsts tiesību aktus, kas ir pirmā valsts, kurā viens no laulātajiem izveido jaunu pastāvīgo dzīvesvietu pēc laulībām.

Šādi izraudzītie tiesību akti ir piemērojami visai laulāto mantai.

Tomēr laulātie neatkarīgi no tā, vai viņi ir izraudzījušies tiesību aktus saskaņā ar iepriekšējiem punktiem, attiecībā uz visu savu nekustamo mantu vai tās daļu var izraudzīties nekustamā īpašuma atrašanās vietas tiesību aktus. Viņi var arī noteikt, ka jebkuru nekustamo mantu, kas tiek iegādāta vēlāk, reglamentē šādas nekustamās mantas atrašanās vietas tiesību akti.

Ja puses neizvēlas piemērojamos tiesību aktus, tiesnesim ir jānoskaidro, kāda bija laulāto vārdos neizteiktā izvēle. Uzskata, ka piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā laulātie izveido savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu pēc laulības noslēgšanas.

Tomēr saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju laulāto mantiskās attiecības reglamentē laulāto kopīgās valstspiederības valsts tiesību akti šādos gadījumos:

- 1) ja 5. pantā minēto deklarāciju ir sniegusi valsts, un tās piemērošana laulātajiem netiek izslēgta ar minētā panta otrās daļas noteikumiem;
- 2) ja minētā valsts nav konvencijas dalībvalsts un ja saskaņā ar minētās valsts starptautisko privāttiesību normām piemērojami ir tās tiesību akti, un laulātie pēc laulības noslēgšanas savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu ir izveidojuši:

a) valstī, kura ir sniegusi 5. pantā minēto deklarāciju, vai

b) valstī, kura nav konvencijas dalībvalsts un kuras starptautisko privāttiesību normas arī paredz laulāto valstspiederības valsts tiesību aktu piemērošanu;

3) ja pēc laulības noslēgšanas laulātie nav izveidojuši savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu vienā un tajā pašā valstī.

Ja laulāto pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā un tajā pašā valstī un viņiem nav vienāda valstspiederība, viņu mantiskās attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru, ņemot vērā visus apstākļus, viņu īpašums ir visciešāk saistīts.

Ir iespējams brīvprātīgi mainīt piemērojamos tiesību aktus, ja to pieļauj jaunizvēlētie tiesību akti.

3.7 Testamenti un mantojums

Sākot no 2015. gada 17. augusta, attiecībā uz mantošanu piemēro 2012. gada 4. jūlija Regulas (ES) Nr. 650/2012 noteikumus. Minētās regulas 21. pantā ir noteikts, ka mantošanai kopumā piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.

Mantošanu līdz 2015. gada 17. augustam joprojām reglamentē Luksemburgas tiesību kolīziju normas.

– Likumiskā mantošana

Luksemburgā īpašumu iedala vairākās daļās — kustamais īpašums un viens vai vairāki nekustamie īpašumi. Lai noteiktu, vai īpašums ir kustams vai nekustams, jāpiemēro tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Mantošanas tiesības uz kustamu mantu principā reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī. Pastāvīgā dzīvesvieta jānosaka saskaņā ar Civill kodeksa normām.

Mantošanas tiesības uz nekustamu īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas katrs īpašums.

– Testamentārā mantošana

Principā vispārējo tiesībspēju sagatavot ziņojumu nosaka personas statuss. Tomēr īpašus tiesībspējas gadījumus reglamentē mantojuma tiesības.

Vispārējo tiesībspēju saņemt dāvinājumus reglamentē personas tiesības.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civill kodeksa 3. pantu tiesības uz īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā atrodas īpašums. Minētais attiecas arī uz īpašumam piesaistīto lietu tiesību saturu, to rašanos un nodošanu, un to iegūšanu uz ieilguma pamata (*usucapion*).

3.9 Maksātspēja

Ārpus Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 un Regulas (ES) Nr. 2015/848 par maksātspējas procedūrām piemērošanas jomas piemērojami tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kur šādas procedūras ir ierosinātas.

Tas attiecas uz visu Luksemburgā ierosināto kolektīvo procedūru, kā arī ārvalstīs pasludināto procedūru sekām. Tomēr attiecībā uz vienas puses maksātspējas konkrētajām sekām, kas skar tiesības, kuras var izmantot puses līgumpartneris, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā pasludināta maksātspēja.

Šādiem tiesību aktiem ir jurisdikcija tikai attiecībā uz konkrētajām maksātspējas sekām; tā neaptver visus maksātspējas procedūrai pakļautās darbības aspektus.

Lapa atjaunināta: 09/01/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Malta

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Dalībvalsts tiesību akti ir noteikti ar likumu (t.i., raksttie tiesību akti). Tie ir brīvi pieejami Maltas likumu [tīmekļa vietnē](#). Tā kā Malta pievienojās Eiropas Savienībai 2004. gadā, tās tiesību sistēma ietver arī ES normatīvos aktus, kas ir tieši piemērojami vai transponēti Maltas tiesību aktos un kas galvenokārt dominē par vietējo likumdošanu.

Kaut arī precedenta princips Maltas tiesību aktos nav noteikts un Maltā nav jāpiemēro, Maltas tiesas parasti cenšas izvērtēt iepriekšējos spriedumus, īpaši Apelācijas tiesas un Konstitucionālās tiesas (abas ir Maltas augstākās instances tiesas) lēmumus.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1961. gada 5. oktobra Konvencija par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasību atcelšanu

1965. gada 15. novembra Konvencija par tiesas un ārpustiesas civillietu un komercietu dokumentu apriti ārvalstīs

1970. gada 18. marta Konvencija par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās un komercietās

1980. gada 25. oktobra Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

1980. gada 25. oktobra Konvencija par tiesu starptautisko pieejamību

1985. gada 1. jūlija Konvencija par aizgādību, kas piemērojama mantošanas tiesībās, un tās atzīšana

1988. gada 25. janvāra Konvenciju par savstarpēju administratīvo palīdzību nodokļu lietās

1992. gada 16. janvāra Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai

1993. gada 29. maija Konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos

1996. gada 19. oktobra Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā, 1980. gadā

2005. gada 30. jūnija Konvencija par tiesas izvēles līgumiem

2007. gada 23. novembra Konvencija par starptautisku bērna pabalstu prasību izpildi un citiem ģimenes uzturēšanas veidiem

2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem

Tāpat Malta ir ratificējusi vairākus Apvienoto Nāciju līgumus; ratificēšanas statusu var apskatīt [šeit](#).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mums nav zināmas nevienas divpusējās konvencijas, kas satur kolīziju tiesību normas un kurās Malta būtu viena no pusēm.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesis *ex officio* nevar norādīt uz kolīziju tiesību normām; šādas normas piemēro tikai tad, ja vismaz viena no tiesvedības pusēm apgalvo, ka pastāv tiesību normu kolīzija. Pusei, kas iesniedz tiesai šādu lūgumu, tiesas prasību apmierināšanas nolūkā ir jāpierāda ārvalsts tiesiskā regulējuma saturs. Ja šāds lūgums netiek pausts vai ja nav attiecīgu pierādījumu, nacionālās tiesas lietu izskatīs atbilstoši Maltas tiesību aktiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Malta nostāja attiecībā uz atgriezeniskās norādes doktrīnas piemērošanu ir neskaidra. Kodificētas kolīziju tiesību normas ir ierobežotas, un tāpēc tiesām ļoti bieži ir jāpiemēro starptautisko privāttiesību nekodificētās normas, lai noteiktu, kuras tiesības attiecas uz konkrētu lietu. Būtībā Maltas tiesas uzskata — tā kā nav likumu, kas regulē starptautiskās privāttiesības, Maltas tiesām ir jāizmanto Anglijas vispārējo tiesību principi. Šajā ziņā Maltas tiesas ir pieņēmušas atgriezeniskās norādes piemērošanu anglosakšu tiesību izpratnē. Līdz ar to iznāk, ka atgriezeniskās norādes doktrīna netiek piemērota delikta, apdrošināšanas un līgumu lietās. Tomēr tā tiek piemērota, izskatot lietas par testamentu spēkā esamību, prasības par nekustamo īpašumu ārvalstīs un ģimenes tiesību jautājumus.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Katrā tiesību normu kolīzijas gadījumā skaidri nosaka attiecīgu laiku, kurā identificē vienojošo faktoru.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Maltas tiesas var atteikties piemērot ārvalsts tiesību normas, kas ir pretrunā Maltas valsts politikai un ko var raksturot kā ārvalsts tiesību normas ieņēmumu jomā vai krimināltiesību normas.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalsts tiesību piemērošanas pamats ir jāpierāda pēc būtības, nevis kā tiesību jautājums. Maltas tiesas var interpretēt nacionālos tiesību aktus, bet tās nedrīkst pašas interpretēt ārvalsts tiesību saturu. Lai izprastu ārvalsts tiesības, tiesa ieceļ ārvalsts tiesību ekspertus. Tāpat tiesas procesa puses kā daļu no pierādījumiem var iesniegt dažādu ekspertu sagatavotus ziņojumus.

Par pierādījumiem ir atbildīga puse, kas šādu paziņojumu ir iesniegusi, proti, atbildētājs.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Lietās par līgumsaistībām valstīs, kas nav ES valstis, tiek piemērota 1980. gada Romas Konvencija, pamatojoties uz Romas konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, (ratifikācijas) likumu, un Maltas likumu 482. nodaļu. No otras puses līgumsaistības ES valstīs regulē Romas I regula (Regula (EK) Nr. 593/2008) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Kolīziju tiesību normas ārpuslīgumiskām saistībām nosaka Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (zināma kā "Roma II").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Maltas pilsonību iegūst piedzimstot, ja tēvs vai māte ir Maltas pilsonis/pilsone.

Persona nevar izvēlēties pilsonību, bet, sasniedzot pilngadību, var izvēlēties pastāvīgo dzīvesvietu. Pastāvīgā dzīvesvieta tiek norādīta atbilstoši vietai, kur persona uzturas ar nodomu nenoteiktu laika posmu vai pastāvīgi dzīvot attiecīgajā jurisdikcijā.

Spēju uzņemties konkrētas saistības, piemēram, stāties laulībā, slēgt līgumus, iesaistīties komercdarbībā, paust savu gribu u.t.t., nosaka konkrētā apgabala tiesību akti.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāka pienākumi pret bērnu ir noteikti Maltas Civilkodeksā, tomēr vecāka vara *ipso jure* tiek pārtraukta, bērnam sasniedzot astoņpadsmit gadu vecumu.

Maltas tiesu jurisdikciju nosaka Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību (Briseles IIa regula). Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.4.2 Adopcija

Arī adopciju regulē Maltas Civilkodekss, ko Maltas tiesas piemēro katru reizi, kad lieta ietilpst to jurisdikcijā. Adopciju ārvalstīs Maltas tiesību akti atzīst, pamatojoties uz Konvenciju par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības oficiālo spēkā esamību regulē tās vietas tiesību akti, kurā laulība ir noslēgta. Maltā laulības formalitātes ir norādītas Maltas likumu 225. nodaļā (skatīt [Laulības likumu](#)). Minētais likums citu starpā nosaka laulības ierobežojumus. Viens no tur minētajiem ierobežojumiem ir tas, ka "laulība starp personām, no kurām viena nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, ir spēkā neesoša".

Maltā piemērojot tiesību aktus, tiek ņemta vērā laulāto dzīvesvieta.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Civiltiesisku savienību regulē Maltas likumu 530. nodaļa (Civiltiesisko savienību likums), kas savukārt atsaucas uz 255. nodaļu. Līdz ar to attiecībā uz civiltiesisko savienību ir jāievēro 255. nodaļā norādītās formalitātes un prasības.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Maltas tiesas jurisdikcijā ietilpst tikai laulības šķiršanas lietas atbilstoši Regulai (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību. Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Maltai ir saistoša Regula Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās. Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Maltā tiek piemērots tās vietas tiesību akts, kurā atrodas laulāto māja (*lex situs*). Civilkodeksa 1316. pants nosaka, ka ikviena Maltā noslēgta laulība ir iemesls iegūtas mantas kopībai. Turklāt ja laulība ir noslēgta ārpus Maltas, bet pēc tam laulātie apmetas Maltā, tad arī šāda laulība ir iemesls tādas iegūtas mantas kopībai, kas laulāto starpā rodas, tiklīdz viņi izveido dzīvesvietu Maltā, ja vien iepriekš nav noslēgts līgums par iegūtas mantas kopības šķiršanu.

3.7 Testamenti un mantojums

Testamentu un mantojumu lietās Maltas tiesas konsekventi ir pieņēmušas vispārējās tiesības (*common law*). Tāpēc "likumiskās mantošanas gadījumos (t.i., kad nav testamentu) uz kustamā īpašuma mantošanu attiecas tās vietas tiesību akti, kura bija testatora dzīvesvieta nāves brīdī; uz nekustamā īpašuma mantošanu attiecas tās jurisdikcijas tiesību akti, kurā īpašums atrodas. Ja ir atstāts testaments, testatora rīcībspēju sastādīt testamentu nosaka tās dzīvesvietas tiesību akti, kurā testators dzīvoja testamentu sastādīšanas datumā. Legatāram piemīt rīcībspēja saņemt kustamo īpašumu, ja šāda rīcībspēja viņam piemīt atbilstoši paša dzīvesvietas tiesību aktiem vai testatora dzīvesvietas tiesību aktiem". Turklāt "testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas atbilst ikvienam no šiem tiesību aktiem: testamentu sastādīšanas vietas tiesību aktiem (t.i., parasti tā parakstīšanas vai apliecināšanas vieta); testatora dzīvesvietas, pastāvīgās dzīvesvietas vai pavalstniecības vietas tiesību aktiem, kas ir spēkā testamentu sastādīšanas laikā; testatora dzīvesvietas, pastāvīgās dzīvesvietas vai pavalstniecības vietas tiesību aktiem, kas ir spēkā testatora nāves brīdī. Tāpat ar testamentu var oficiāli nodot nekustamo īpašumu, ja testaments atbilst tās jurisdikcijas tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas."

3.8 Nekustamais īpašums

3.9 Maksātnespēja

Maltai ir saistoša Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām (ar grozījumiem). Šī Regula citu starpā nosaka attiecīgu reglamentu tiesvedībā, kas ietver pilnīgu vai daļēju parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir ES dalībvalstī. Ja izskatāmās lietas neietilpst Regulas (EK) Nr. 1346/2000 jurisdikcijā, bet Maltas tiesas jurisdikcijā, tiek piemēroti Maltas tiesību akti; tas notiek, ja uzņēmumus ir reģistrēti Maltā.

Lapa atjaunināta: 11/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesēn tika atjaunināta oriģinālvalodas versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Polija

PAZIŅOJUMS: turpmāk sniegtās atbildes NEATTIECAS uz gadījumiem, kurus regulē ES tiesību akti.

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

2011. gada 4. februāra Starptautisko privāttiesību akts (Oficiālais Vēstnesis 2011/80, 432. punkts, ar grozījumiem) („PILA”).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1905. gada 17. jūlija Hāgas Konvencija par pilsonisko tiesību atņemšanu un līdzīgiem aizsardzības pasākumiem,

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu,

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību,

1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu,

1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencija par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem,

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā, 1980. gada 19. jūnijā,

1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Polija ir parakstījusi vairākus divpusējus nolīgumus par tiesiskajiem darījumiem, kuros ir paredzēti arī noteikumi par tiesību normu kolīzijām. Šādi nolīgumi ir noslēgti gan ar ES dalībvalstīm, gan trešām valstīm. Tā kā instrumenti, kas ir saistoši ES dalībvalstīm un ietver noteikumus par tiesību normu kolīzijām attiecībā uz dažādām tematiskām jomām, **prevalē** pār divpusējiem nolīgumiem, ko parakstījušas dalībvalstis, būtībā tikai trešajai daļai valstu nolīgumu pašlaik ir praktiska nozīme.

Tāds ir nolīgums ar Baltkrieviju (1994. gada 26. oktobris), Krieviju (1996. gada 16. septembris), Ukrainu (1993. gada 24. maijs), Korejas Tautas Demokrātisko Republiku (1986. gada 28. septembris), Kubu (1982. gada 18. novembris), Vjetnamu (1993. gada 22. marts) un kā mantojums (pamatojoties uz 1960. gada 6. februāra nolīgumu ar Dienvidslāviju) ar Bosniju un Hercegovinu, Melnkalni un Serbiju.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jā, tiesa piemēro tiesību normu kolīziju noteikumus *ex officio*. Tā piemēro arī ārvalstu tiesību aktus *ex officio*, ja noteikumos par tiesību normu kolīzijām ir norādīts, ka konkrētam jautājumam jāpiemēro šīs tiesību akts.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar *PILA* 5. pantu Polijas tiesību akti pieļauj tikai atgriezenisko norādi (*reverse renvoi*).

1. punkts nav piemērojams gadījumos, kad piemērojamo tiesību aktu noteica:

1) tiesību akta izvēle,

2) ņemot vērā tiesiskā darījuma formu,

3) ņemot vērā līgumsaistības, ārpuslīgumiskas saistības vai vienpusējus tiesiskos darījumus, attiecībā uz kuriem šis akts nosaka piemērojamo tiesību aktu.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Atkāpes no tiesību aktu kolīziju noteikumos paredzētā tiesību akta piemērošanas saistībā ar tiesiskām attiecībām ir noteiktas *PILA* 3. un 10. pantā.

3. panta 1. punkts: Ja Aktā ir prasība piemērot *lex patriae* un nav iespējams noteikt attiecīgās personas valstspiederību, tai nav valstspiederības vai *lex patriae* saturs nav nosakāms, piemēro šīs personas domicila tiesību aktus, un, ja personai nav domicila, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā persona parasti dzīvo.

10. panta 1. punkts: Ja nav iespējams noskaidrot apstākļus, kas nosaka, kādi tiesību akti piemērojami, piemēro to tiesību aktu, ar kuru ir vistiešākā tiesisko attiecību sasaiste. Turklāt Polijas tiesību aktus piemēro gadījumos, kad laika ziņā pieņemamās robežās nav iespējams noteikt piemērojamā ārvalstu tiesību akta saturu.

Bez tam, *PILA* 67. pantā paredzēts, ka gadījumā, kad *PILA* nav noteikts neviens piemērojams tiesību akts, konkrētos noteikumos, Polijā ratificētos un izpildāmos starptautiskos nolīgumos vai ES tiesību aktos, tiesību aktam, kurš nosaka tiesiskās attiecības, **ir jābūt tās valsts tiesību aktam, ar kuru šīs tiesiskās attiecības ir visciešākās.**

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa identificē un piemēro ārvalstu tiesību aktu *ex officio* — Polijas Civilprocesa kodeksa 1143. pants.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Būtiski *PILA* paredzēti tiesību normu kolīziju noteikumi:

28. panta 1. punkts: Līgumsaistībām piemērojamās tiesību normas nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (*Roma I*) (OV, L 177., 4.7.2008., 6. lpp.). Regulas noteikumi vajadzības gadījumā tiek piemēroti līgumsaistībām, kas saskaņā ar 1. punktā minētās regulas 1. panta 2. punkta j) apakšpunktu ir izslēgtas no tās darbības jomas.

Atbilstīgi *PILA* 29. panta 1. punktam gadījumos, kad Polijas tiesību aktos ir paredzēts apdrošināšanas pienākums, apdrošināšanas līgumu reglamentē Polijas tiesību akti.

2. Ja Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts, kas paredz apdrošināšanas prasību, tiesību akti nosaka, ka apdrošināšanas līgumam jāpiemēro šīs dalībvalsts tiesību akti, piemēro minētās valsts tiesību aktus.

30. panta 1. punkts. Izņemot gadījumus, kas paredzēti 28. pantā minētajā regulā, citas, pie Eiropas Ekonomikas zonas nepiederošas, valsts tiesību akta izvēle saistībā ar līgumu, kas ir cieši saistīts ar vismaz vienas dalībvalsts teritoriju, nevar liegt patērētājiem aizsardzību, kas tiem piešķirta saskaņā ar Polijas tiesību aktiem, ar kuriem transponētas šādas direktīvas:

1) Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 21.4.1993., 29. lpp.); OV ES ģpašs izdevums poļu valodā, 15. nodaļa, 2. sējums, 288. lpp.);

2) (atcelts);

3) Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīva 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 7.7.1999., 12. lpp.); OV ES īpašs izdevums poļu valodā, 15. nodaļa, 4. sējums, 223. lpp.);

4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīva 2002/65/EK par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvā 97/7/EK un 98/27/EK (OV L 271, 9.10.2002., 16. lpp.); OV ES īpašs izdevums poļu valodā, 6. nodaļa, 4. sējums, 321. lpp.);

5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 22.5.2008., 66. lpp. ar grozījumiem).

2. Ja līgumam, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/122/EK (2009. gada 14. janvāris) par patērētāju aizsardzību attiecībā uz dažiemi aspektiem, kas saistīti ar daļlaika lietojuma tiesībām, ilgtermiņa brīvdienu produktiem, tālākpārdošanas un apmaiņas līgumiem (OV L 33, 3.2.2009., 10. lpp.), piemērojama tiesību akts ir citas valsts, kura nav Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts, tiesību akts, patērētājiem nedrīkst atņemt aizsardzību, ko viņi bauda saskaņā ar Polijas tiesību aktiem, kuros transponēta šī direktīva:

1) ja kāds no nekustamajiem īpašumiem atrodas kādā no dalībvalstīm vai

2) attiecībā uz nolīgumu, kas nav tiesā veidā saistīts ar nekustamo īpašumu, ja komersants veic savu uzņēmējdarbību vai profesionālo darbību kādā no dalībvalstīm vai jebkādā veidā pārnes šo darbību uz kādu no dalībvalstīm un līgums attiecas uz šo darbību.

31. pants. Saistības, ko rada vērtspapīrs, kas nav vekselis vai čeks, regulē tās valsts tiesību akti, kurā attiecīgais vērtspapīrs tika izpildīts vai emitēts.

32. panta 1. punkts. Saistības, ko rada vienpusējs tiesiskais darījums, regulē tiesību akts, kuru izvēlējusies darījuma veicēja puse. Ja ir identificētas abas šo saistību puses, tiesību aktu izvēlas, groza vai atceļ, pamatojoties uz pušu vienošanos.

2. Gadījumos, kad nav veikta skaidra tiesību akta izvēle, saistības, ko rada vienpusējs tiesisks darījums, regulē tās valsts tiesību akti, kurā šā darījuma veicējs ir pastāvīgs iedzīvotājs vai kurā reģistrēts tā uzņēmums. Ja lietas fakti liecina, ka saistības ir ciešāk saistītas ar citas valsts tiesību aktiem, tiek piemēroti šīs valsts tiesību akti.

...

Atbilstīgi **36. pantam** parādu cesijas sekas attiecībā uz trešām personām nosaka tās valsts tiesību akti, kuras jurisdikcijā ir cesīte parādi.

37. pants. Parāda pārņemšanai piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras jurisdikcijā ir pārņemtais parāds.

38. pants. Valūtas vērtības maiņas ietekmi uz saistību vērtību izvērtē atbilstīgi saistībām piemērojamajam tiesību aktam.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Būtiski PILA paredzēti tiesību normu kolīziju noteikumi:

33. pants. Saistībām, ko rada citas darbības, kuras nav tiesiski darījumi, piemērojamās tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 864/2007/EK (2007. gada 11. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II) (OV L 199., 31.7.2007., 40. lpp.).

34. pants. 1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu (Oficiālais Vēstnesis 2003/63, 585. punkts) nosaka piemērojamo tiesību aktu ārpuslīguma trešās puses saistībām, kas radušās satiksmes negadījuma rezultātā.

35. pants. Trešās puses saistības par publisko iestāžu darbību veikšanu vai neveikšanu valstī nosaka attiecīgās valsts tiesību akti.

3.3 Personā statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Noteikumi par tiesību normu kolīziju attiecībā uz fiziskās personas statusu:

Fiziskas personas tiesībspēju un spēju veikt tiesiskos darījumus nosaka viņa *lex patriae* (11. panta 1. punkts).

2. Ja fiziska persona veic tiesisku darījumu savas uzņēmējdarbības ietvaros, ir pietiekami, ka tai ir spēja veikt šo darbību saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas tās uzņēmums.

3. 1. punkts neizslēdz tiesību akta, kas regulē tiesisku darījumu, piemērošanu, ja tajā noteiktas konkrētas prasības attiecībā uz spēju veikt šo tiesisko darījumu

Saskaņā ar 12. pantu gadījumos, kad līgumu ir parakstījušas puses, kas atrodas vienā un tajā pašā valstī, fiziska persona, kurai ir tiesības parakstīt līgumu saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem, var atsaukties uz nespēju, kas izriet no 11. panta 1. punktā minētā tiesību akta, tikai tad, ja pretējai pusei bija zināms par šo nespēju līguma parakstīšanas brīdī vai pretējā puse attiecīgajā brīdī pavisām nepņēma vērā šo nespēju.

2. Fiziska persona, kas veic vienpusēju tiesisku darījumu un ir tiesībspējīga to darīt saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā darījums tiek veikts, var atsaukties uz nespēju, pamatojoties uz tiesību aktu, kas minēts 11. panta 1. punktā, tikai tajos gadījumos, kad tas nelabvēlīgi neietekmē nevienu personu, kas, rīkojoties ar pietiekamu rūpību, paļāvās uz pieņēmumu, ka personai, kura veic šo tiesisko darbību, ir vajadzīgā spēja to darīt.

3. Ja fiziska persona rīkojas ar pārstāvja starpniecību, 1. un 2. punkta piemērojamību nosaka būtiski ar pārstāvi saistīti apstākļi.

4. 1. un 2. punktu nepiemēro tiesiskiem darījumiem ģimenes un aizbildnības tiesību vai mantojuma tiesību jomā, vai attiecībā uz jebkādiem noteikumiem par nekustamo īpašumu valstī, kas nav tā valsts, kurā tika veikts tiesiskais darījums.

Atbilstīgi 13. panta 1. punktam tiesisku rīcībspēju nosaka rīcībspējīgās fiziskās personas *lex patriae*. Ja ārvalstnieka rīcībspēju izskata Polijas tiesa, piemēro Polijas tiesību aktus.

14. panta 1. punktā noteikta prasība piemērot *lex patriae* pieņēmumam vai apliecinājumam par fiziskas personas **nāvi**. Ja pieņēmumu vai apliecinājumu par ārvalstnieka nāvi izskata Polijas tiesa, piemēro Polijas tiesību aktus.

Atbilstīgi 16. panta 1. punktam fiziskas personas **personīgās tiesības** nosaka tās *lex patriae*.

Fiziska persona, kuras personīgās tiesības ir apdraudētas vai pārkāptas, var pieprasīt aizsardzību saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras teritorijā tika radīti draudi vai pārkāptas tiesības, vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras teritorijā iestājās pārkāpuma sekas.

Ja fiziskas personas personīgās tiesības ir pārkāptas plašsaziņas līdzekļos, tiesības uz atbildi, labojumu vai līdzīgu aizsardzības pasākumu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā reģistrēta attiecīgā izdevniecība vai raidorganizācija.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Noteikumi par tiesību normu kolīzijām, kas piemērojami attiecībām starp vecākiem un bērniem (PILA):

Bērna izcelšanos var noteikt vai apstrīdēt saskaņā ar bērna *lex patriae* bērna dzimšanas brīdī (PILA 55. panta 1. punkts). Jā bērna piedzimšanas brīdī *lex patriae* neļauj noteikt patemitāti ar tiesas orderi, patemitātes noteikšanu ar tiesas orderi reglamentē bērna *lex patriae* brīdī, kad tika noteikta bērna izcelšanās. Bērna izcelšanās atzīšanu nosaka bērna *lex patriae* atzīšanas brīdī. Ja tiesību aktā nav paredzēta bērna atzīšana, piemēro bērna *lex patriae* bērna piedzimšanas brīdī, ar nosacījumu, ka tajā šāda atzīšana ir ļauta. Ieņemta, bet vēl nedzimuša bērna atzīšanu nosaka mātes *lex patriae* atzīšanas izdarīšanas brīdī.

Saskaņā ar PILA 56. panta 1. punktu 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (OV L 151, 11.6.2008., 39. lpp.; Oficiālais Vēstnesis 2010/172, 1158. punkts) **nosaka tiesību aktus, kas piemērojami vecāku atbildībai un aizgādības tiesībām.**

Ja bērna pastāvīgā dzīves vieta ir mainīta uz valsti, kura nav 1. punktā minētās konvencijas puse, turpmāk šīs valsts tiesību akti noteiks pasākumu piemērošanas nosacījumus bērna iepriekšējās dzīvesvietas valstī.

1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem nosaka tiesību aktus, kas piemērojami **bēmu aizbildnībai** (PILA 59. pants).

Ja bērna pastāvīgā dzīves vieta ir mainīta uz valsti, kas nav 1. punktā minētās konvencijas puse, turpmāk šīs valsts tiesību akti noteiks pasākumu piemērošanas nosacījumus bērna iepriekšējās dzīvesvietas valstī.

3.4.2 Adopcija

Atbilstīgi PILA 57. pantam adopciju reglamentē adopcijas vecāka *lex patriae*.

Laulātu dzīvesbiedru veiktu kopīgo adopciju reglamentē viņu *lex patriae*. Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abu dzīvesbiedru parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, ir piemērojams tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

Kā noteikts PILA 58 pantā, adopcija nav iespējama bez iespējamā adoptējamā bērna *lex patriae* piemērošanas attiecībā uz viņa piekrišanu, viņa oficiālā pārstāvja un kompetentās iestādes piekrišanu, kā arī jebkādiem adopcijas ierobežojumiem pēc pastāvīgās dzīvesvietas maiņas uz citu valsti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Tiesīspēju slēgt laulību attiecībā uz katru no pusēm nosaka to *lex patriae* laulības slēgšanas brīdī (PILA 48. pants).

Atbilstīgi 49. panta 1. punkta noteikumiem laulību ceremonijas formu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā tā notiek. Ja laulību ceremonija notiek ārpus Polijas, ir pietiekami, ja tā notiek atbilstīgi abu laulāto *lex patriae* prasībām vai abu laulāto pastāvīgās vai parastās dzīvesvietas tiesību aktiem brīdī, kad notiek laulību ceremonija.

Atbilstīgi PILA 50. pantam 48. un 49. pantā minētie tiesību akti ir piemērojami *mutatis mutandis* kārtībā, kad nav iespējama laulību ceremonija un netiek ievērotas prasības par laulību ceremonijas formu.

Laulāto personīgās attiecības un laulāto mantisko attiecību kārtību nosaka viņu kopējie *lex patriae* (51. panta 1. punkts). Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abiem dzīvesbiedriem parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Nav.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Atbilstīgi PILA 54. pantam laulības šķiršanu reglamentē laulāto kopējais *lex patriae* brīdī, kad viņi iesniedz prasību par laulības šķiršanu. Ja laulātajiem nav kopēja *lex patriae*, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, kurā abiem laulātajiem ir pastāvīga dzīvesvieta, un gadījumos, kad viņiem nav kopīgas pastāvīgas dzīvesvietas brīdī, kad viņi pieteic laulības šķiršanu, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, kurā laulātajiem dzīvesbiedriem bija beidzamā kopīgā parastā dzīvesvieta ar nosacījumu, ka vienam no laulātajiem tā joprojām ir parastā dzīvesvieta. Polijas tiesību aktus piemēro gadījumos, kad piemērojamais tiesību akts nav nosakāms.

Iepriekšminētie noteikumi ir piemērojami *mutatis mutandis* laulības šķiršanai.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Atbilstīgi 63. pantam tiesību aktus, kas piemērojami uzturēšanai, nosaka Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV L 7, 10.1.2009., 1. lpp.)

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto personīgās attiecības un laulāto mantisko attiecību kārtību reglamentē viņu kopējie *lex patriae* (51. panta 1. punkts). Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abu dzīvesbiedru parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

Atbilstīgi PILA 52. panta 1. punktam laulātie var izvēlēties vienu laulātā *lex patriae* vai tās valsts tiesību aktus, kurā vienam no viņiem ir pastāvīga vai parasta dzīvesvieta, kā piemērojamos tiesību aktus savai laulāto mantisko attiecību kārtībai. Tiesību akta izvēli var izdarīt arī pirms laulību noslēgšanas.

Laulību mantiskos līgumus reglamentē pušu izvēlētie tiesību akti, kā norādīts 1. punktā. Gadījumos, kad nav veikta skaidra tiesību akta izvēle, laulību mantisko līgumu nosaka tiesību akts, kas piemērojams laulāto personīgajām attiecībām un laulāto mantisko attiecību kārtībai līguma parakstīšanas brīdī. Izvēloties tiesību aktu, kas noteiks laulāto mantisko attiecību kārtību vai laulību līgumu, ir pietiekami, ja saglabā laulāto mantiskā līguma formu, kā prasīts saskaņā ar izvēlēto tiesību aktu vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktu, kurā tiesību akts tika izvēlēts.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanas lietām piemērojami tiesību akti ir noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV L 201, 27.7.2012., 107. lpp., ar grozījumiem).

3.8 Nekustamais īpašums

Atbilstīgi PILA 41. panta 1. punktam īpašumtiesības un citas mantiskās tiesības noteic tās valsts tiesību akti, kurā attiecīgais objekts atrodas. Īpašumtiesību iegūšanu un zaudēšanu, kā arī citu mantisko tiesību satūra vai prioritātes iegūšanu, zaudēšanu vai maiņu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā to objekti atrodas brīdī, kad iestājās notikumi, kuru rezultātā radās iepriekš minētās tiesiskās sekas.

3.9 Maksātspēja

Noteikumi par tiesību normu kolīzijām, nosakot bankrota procedūrām piemērojamos tiesību aktus, ir paredzēti 2003. gada 28. februāra Aktā par bankrotiem (konsolidētais teksts: Oficiālais Vēstnesis, 2015., 233. punkts):

Atbilstīgi Akta par bankrotiem 460. pantam bankrota procedūrām, kas notiek Polijā, tiek piemēroti Polijas tiesību akti, ja šajā nodaļā paredzētie noteikumi nenosaka citādi.

Saskaņā ar Akta par bankrotiem 461. pantu darbinieku, kuri tiek nodarbināti citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, darba attiecības regulē tiesību normas, kas noteiktas viņu darba līgumā.

Tiesību akts, kas nosaka, vai konkrēts objekts ir nekustamais īpašums, ir tas tiesību akts, kurš piemērojams vietā, kur attiecīgais objekts atrodas.

Līgumu par nekustamā īpašuma, kas atrodas citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, lietošanu vai iegādi reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas.

Tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu, kas atrodas citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, vai reģistrētiem jūras kuģiem, vai lidaparātiem reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais reģistrs.

Ar paziņojumu par bankrotu netiek pārķāptas kreditoru vai jebkādas citas trešās puses tiesības vai apgrūtināti aktīvi vai cita bankrotējušās puses manta, kas atrodas citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, neizslēdzot nevienu īpašuma organizētu daļu, un jo īpaši tiesības izmantot īpašumu, lai segtu jebkādas saistības, vai tiesības segt saistības no peļņas, ko dod īpašuma, ķīlas un hipotēkas tiesības, tiesības pieprasīt īpašuma atbrīvošanu no personām, kuras par to ir atbildīgas pret pilnvarotās puses gribu, vai tiesības lietot īpašumu kā tā pilnvarotais (Akta par bankrotu 462. pants). Tas attiecas uz personīgām tiesībām un prasībām, kas ierakstītas zemes grāmatā un hipotēku reģistros un citos publiskos reģistros, kuru izmantošana nodrošina iepriekš minēto tiesību radīšanu.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 463. panta 1. punktam pārdošanas līgumā paredzētās īpašumtiesību rezervācijas termiņš pārdevējam nebeidzas vietējās bankas, kas ir līguma objekta pircējs, bankrota paziņojuma rezultātā, ja brīdī, kad bankrots tika paziņots, līguma objekts atradās citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse.

Paziņojums par vietējās bankas, kuras rīcībā saglabājas kāds aktīvs, bankrotu nevar būt pamats, lai atkāptos no pārdošanas līguma, ja pārdošanas objekts tika pārvests pirms bankrota izsludināšanas un, kad bankrots tika izsludināts, pārdošanas objekts atradās ārvalstīs.

Atbilstīgi 464. pantam tiesību īstenošanu, kuras, lai tiktu radītas, eksistētu vai tiktu saglabātas, jāieraksta reģistrā, jāatver kontā vai jānogulda centrālā depozītā, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šādi reģistri, konti vai depozīti tiek turēti.

Neskarot 464. pantu, pārpirkšanas tiesības reglamentē tiesību akti, ko piemēro līgumsaistībām, kas reglamentē līgumu, kurš rada attiecīgās tiesības.

Neskarot 464. pantu, tiesību akti, kas piemērojami līgumsaistībām, kuras reglamentē regulētā tirgū noslēgtus darījumus, tiek piemēroti līgumiem, ko paraksta regulētā tirgū veiktu darījumu ietvaros 2005. gada 29. jūlija Akta par tirdzniecību ar finanšu instrumentiem izpratnē.

Akta par bankrotu 467. pantā paredzēto atgūšanu reglamentē tiesību akts par līgumsaistībām, kas piemērojams atgūšanas līgumam.

Turklāt saskaņā ar Akta par bankrotu 467. pantu bankrota paziņojums nepārkāpj kreditora tiesības nolīdzināt savas parādsaistības pret bankrotējušo pusi, ja to ļauj darīt tiesību akts, ko piemēro bankrota puses parādām.

Tāda tiesiska darījuma izpildāmību un spēkā esību, kurš veikts pēc bankrota paziņojuma un sastāv no nekustamā īpašuma, jūras kuģa vai lidaparāta atsavināšanas, kas jānostiprina reģistrā, vai tiesību atsavināšanas, kuras, lai tiktu radītas, eksistētu vai tiktu atsavinātas, jāieraksta reģistrā, jāatver kontā vai jānogulda centrālā depozītā, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šis īpašums atrodas vai šādi reģistri, konti vai depozīti tiek turēti.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 469. pantam noteikumi par tiesiska darījuma, kas veikts, kaitējot kreditoriem, neizpildāmību un spēkā neesību nav piemērojami gadījumos, kad tiesību akti, kas jāpiemēro darījumam, neļauj tiesiskus darījumus, kas veikti, kaitējot kreditoriem, uzskatīt par neizpildāmiem.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 470. pantam bankrota paziņojuma ietekme uz nepabeigtiem tiesvedības procesiem Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalsts, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, tiesas priekšā tiks vērtēta atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā šie procesi notiek.

Lapa atjaunināta: 12/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Rumānija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Starptautisko privāttiesību avoti Rumānijas valsts tiesībās ir Konstitūcija; Civilkodeksa VIII nodaļa un Civilprocesa kodekss; dažādi īpašie tiesību akti, kas saistīti ar ārvalstnieku starptautiskajām privāttiesībām; uzņēmumi; Komercreģistrs; valstspiederība.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences konvencijas civilprocesa jautājumos; par dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu; dokumentu izmantošanu; pierādījumu pieprasīšanu; tiesu pieejamības atvieglošanu; starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem; bērnu aizsardzību; adopciju; tiesas izvēli; un uzturēšanas saistībām.

Eiropas Padomes konvencijas par komercšķīrētjiem; spriedumu atzīšanu un izpildi bērnu aizgādības lietās; informāciju par ārvalstu likumiem; adopciju; to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā; un pilsonību.

Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijas par sievietu un bērnu tiesību jautājumiem, bērna pabalstu prasību izpildi ārzemēs; arbitrāžu; imunitāti; transportu; intelektuālo īpašumu; ārpuslīgumisko atbildību; civiltiesisko atbildību attiecībā uz piesārņojuma izraisītiem postījumiem; pārbaudi; nolīguma termiņiem; un pārdošanas līgumiem.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Rumānija ir noslēgusi līgumus par tiesisko palīdzību civillietās ar Albāniju, Alžīriju, Austriju, Beļģiju, Bulgāriju, Ķīnu, Čehijas Republiku, Kubu, Ēģipti, Franciju, Grieķiju, Ungāriju, Itāliju, Maķedoniju, Maroku, Moldovu, Mongoliju, Poliju, Krieviju, Serbiju, Slovākiju, Slovēniju, Dienvidkoreju, Spāniju, Sīriju, Tunisiju, Turciju, Ukrainu un Apvienoto Karalisti.

2 Kolīziju normu piemērošana

Ārvalstu tiesību piemērošanu tiesiskajām attiecībām ar starptautisko elementu var pieprasīt tiesa un iesaistītā puse pēc savas iniciatīvas.

Pamatojoties uz savu aktīvo lomu, tiesa var pēc savas iniciatīvas rosināt un likt pusēm apspriest ārvalstu tiesību piemērošanu, ja Rumānijas tiesību kolīziju normā ir atsauce uz to. Turklāt jebkura ieinteresētā persona var pieprasīt ārvalstu tiesību piemērošanu tiesā saskaņā ar pieejamības principu.

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Materiālo tiesību normas (tostarp tiesību kolīziju normas) ir iekļautas ārvalstu tiesībās, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamās ārvalstu tiesības; tiesību aktu formai un līgumsaistībām piemērojamo tiesību lietas un citas īpašās lietas, kas paredzētas starptautiskās konvencijās, kuras parakstījuši Rumānija, ir noteiktas Eiropas Savienības tiesībās vai ar likumu.

Ja ārvalstu tiesībās ir atgriezeniskā norāde uz Rumānijas tiesībām vai citas valsts tiesībām, tiek piemērotas Rumānijas tiesības, ja vien nav skaidri noteikts citādi.

Sk. Civilkodeksa 2559. un 2560. pantu.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Materiālo tiesību normas (tostarp tiesību kolīziju normas) ir iekļautas ārvalstu tiesībās, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamās ārvalstu tiesības; tiesību aktu formai un līgumsaistībām piemērojamo tiesību lietas un citas īpašās lietas, kas paredzētas starptautiskās konvencijās, kuras parakstījuši Rumānija, ir noteiktas Eiropas Savienības tiesībās vai ar likumu.

Ja ārvalstu tiesībās ir atgriezeniskā norāde uz Rumānijas tiesībām vai citas valsts tiesībām, tiek piemērotas Rumānijas tiesības, ja vien nav skaidri noteikts citādi.

Sk. Civillkodeksa 2559. un 2560. pantu.

2.3 Piesaiestes kritērija izmaiņas

Lietas, kurām vienmēr piemērojamas iepriekš spēkā esošās tiesības pat tad, ja vienojošais faktors mainās, ietver: pēdējās valstspiederības valsts tiesības (lēmums par iespējamās nāves, prombūtnes vai pazušanas konstatēšanu); tiesības, kas bērna dzimšanas dienā regulē laulības ietekmi uz bērna vecākiem (bērna izcelšanās laulībā); bērna valstspiederības valsts tiesības no bērna dzimšanas dienas (bērna izcelšanās ārpus laulības).

Lietas, kurās iepriekš spēkā esošām tiesībām ir lielāks spēks nekā jaunajām tiesībām pat tad, ja vienojošais faktors mainās, ietver: tās valsts tiesības, uz kuru īpašums izsūtīts (izsūtāmais īpašums); slēdzot līgumu, raksturīgā izpildījuma debitora dzīvesvietas / juridiskās adreses dzīvesvietas valsts (nosakot ciešākās saites, kuras līgums atspoguļo).

Lietas, kurās var tikt piemērotas jaunās vai iepriekš spēkā esošās tiesības, ja vienojošais faktors mainās, ietver: tās vietas tiesības, kurā atrodas kustamais īpašums, kad noticis juridisks fakts, kā rezultātā ir radušās vai zudušās tiesības (lietu tiesību noteikšana, nodošana un izbeigšana); piemērojamās tiesības laikā un vietā, kurā tiek īstenoti reklāmas veidi (kustamais īpašums, kas iepriekš pārvietots vai ko plānots pārvietot uz citu valsti); tās valsts tiesības, kurā īpašums atradies, nonākot personas īpašumā, vai tās valsts tiesības, uz kuru tas pārvietots (valdījums ar tiesībām kļūt par īpašnieku).

Lietas, kurām tiek piemērotas labvēlīgākās tiesības, ja vienojošais faktors mainās, ietver: valstspiederības maiņas gadījumā saistībā ar pilngadības sasniegšanu; bērna ārpuslaulības izcelšanās gadījumā (ja bērnam piedzimšanas brīdī ir divas valstspiederības).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ārvalstu tiesības netiek piemērotas, ja tās ir pretrunā sabiedriskai kārtībai saskaņā ar Rumānijas starptautiskajām privāttiesībām (piemēram, ja tās noved pie rezultāta, kas nav saderīgs ar Rumānijas vai Eiropas Savienības tiesībām un cilvēku pamattiesībām), vai ja attiecīgās ārvalstu tiesības ir īstenojamas, pārkāpjot Rumānijas tiesības. Ja netiek piemērotas ārvalstu tiesības, tiek piemērotas Rumānijas tiesības.

Izņēmuma gadījumā tiesību izpildi, kas noteikta saskaņā ar valsts tiesību normām attiecībā uz starptautiskajām privāttiesībām, var nepiemērot, ja tiesiskajām attiecībām ir ļoti maza saistība ar šīm tiesībām. Tādā gadījumā tiek piemērotas tās tiesības, kurām ar tiesiskajām attiecībām ir vislielākā saistība.

Prioritāte ir obligātiem noteikumiem saskaņā ar Rumānijas tiesībām, kas regulē tiesiskās attiecības ar starptautisko elementu. Obligātos noteikumus saskaņā ar citas valsts tiesībām arī var piemērot tieši, lai regulētu tiesiskās attiecības ar starptautisko elementu, ja tiesiskās attiecības liecina, ka tām ir cieša saistība ar attiecīgās valsts tiesībām, un to nosaka pušu likumīgās intereses.

Sk. Civillkodeksa 2564. un 2566. pantu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalstu tiesību saturu nosaka tiesa, pamatojoties uz apliecinājumiem, kas iegūti no valsts iestādēm, kuras to noteikušas, izmantojot ekspertu atzinumus vai citā pienācīgā veidā. Pusei, kura pieprasa piemērot ārvalstu tiesības, var pieprasīt pierādīt to saturu.

Sk. Civillkodeksa 2562. pantu, Likuma Nr. 189/2003 par starptautisko tiesisko palīdzību civillietās 30. pantu, Eiropas konvenciju par informāciju par ārvalstu likumiem (Londona, 1968. gads) un divpusējos līgumus, kas noslēgti ar 1.3. punktā minētajām valstīm.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Tiesību akta būtību nosaka ar tiesībām, ko izvēlas puses vai tā autors. Puses var izvēlēties tiesības, ko piemērot visam tiesību aktam vai tikai tā daļai.

Ja izvēles nav, tiek piemērotas tās valsts tiesības, ar kuru juridiskajam dokumentam ir vislielākā saistība (valsts, kurā akta noslēgšanas brīdī atrodas raksturīgā izpildījuma debitora vai akta autora dzīvesvieta vai juridiskā adrese), un, ja tiesības nav iespējams noteikt, tās valsts tiesības, kurā tiesību akts ir noslēgts.

Tiesību akta formālās prasības nosaka tiesības, kas regulē tā būtību. Akts tiek uzskatīts par spēkā esošu, ja tas atbilst nosacījumiem, kas noteikti kādās no šīm tiesībām: tās vietas tiesības, kurā tas izstrādāts; personas, kura tam piekritusi, valstspiederības valsts tiesības vai pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības; vai piemērojamās tiesības saskaņā ar tās iestādes starptautiskajām privāttiesībām, kas pārbauda tiesību akta spēkā esamību.

Līgumsaistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām, un jautājumos, kas neietilpst to darbības jomā, attiecīgajam tiesību aktam piemērojamo vietējo tiesību noteikumiem, ja vien starptautiskās konvencijās vai īpašos noteikumus nav paredzēts citādi.

Sk. Civillkodeksa 2640.–2646. pantu.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām, un jautājumos, kas neietilpst to darbības jomā, tiesībām, kas regulē pušu iepriekšējo tiesisko attiecību būtību, ja vien starptautiskās konvencijās vai īpašos noteikumus nav paredzēts citādi.

Tiesiskās aizsardzības līdzekļa prasības, kas balstītas uz privātās dzīves neaizskaramību un ar personu saistītām tiesībām, tiek regulētas pēc cietušās personas izvēles ar tās valsts tiesībām, kurā: atrodas cietušās personas pastāvīgā dzīvesvieta; kurā kaitīgā ietekme radīta; vai kurā atrodas kaitējuma radītāja pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese.

Atbildes tiesībām attiecībā uz pārkāpumiem, kas saistīti ar personu, piemēro tās valsts tiesības, kurā izdota publikācija vai pārraidīta programma.

Sk. Civillkodeksa 2641. un 2642. pantu.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personas vārdu regulē personas valstspiederības valsts tiesības. Bērna vārda došanu pēc bērna piedzimšanas regulē pēc izvēles vai nu tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie ir abi vecāki un bērns, vai arī tās valsts tiesības, kurā bērns ir dzimis un dzīvojis kopš dzimšanas.

Personas dzīvesvietai piemēro valsts tiesības.

Personu civilstāvokli, tiesībspēju un rīcībspēju regulē personu valsts tiesības. Īpašu tiesībspēju un rīcībspēju saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām regulē tiesības, ko piemēro attiecīgajām tiesiskajām attiecībām. Personas statusa sākumu un beigas regulē katras personas valstspiederības valsts tiesības. Pilnībā tiesībspējīgu un rīcībspējīgu personu aprūpei piemēro tās valsts tiesības, kurā aizbildnības nodibināšanas dienā vai dienā, kad veikti aizsardzības pasākumi, atrodas personas pastāvīgā dzīvesvieta.

Sk. Civillkodeksa 2570., 2572.–2576. un 2578.–2579. pantu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Bērna izcelšanos laulībā nosaka saskaņā ar tiesību aktiem, kas bērna piedzimšanas dienā regulē tiesības un pienākumus, kas izriet no bērna vecāku laulības. Ja vecāku laulība ir izbeigta vai anulēta pirms bērna piedzimšanas, tiek piemēroti tie tiesību akti, kas izbeigšanas vai anulēšanas dienā regulējuši no laulības izrietošās tiesības un pienākumus. Tas attiecas arī uz paternitātes nolīgšanu, ja bērns ir dzimis laulībā, kā arī bērna vārda iegūšanu.

Bērna izcelšanos ārpus laulības nosaka saskaņā ar tās valsts tiesībām, kuras valstspiederīgais ir bērns kopš dzimšanas, kas attiecas uz bērna izcelsmes apstiprināšanu un tā ietekmi, un izcelsmes atzīšanas apstrīdēšanu. Ja bērnam ir vairāk nekā viena valstspiederība, kas nav Rumānijas, tiek piemērotas tās valstspiederības valsts tiesības, kuras bērnam ir vislabvēlīgākās.

Sk. Civilkodeksa 2603.–2606. pantu.

3.4.2 Adopcija

Pamatnosacījumi adopcijas apstiprināšanai ir noteikti adoptētāja un adoptējamā valstspiederības valsts tiesībās. Tām jāatbilst arī obligātajiem nosacījumiem abos režīmos, kas noteikti abu valstu tiesībās. Pamatnosacījumi laulātajiem, kuri adoptē kopā, vai vienam laulātajam, kurš adoptē otra laulāto bērnu, ir noteikti tiesībās, kas regulē no laulības izrietošās tiesības un pienākumus.

No laulības izrietošās tiesības un pienākumus, attiecības starp adoptētāju un adoptējamo un adopcijas pārtraukšanu regulē adoptētāja valstspiederības valsts tiesības, un, ja adoptētāji ir abi laulātie, tiesības, kas regulē no laulības izrietošās vispārējās tiesības un pienākumus.

Adopcijas veidam piemēro tās valsts tiesības, kurā adopcija veikta.

Sk. Civilkodeksa 2607.–2610. pantu.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Pamatnosacījumi laulības noslēgšanai ir noteikti tās valsts tiesībās, kuras valstspiederīgie laulības ceremonijas brīdī ir laulājāmie.

Laulības noslēgšanas veidam piemēro tās valsts tiesības, kurā tā ir noslēgta.

Tiesības, kas regulē tiesiskās prasības laulības noslēgšanai, tiek piemērotas arī laulības spēkā neesamībai un šādas spēkā neesamības sekām.

No laulības izrietošām vispārējām tiesībām un pienākumiem tiek piemērotas laulāto kopējās dzīvesvietas valsts tiesības un, ja tādas nav, abu laulāto kopējās valstspiederības valsts tiesības. Ja laulāto valstspiederība atšķiras, tiek piemērotas tās valsts tiesības, kurā laulība ir noslēgta.

Sk. Civilkodeksa 2585.–2589. pantu.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Rumānijā ir piemērojama Regula Roma III.

Saskaņā ar valsts tiesībām laulātie, abpusēji vienojoties, var izvēlēties vienu no šādām tiesībām, ko piemēro laulības šķiršanai: tās valsts tiesības, kurā atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta dienā, kad ir noslēgta vienošanās par izvēlētajām piemērojamajām tiesībām; tās valsts tiesības, kurā bijusi laulāto pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja vismaz viens no tiem joprojām tur dzīvo, kad tiek noslēgta vienošanās par izvēlēto piemērojamo likumu; tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir kāds no laulātajiem; tās valsts tiesības, kurā laulātie dzīvojuši vismaz trīs gadus; vai Rumānijas tiesības.

Vienošanos par laulības šķiršanai piemērojamo tiesību izvēli var noslēgt vai grozīt ne vēlāk kā tajā datumā, kad laulības šķiršanas lieta ir nodota izskatīšanai par laulības šķiršanu atbildīgajai iestādei. Taču tiesa var ņemt vērā laulāto vienošanos ne vēlāk kā pirmajā lietas izskatīšanas reizē, uz kuru puses ir atbilstīgi uzaicinātas.

Ja laulātie nav izvēlējušies tiesības, laulības šķiršanai piemēro šādas tiesības: tās valsts tiesības, kurā laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta; ja kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas nav, tās valsts tiesības, kurā bijusi laulāto pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā attiecīgās valsts teritorijā atrodas vismaz viena laulātā pastāvīgā dzīvesvieta; ja tādas nav, tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā ir abi laulātie; ja laulātajiem ir atšķirīga valstspiederība, laulāto pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības, ja vismaz viens no laulātajiem laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā ir saglabājis attiecīgo valstspiederību; un visos citos gadījumos Rumānijas tiesības.

Tiesības, kas regulē šķiršanos, atbilstīgi piemēro arī laulāto atšķiršanai.

Sk. Civilkodeksa 2597.–2602. pantu.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas saistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību noteikumiem (Civilkodeksa 2612. pants).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības ir laulāto izvēlētas tiesības (tās valsts tiesības, kurā vienam no laulātajiem izvēles dienā ir pastāvīgā dzīvesvieta; tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais izvēles dienā ir viens no laulātajiem; vai tās valsts tiesības, kurā pēc laulības noslēgšanas bijusi laulāto pirmā kopīgā dzīvesvieta). Tās regulē dokumentu piekļuves pasākumus un izpildes saistības pret trešām personām vai arī formalitātes, kas nepieciešamas laulības savienības noslēgšanai, ar tiesībām, kas ir spēkā laulības noslēgšanas vietā.

Vienošanos par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamajām tiesībām var noslēgt pirms laulības noslēgšanas, laulības noslēgšanas brīdī vai laulības laikā.

Formālie nosacījumi ir tie, kas paredzēti vai nu tiesībās, kas izvēlētas laulāto mantisko attiecību regulēšanai, vai arī tās vietas tiesībās, kurā vienošanās noslēgta. Ja laulātie nav izvēlējušies laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamās tiesības, tām piemēro tiesības, kas piemērojamas vispārējām tiesībām un pienākumiem, kas izriet no laulības.

Sk. Civilkodeksa 2590.–2596. pantu.

3.7 Testamenti un mantojums

Rumānijā ir piemērojama Regula (ES) Nr. 650/2012.

Valsts tiesībās mantošanu regulē tās valsts tiesības, kurā mirušā nāves brīdī atradusies tā pastāvīgā dzīvesvieta.

Persona var izvēlēties tiesības, kas piemērojamas mantošanas tiesībām tajā valstī, kuras valstspiederīgā tā ir. Ja ir izvēlētas piemērojamās tiesības, tās regulē tādas piekrišanas esamību un spēku, kas izteikta, norādot izvēlētas piemērojamās tiesības.

Testamenta sagatavošana, grozīšana vai atsaukšana tiek uzskatīta par spēkā esošu, ja dienā, kad akts ir sagatavots, grozīts vai atsaukts, vai arī testatora nāves dienā akts atbilst piemērojamajām formālajām prasībām saskaņā ar: testatora valstspiederības valsts tiesībām; testatora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesībām; tās vietas tiesībām, kurā dokuments ir sagatavots, grozīts vai atsaukts; tās vietas tiesībām, kurā atrodas nekustamais īpašums; vai tās tiesas vai iestādes tiesībām, kas īsteno mantoto aktīvu nodošanas procedūru.

Ja saskaņā ar piemērojamajām tiesībām mantotāja nav, Rumānijas teritorijā esošu īpašumu pārņem Rumānijas valsts saskaņā ar Rumānijas tiesībām par bezmantinieka īpašuma piešķiršanu.

Sk. Civilkodeksa 2633.–2636. pantu.

3.8 Nekustamais īpašums

Tās vietas tiesības, kurā īpašums atrodas (*lex rei sitae*), regulē šādus jautājumus: valdījumu, īpašumtiesības un citas lietu tiesības attiecībā uz īpašumu, tostarp nodrošinājumu; (īpašumtiesību perioda sākumā) valdījumu ar tiesībām kļūt par īpašnieku; (ja noticis juridisks fakts, kā rezultātā ir radušās, mainījušās

vai zudušas šādas tiesības) lietu tiesību rašanos, pāreju vai izbeigšanu attiecībā uz īpašumu, kuram mainās atrašanās vieta; (slēdzot kustamā īpašuma iekļāšanās līgumu) nosacījumus kustamā īpašuma ķīlas spēkā esamībai, paziņošanai un sekām; paziņošanas formas un tiesību nodibināšanu attiecībā uz nekustamo īpašumu; (zādzības/eksportēšanas laikā vai prasības laikā) prasības par nozagtu vai nelegāli eksportētu īpašumu.

Tranzītā esošam īpašumam piemēro tās valsts tiesības, no kurām tas tiek nosūtīts.

Lietu tiesību nodibināšanai, pārejai un izbeigšanai attiecībā uz transportlīdzekļiem piemēro: kuģa karoga valsts tiesības vai lidmašīnas reģistrācijas valsts tiesības; tiesības, kas piemērojamas transportēšanas uzņēmuma organizatoriskajam statusam tā īpašumā esošajiem dzelzceļa un autotransporta līdzekļiem. Akciju un obligāciju izdošanai reģistrētā vai uzrādītāja formā piemēro tiesības, kas ir piemērojamas tās juridiskās personas organizatoriskajam statusam, kas tās izdod.

Intelektuālā darba autortiesību nodibināšanai, saturam un izbeigšanai piemēro tās valsts tiesības, kurā tas ir pirmo reizi publicēts.

Rūpnieciskā īpašuma tiesību nodibināšanai, saturam un izbeigšanai piemēro tās valsts tiesības, kurā tas ir noguldīts vai reģistrēts vai kurā iesniegts pieteikums tā noguldīšanai vai reģistrēšanai.

Sk. Civilkodeksa 2613.–2632. pantu.

3.9 Maksātnespēja

Noteikumus attiecībā uz piemērojamajām tiesībām iespējams atrast Likumā Nr. 85/2014 par maksātnespēju un maksātnespējas novēršanas procesu, kas atvieglo Regulas (EK) Nr. 1346/2000 piemērošanu.

Lapa atjaunināta: 24/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Slovēnija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Pamata tiesību akts, kurā noteiktas starptautisko privāttiesību vispārējās normas, ir Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; saīsinājums „ZMZPP”, Slovēnijas Republikas Oficiālais Vēstnesis (*Uradni list RS*) Nr. 56/99). Konkrētas tiesību normu kolīzijas regulē tiesību akti par dažādām tēmām (piemēram, Likums par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu) (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; saīsinājums „ZFPPIP”).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Slovēnijas Republikā ratificētas un publicētas konvencijas ir piemērojamas tieši, un tām ir lielāks spēks nekā citiem valsts tiesību aktiem. Tiesību kolīziju normas reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), un tā aptver dalībvalstis, kurām ir saistoši grozījumi 1980. gada 19. jūnija Romas Konvencijā par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām un Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regulā Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II). Tiesību kolīziju normas ir iekļautas arī daudzpusējās konvencijās, kas apstiprinātas [Hāgas Konferencē](#) par starptautiskajām privāttiesībām, kuras dalībniiece ir Slovēnijas Republika.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Tiesību kolīziju normas ir iekļautas arī divpusējās konvencijās par tiesisko palīdzību, kas noslēgtas ar Austriju, Bulgāriju, Čehijas Republiku, Franciju, Ungāriju, Mongoliju, Poliju, Rumāniju, Krievijas Federāciju un Slovākiju. Konvenciju saraksts ir pieejams [ministrijas tīmekļa vietnēs](#).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesim ir saistoši tiesību akti, kas regulē tiesību normu kolīzijas, bet puses var brīvi izvēlēties, kādi tiesību akti regulē to tiesiskās attiecības. Tādā gadījumā tiek piemēroti pušu izvēlēti tiesību akti. Turklāt tiesību akti, kas parasti tiktu piemēroti saskaņā ar Likumu par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru, netiek piemēroti tādos gadījumos, kad, pamatojoties uz visiem apstākļiem, ir skaidrs, ka attiecīgajām tiesiskajām attiecībām nav būtiskas saiknes ar piemērojamiem tiesību aktiem, taču ir ievērojami ciešāka saikne ar citiem tiesību aktiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Atgriezeniskās norādes princips ir izklāstīts Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru 6. pantā, kurā noteikts, ka gadījumos, kad tiek lemts, kādus tiesību aktus piemērot, ārvalsts normās ir norāde uz Slovēnijas tiesību aktiem, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti, neņemot vērā Slovēnijā spēkā esošos norādījumus par to, kādi tiesību akti ir jāpiemēro. Šo noteikumu nepiemēro, ja puses izvēlas reglamentējošos tiesību aktus.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Konkrēta tiesību aktu izvēles norma, kas regulē maināmus vienojošos faktorus, parasti nosaka arī laiku, kad šāda norma ir jāpiemēro. Noteikti vienojošie faktori ietver laiku, kas ir izšķirošs, izvēloties reglamentējošās tiesības, kas noteiktas tiesību kolīziju normā (piemēram, testatora valstspiederība testamenta taisīšanas laikā), savukārt citos gadījumos izmaiņas vienojošajā apstākļī var nozīmēt to, ka ir piemērojamas citas tiesību sistēmas tiesību normas. Pastāvīgu attiecību gadījumos ir jāpiemēro jau iegūto tiesību atzīšanas princips.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru noteiktās tiesības netiek piemērotas gadījumos, kad piemērošanas rezultātā tiek pārkāpta Slovēnijas tiesiskā kārtība. Sabiedriskās kārtības koncepcija ir tiesisks standarts, kas izpaužas judikatūrā. Lielākoties tas ir balstīts uz valsts konstitucionālajiem noteikumiem, valsts tiesību aktu pamatprincipiem un morāles principiem.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc saviem ieskatiem nosaka piemērojamo ārvalsts tiesību aktu saturu, izmantojot ziņojumu par ārvalsts tiesību aktiem, ko izstrādājusi par tieslietām atbildīgā ministrija, vai izpētot to saturu ar citu atbilstošu metodi. Puses var iesniegt kompetentas ārvalsts iestādes vai institūcijas publisku vai cita veida dokumentu par ārvalsts tiesību aktu saturu. Ja ārvalsts tiesību aktu saturu konkrētā gadījumā nav iespējams noteikt, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Attiecībā uz dalībvalstīm Slovēnijas Republikā ir piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kurai ir lielāks spēks nekā valsts tiesību aktiem, kas regulē materiālo tiesību normas. Lietām, kurām regulu nepiemēro, vajadzības gadījumā piemēro divpusējās konvencijas. Ja divpusējo konvenciju nav, tiek piemēroti valsts tiesību akti, kas regulē līgumattiecību tiesību normu kolīzijas (Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru).

Vispārēja tiesību kolīziju norma

Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru paredz, ka noslēgtajam līgumam tiek piemēroti līgumslēdzēju pušu izvēlēti tiesību akti, ja vien starptautiskā konvencijā nav noteikts citādi. Var būt skaidri norādīta iesaisīto pušu griba attiecībā uz tiesību aktu izvēli, vai arī attiecīgo tiesību aktu izvēle var būt skaidri noteikta līguma noteikumos vai citos apstākļos. Pēc tam līguma spēkā esamība tiek pārbaudīta saskaņā ar izvēlētajiem tiesību aktiem. Ja puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus, tiek piemēroti tie tiesību akti, kas ir visciešāk saistīti ar līgumu. Ja apstākļi nenorāda uz citiem tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tās puses pastāvīgā dzīvesvieta vai galvenā darbījumbāzes vieta, kuras pienākums ir izpildīt līguma pamatelementus.

Darba līgumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu. Darba līgumā vienojoties par citu tiesību aktu piemērošanu, puses nedrīkst ignorēt obligātus noteikumus par darba ņēmēju tiesību aizsardzību, kas ir iekļauti tās valsts tiesību aktos, kas tiktu piemēroti, ja puses neizvēlētos citus tiesību aktus.

Patērētāja līgums ir līgums par preču, tiesību un/vai pakalpojumu nodošanu patērētājam. Patērētājs ir persona, kura saņem preces, tiesības vai pakalpojumus galvenokārt personiskai lietošanai vai lietošanai mājāsaimniecībā. Patērētāja līgumā neietilpst transportēšanas līgums vai līgums par pakalpojumu sniegšanu patērētājam, ja līgums tiek pilnībā izpildīts ārpus patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts. Neierobežojot Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru noteikumus, patērētāja līgumu regulē tās valsts tiesību akti, kurā patērētājs dzīvo, kurā noslēgts līgums atbilstoši piedāvājumam vai reklāmai attiecīgajā valstī vai kurā patērētājs veicis nepieciešamās darbības, lai noslēgtu līgumu attiecīgajā valstī, vai kurā patērētājs ir līgumslēdzēja puse vai kurā tā pārstāvis saņem patērētāja rīkojumu attiecīgajā valstī, vai ja pārdošanas līgums ir noslēgts citā valstī vai patērētājs ir devis rīkojumu citā valstī, vai braucieni organizē pārdevējs ar nolūku veicināt šādu līgumu noslēgšanu.

Iepriekš minētajos gadījumos līgumslēdzēja puse nevar vienoties par tāda tiesību akta piemērošanu, kurā tiek ignorēti obligāti noteikumi par patērētāja tiesību aizsardzību, kas ir piemērojami patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valstī.

Ar nekustamo īpašumu saistītiem līgumiem vienmēr tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas.

Ja līgumslēdzēja puse nav vienojušās citādi, līgumslēdzēju pušu attiecībām tiek piemērota vispārējā tiesību kolīziju norma, lai izlemtu arī to, no kura brīža kustamā objekta ieguvējam ir tiesības uz tā izstrādājumiem un rezultātiem, un lai izlemtu, no kura brīža ieguvējs uzņemas riskus saistībā ar attiecīgo objektu. Turklāt, ja līgumslēdzēja puse nav vienojušās citādi, objekta piegādes metodi un nepieciešamos pasākumus, kad piegāde tiek atteikta, regulē tās valsts tiesību akti, uz kuru objekts ir jānogādā.

Attiecībā uz tiesībām un pienākumiem, kas izriet no prasījuma cedēšanas vai parāda pārņemšanas: jebkuru cedēšanā vai pārņemšanā tieši neiesaistītu debitoru vai kreditoru juridisko statusu regulē tie paši tiesību akti, kurus piemēro pašai cedēšanai vai nodošanai.

Galvenajam darījumam piemērojami tiesību akti attiecas arī uz papildu darījumu, ja vien nav nolemts citādi.

Vienpusējam tiesiskajam darījumam piemēro debitora pastāvīgās dzīvesvietas vai faktiskās darbījumbāzes vietas valsts tiesību aktus.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām, kuras neregulē starptautiska konvencija vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), tiesību kolīziju normas paredz, ka tiek piemēroti valsts tiesību akti.

Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru paredz, ka ārpuslīgumiskām saistībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā darbība ir veikta. Seku gadījumā tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā tie ir labvēlīgāki cietušajam, ja cietušajam būtu vajadzējis vai cietušais ir varējis paredzēt vietu, kurā sekas tiks radītas. Ja attiecībām nav ciešas saistības ar šādiem tiesību aktiem, bet ir saistība ar citiem tiesību aktiem, tiek piemēroti citi tiesību akti.

Ja uz kuģa atklātā jūrā vai lidmašīnā rodas situācija, kurā rodas atbildība par kompensāciju, tiek pieņemts, ka piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā kuģis vai lidmašīna ir reģistrēta.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Ja Slovēnijas Republikas valstspiederīgais ir arī citas valsts valstspiederīgais, attiecīgā persona atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek uzskatīta tikai par Slovēnijas valstspiederīgo. Ja persona nav Slovēnijas Republikas valstspiederīgā, bet ir divu vai vairāku citu valstu valstspiederīgā, atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek piemēroti personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personas pastāvīgā dzīvesvieta neatrodas nevienā tās valstspiederības valstī, atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, ar kuru personai ir visciešākā saikne.

Ja personai nav valstspiederības vai personas valstspiederību nav iespējams noteikt, tiek piemēroti personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personai nav pastāvīgās dzīvesvietas vai to nav iespējams noteikt, tiek piemēroti personas pagaidu dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja nav iespējams noteikt pat pagaidu dzīvesvietu, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

Mainot personas vārdu, tiek piemēroti personas valstspiederības valsts tiesību akti.

Fiziskas personas tiesībspējai un rīcībspējai slēgt līgumus tiek piemēroti personas valstspiederības valsts tiesību akti. Ja personai, kura saskaņā ar tās valstspiederības valsts tiesību aktiem nav tiesībspējas un rīcībspējas slēgt līgumus, tiek uzskatīts, ka personai ir tiesībspēja un rīcībspēja, ja saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā saistības radušās, persona tiek uzskatīta par tiesībspējīgu un rīcībspējīgu. Fiziskas personas tiesībspējas un rīcībspējas zaudējumu vai ierobežojumus attiecībā uz līgumu slēgšanu regulē personas valstspiederības valsts tiesību akti.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Aizbildnības noteikšanu un izbeigšanu un attiecības starp aizbildni un aizbildniecībā esošo personu (aprūpē esošo personu) regulē aprūpē esošās personas valstspiederības valsts tiesību akti. Pagaidu veselības aprūpes pasākumus, kas piešķirti ārvalstniekam vai bezvalstniekam Slovēnijas Republikā, regulē Slovēnijas tiesību akti, un tie paliek spēkā, līdz kompetentā valsts izdod lēmumu par pasākumu vai anulē to. Šis noteikums attiecas arī uz Slovēnijas Republikā esoša ārvalstniekam vai bezvalstniekam piederoša īpašuma aizsardzību.

Vecāku un bērnu attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

Paternitātes vai maternitātes atzīšanas, noteikšanas un apstrīdēšanas procedūru regulē bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

Pienākumu nodrošināt uzturlīdzekļus asinsradniekiem, izņemot vecāku saistības attiecībā pret bērniem, un pienākumu nodrošināt uzturlīdzekļus radniekiem svainībā (t. i., ģimenes locekļiem, kas nav asinsradnieki) regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir uzturlīdzekļu pieprasītājs.

Bērna leģitimācijas procesu regulē bērna vecāku valstspiederības valsts tiesību akti vai, ja vecāki nav vienas valsts valstspiederīgie, tā vecākā valstspiederības valsts tiesību akti, saskaņā ar kuru adopcija ir atzīstama par spēkā esošu. Bērna, citas personas vai valsts iestādes piekrišanu leģitimācijai regulē bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

3.4.2 Adopcija

Adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir adoptētājs un adoptējamais. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu kopīgi regulē to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie viņi ir. Ja laulātie adoptē reizē, adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu regulē adoptējamā valstspiederības valsts tiesību akti, kā arī to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir abi

laulātie. Adopcijas veidu regulē tās valsts tiesību akti, kurā adopcija veikta. Ar adopciju saistītus pienākumus un tiesības regulē tās valsts tiesību akti, kuras valsts valstspiederīgie adopcijas apstiprināšanas brīdī ir adoptētājs un adoptējamais. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti adoptējamā valstspiederības valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulībā stāšanās nosacījumus regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais laulības noslēgšanas brīdī ir katra persona. Laulības veidu regulē tās valsts tiesību akti, kurā laulība ir noslēgta. Laulības spēkā neesamību regulē tiesību akti, saskaņā ar kuriem tā ir noslēgta pēc tiesību kolīziju normām, kas izklāstītas iepriekš.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par neprecētiem / kopā dzīvojošiem pāriem. Taču, tā kā neprecētu / kopā dzīvojošu pāru partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, pastāv iespēja, ka noteikumus, ar kuriem regulē laulību, var piemērot arī neprecētu / kopā dzīvojošu pāru partnerattiecībām.

Divu partnerattiecībās esošu neprecētu / kopā dzīvojošu personu mantiskās attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja personām ir atšķirīga valstspiederība, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā tām ir kopīga dzīvesvieta. Līgumiskas mantiskās attiecības starp partnerattiecībās esošiem neprecētiem / kopā dzīvojošām personām reglamentē tiesību akti, kas piemērojami to mantiskajām attiecībām līguma noslēgšanas brīdī. Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par reģistrētām viendzimuma partnerattiecībām un to apstākļiem. Taču, tā kā viendzimuma partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, tām var tikt piemēroti tādi paši noteikumi, kādus piemēro laulībai.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie laulības šķiršanas prasības iesniegšanas laikā ir abi laulātie. Ja laulātie šķiršanas pieteikuma iesniegšanas laikā ir dažādu valstu valstspiederīgie, laulības šķiršanu kopīgi regulē to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir laulātie. Gadījumos, kad saskaņā ar iepriekšējām tiesību normām laulības šķiršana nav iespējama, laulības šķiršanu regulē Slovēnijas tiesību akti, ja laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas laikā viena laulātā pastāvīgās dzīvesvietas valsts ir Slovēnijas Republika. Ja viens no laulātajiem ir Slovēnijas valstspiederīgais bez pastāvīgas dzīvesvietas Slovēnijā un laulības šķiršana nav iespējama saskaņā ar iepriekšējām tiesību normām, laulības šķiršanu regulē Slovēnijas tiesību akti.

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par viendzimuma partnerattiecību izbeigšanu. Taču, tā kā viendzimuma partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, tām var tikt piemēroti tādi paši noteikumi, kādus piemēro laulības šķiršanai.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Vecāku un bērnu attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu visu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto personiskās un mantiskās attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir dažādās valstīs, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā bijusi viņu pēdējā kopīgā dzīvesvieta. Ja saskaņā ar šīm tiesību normām piemērojamo tiesību aktu nav iespējams noteikt, tiek piemēroti tie tiesību akti, ar kuriem viņiem ir visciešākā saistība.

Laulāto mantiskās līgumattiecības regulē tās valsts tiesību akti, kas piemērojami viņu personiskajām un mantiskajām attiecībām līguma slēgšanas brīdī. Ja tiesību aktos ir paredzēts, ka laulātie var izvēlēties tiesību aktus, kas regulē viņu vienošanos par mantu, tiek piemēroti viņu izvēlētie tiesību akti.

Ja laulība tiek atzīta par spēkā neesošu vai anulētu, personiskajām attiecībām un kopīpašumam tiek piemērotas tās pašas tiesību kolīziju normas, ko piemēro laulāto personiskajām un mantiskajām attiecībām.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais miršanas brīdī ir mirušais. Testamentāro rīcībspēju regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais testamenta izstrādes brīdī bijis testators.

Testamenta forma ir derīga, ja tā ir derīga saskaņā ar vienu no šīm tiesību sistēmām: tās valsts tiesībām, kurā testaments ir taisīts; tās valsts tiesībām, kuras valstspiederīgais testamenta taisīšanas vai miršanas brīdī bijis testators; tās valsts tiesībām, kurā testamenta taisīšanas vai miršanas brīdī bijusi testatora pastāvīgā dzīvesvieta; Slovēnijas tiesībām; vai attiecībā uz nekustamo īpašumu tās valsts tiesībām, kurā atrodas nekustamais īpašums.

Testamenta atsaukšanas forma ir derīga, ja tā ir derīga saskaņā ar tiem tiesību aktiem, ar kuriem ir derīga testamenta taisīšana, kā izskaidrots iepriekš.

3.8 Nekustamais īpašums

Mantiskajām attiecībām un citām tiesībām uz objektu tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā objekts atrodas. Mantiskajām attiecībām attiecībā uz transportētiem objektiem tiek piemēroti galamērķa valsts tiesību akti. Mantiskajām attiecībām attiecībā uz transportlīdzekļiem tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā transportlīdzekļi atrodas, ja vien Slovēnijas tiesību aktos nav noteikts citādi.

3.9 Maksātnespēja

Padomes 2000. gada 29. maija Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procesu ir tieši piemērojama Slovēnijā attiecībā uz jautājumiem, kas ietilpst tās darbības jomā, un ES dalībvalstīs. Ja regula netiek piemērota, reglamentējošais tiesību akts ir Slovēnijas valsts tiesību akts, proti, Likums par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; sāisinašjumi „ZFPPIPP“, „UL RS“, „ZFPPIPP-UPB7“, Nr. 63/2013).

Šajā likumā nodaļā ar nosaukumu „Maksātnespējas process ar starptautisku elementu“ ir iekļauti vispārīgi noteikumi attiecībā uz maksātnespējas procesu ar starptautisku elementu, tiek regulēta ārvalstu kreditoru un administratoru piekļuve valsts tiesai un sadarbība ar ārvalstu tiesām un ārvalstu administratoriem. Tā regulē arī ārvalstu maksātnespējas procesa atzīšanu un pagaidu pasākumus, paralēlos pasākumus maksātnespējas dēļ, kā arī tiesību aktus, ko piemēro maksātnespējas procesa sekām.

Valsts tiesai ir jurisdikcija valsts maksātnespējas procesā, tā var lemt par ārvalstu procedūras atzīšanu un sadarbību ar ārvalstu tiesām. Vietējās valsts tiesas, kas ir kompetentas pārvaldīt valsts maksātnespējas procesu: 1) ja debitors, kas ir valsts tiesību subjekts vai uzņēmējs, ir dibināts Slovēnijas Republikā: tās teritorijas tiesa, kurā debitors ir dibināts; 2) ja debitors, kas ir ārvalstu persona, ir izveidojis filiāli Slovēnijas Republikā: tās teritorijas tiesa, kurā atrodas debitora filiāles galvenā darījumdarbības vieta; 3) citos gadījumos: Ļubjanas Rajona tiesa (*Okrožno sodišče v Ljubljani*).

Attiecībā uz tiesību aktiem, kas regulē maksātnespējas procesa tiesiskās sekas, pastāv vispārpieņemts noteikums, ka tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā notiek maksātnespējas process, ja vien konkrētā gadījumā tiesību aktos nav noteikts citādi. Likumā par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu ir noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem saistībā ar līgumiem par iegūtā nekustamā īpašuma izmantošanu, jo tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas. Īpaši noteikumi par tiesību aktiem par reģistrā ierakstītām tiesībām (tās valsts tiesību aktiem, kuras

pārziņā ir reģistra pārvaldība) tiek piemēroti saistībā ar tiesību aktiem par maksājumu sistēmas un finanšu tirgus piemērošanu (tās valsts tiesību aktiem, kurai piemērotas šādas maksājumu sistēmas / finanšu tirgi), tiesību aktiem, ko piemēro atlīdzinājuma līgumiem un atpirkšanas līgumiem, un tiesību aktiem, ko piemēro darba līgumiem.

Lapa atjaunināta: 17/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Zviedrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Starptautiskās privāttiesības Zviedrijā ir tikai daļēji kodificētas un sastāv no tiesību aktiem un judikatūras. Tiesību aktu galvenais mērķis ir nodrošināt, ka starptautiskās konvencijas, kurās Zviedrija ir līgumslēdzēja puse, tiek īstenotas. Galvenie tiesību akti ir šādi.

Laulības un bērni:

Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 3. nodaļas 4. un 6. iedaļa (*Lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*, ko zviedru valodā apzīmē arī ar saīsinājumu „IÄL”),

Rīkojuma par dažām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību 9., 12. un 13. iedaļa (*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*, „NÄF”),

Akta par starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar adopciju 2. iedaļa (*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*, „IAL”),

Akta par starptautiskiem paternitātes jautājumiem 2., 3. un 6. iedaļa (*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*, „IFL”),

Akta par noteiktiem starptautiskiem jautājumiem attiecībā uz īpašuma attiecībām starp laulātiem vai faktiskiem dzīvesbiedriem 3.-5. iedaļa (*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*, „LIMF”),

Akta par 1996. gada Hāgas konvenciju 1. iedaļa (*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*) un tās pašas 1996. gada Hāgas konvencijas par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem 15.–22. pants, Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 15. pants un Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Mantojums:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 20.–38. pants.

Līgumi un pirkumi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (“Roma I”), Vekselju akta 79.–87. iedaļa (*Växellagen* 1932:130),

Čeku akta 58.-65. iedaļa (*Checklagen* 1932:131),

Akts par preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem (*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*, „IKL”),

Akta par kopīgu lēmumu pieņemšanu darbvietā 25. iedaļas a apakšpunkts, 31. iedaļas a apakšpunkts un 42. iedaļas a apakšpunkts (*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*, „MBL”),

Akts par dažiem apdrošināšanas līgumiem piemērojamiem tiesību aktiem (*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*),

Kuģošanas kodeksa 13. nodaļas 4. iedaļa un 14. nodaļas 2. iedaļa (*Sjölagen* 1994:1009),

Akta par patērētāju līgumiem 14. iedaļa (*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*),

Akta par patērētāju aizsardzību nolīgumos par mājokļa daļlaika lietojuma tiesībām vai ilgtermiņa atvairinājuma produktiem 1. nodaļas 4. iedaļa (*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*),

Akta par distances līgumiem un tiešo tirdzniecību mājās 3. nodaļas 14. iedaļa (*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*), Patērētāju tirdzniecības akta 48. iedaļa (*Konsumentköplagen* 1990:932).

Kompensācija par kaitējumu:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (“Roma II”),

Akta par ceļu satiksmes negadījumos gūtām traumām 8., 14. un 38. iedaļa (*Trafikskadelagen* 1975:1410),

Akta saistībā ar 1972. gada 9. februāra konvenciju starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām 1. iedaļa (*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*),

Akta saistībā ar 1974. gada 19. februāra konvenciju par vides aizsardzību starp Dāniju, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju 1. iedaļa (*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*).

Tiesību akti par maksātnespēju:

Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām („Maksātnespējas regula”) 4., 8.–11., 14., 15., 28. un 43. pants (Eiropas Parlaments un Padome ir pieņēmusi grozītu regulu, kam jāstājas spēkā 2015. gada vasarā),

Akta, ar ko nosaka noteikumus, kas regulē maksātnespējas gadījumus saistībā ar īpašumu Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā, 1., 3. un 5.–8. iedaļa (*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*),

Akta par Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā notiekošu maksātnespējas procesu ietekmi 1., 4.-9. un 13. iedaļa (*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*),

Akta par maksātnespējas procesiem saistībā ar īpašumu citā Ziemeļvalstī 1., 3.-8. un 12. iedaļa (*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*),

Akta par citā Ziemeļvalstī notiekošu maksātnespējas procesu ietekmi 1., 4.-9., 13. un 14. iedaļa (*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Zviedrija ir līgumslēdzēja puse turpmāk nosauktās daudzpusējās starptautiskās konvencijās, kas paredz noteikumus par piemērojamiem tiesību aktiem. Zviedrijas izvēlas „divlīmeņu” pieeju starptautiskiem līgumiem, kas nozīmē, ka arī daudzpusējām konvencijām ir jābūt iekļautām Zviedrijas valsts tiesību aktos; skat. iepriekš.

Tautu Savienība:

1930. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseljiem un parādzīmēm;

1931. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar rēķiniem.

Hāgas Starptautisko privāttiesību konference:

1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem;

1961. gada Konvencija par kolīzijas normām attiecībā uz testamentārām klauzulām;

1996. gada Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem;

Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Eiropas Savienība:

1980. gada Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumiskām saistībām (Romas I regula aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājušies spēkā pēc 2009. gada 17. decembra).

Ziemeļvalstu konvencijas:

1931. gada Konvencija starp Dāniju, Islandi, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju, ar kuru nosaka starptautisko privāttiesību noteikumus par laulību, adopciju un aizbildnību (pēdējo reizi grozīta ar 2006. gada konvenciju),

1933. gada Konvencija starp Zviedriju, Dāniju, Somiju un Norvēģiju par maksātnešpēju („Ziemeļvalstu Maksātnešpējas konvencija”),

1934. gada Konvencija starp Dāniju, Islandi, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju par mantošanas tiesībām, testamentiem un mantojuma pārvaldīšanu (pēdējo reizi grozīta ar 2012. gada konvenciju),

1974. gada Konvencija par vides aizsardzību starp Dāniju, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

1972. gada Konvencija starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Zviedrijas tiesību aktos nav noteikts, ka tiesai pēc savas iniciatīvas ir jāpiemēro ārvalstu tiesību akti. Šis jautājums galvenokārt ir skatīts judikatūrā, un šķiet, ka pastāv atšķirība starp tiesvedību lietās, kurās pusēm ir jāaut rast ārpusietas risinājumu (*dispositīva māl*), un tiesvedību lietās, kuras var risināt tikai tiesas ceļā (*indispositīva māl*). Tiesvedībā civillietās, kurās pusēm ir tiesības panākt savstarpēju izlīgumu, šķiet, ka ārvalstu tiesību aktu normas tiek piemērotas tikai tad, ja viena no pusēm uz tām atsaucas. Ir bijis daudz lietu ar nepārprotamu ārvalstu elementu, kurās bez šaubīšanās ir tikuši piemēroti Zviedrijas tiesību akti, jo neviena no pusēm neatsaucās uz ārvalstu tiesību aktiem. Savukārt tiesvedībā, kurā nav iespējams ārpusietas izlīgums, piemēram, saistībā ar paternitātes noteikšanu, ir bijušas lietas, kurās tiesa pēc savas iniciatīvas ir piemērojusi ārvalstu tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās netiek vispārēji pieņemta atgriezeniskās norādes doktrīna. Tomēr pastāv izņēmums Vekselju akta 79. iedaļas 2. punktā un Čeku akta 58. iedaļas 2. punktā attiecībā uz ārvalstu pilsoņu spēju veikt darījumus ar vekseliem vai čekiem. Iemesls ir tāds, ka šie noteikumi balstās uz starptautiskām konvencijām. Pastāv vēl viens izņēmums Akta par citās Ziemeļvalstīs notiekošu maksātnešpējas procesu ietekmi 9. iedaļas 2. punktā. Visbeidzot, runājot par laulības formālo spēkā esamību, atgriezeniskā saite ir atzīta Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 1. iedaļas 7. punktā.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Zviedrijas starptautisko privāttiesību aktos nav vispārēja noteikuma par piesaites faktora maiņu: šo jautājumu konkrēti nosaka katrs atsevišķs tiesību akts. Piemēram, Akta par dažiem starptautiskiem jautājumiem attiecībā uz īpašuma attiecībām starp laulātiem un faktiskiem dzīvesbiedriem 4. iedaļas 1. punktā norādīts, ka, „ja nav vienošanās par piemērojamiem tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā laulātie uzsāka pastāvīgu kopdzīvi (*hemvist*), kad viņi slēdza laulību”, un tā paša akta 4. iedaļas 2. punktā ir teikts, ka, „ja abi dzīvesbiedri pēc tam uzsāk pastāvīgu kopdzīvi citā valstī un dzīvo tur ne mazāk kā divus gadus, tiek piemēroti šīs valsts tiesību akti”.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Uzskata, ka Zviedrijas starptautisko privāttiesību normu vispārējais princips ir tāds, ka ārvalstu tiesību norma nav piemērojama, ja tās piemērošana būtu acīmredzami nesavietojama ar šīs valsts tiesību sistēmas pamatprincipiem. Šādi noteikumi ir atrodamti daudzos starptautisko privāttiesību aktos, bet nav jāizdara secinājums, ka sabiedriskās kārtības ierobežojumiem ir nepieciešams pamats tiesību aktos. Ir bijis ļoti maz spriedumu, kuros konstatēts, ka ārvalstu tiesību aktu nevarēja piemērot, pamatojoties uz sabiedrisko kārtību.

Parasti tiesu iestādes nosaka, kuri Zviedrijas tiesību aktu noteikumi ir obligāti starptautiski piemērojami.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ja tiesa uzskata, ka ir piemērojamas ārvalstu tiesību normas, un tiesai nav zināmi ārvalstu tiesību sistēmas materiālie noteikumi, tai ir divas iespējas. Tiesa veic izmeklēšanu pati vai arī lūdz pusi sniegt nepieciešamo informāciju. Lietderība ir noteicošais apsvērum, izvēloties vienu no šīm iespējām. Ja tiesa izlemj pati izmeklēt lietu, tā var saņemt Tieslietu ministrijas atbalstu. Kopumā tiesai būs aktīvāka loma tiesvedībā, kurā tikai tā var pieņemt lēmumu (skat. iepriekš); tiesvedībā, kurā puses drīkst panākt izlīgumu savā starpā, tiesa lielu daļu izmeklēšanas var atstāt pušu ziņā.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaitības un tiesību akti

Zviedrija ir 1980. gada Romas konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaitībām, līgumslēdzēja puse. Dažās jomās ir piemērojami citi tiesību akti. Romas I regula aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājās spēkā pēc 2009. gada 17. decembra.

Preču tirdzniecību regulē Akts par tiesību aktiem, kas piemērojami preču tirdzniecībai, ar kuru valsts tiesību normās ir iekļauta Hāgas 1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem. Šis akts ir uzskatāms par noteicošu salīdzinājumā ar Romas I regulu. Tomēr tas neattiecas uz patērētāju līgumiem. Saskaņā ar 3. iedaļu pircējam un pārdevējam ir jāaut vienoties par piemērojāmām tiesību nomām. 4. iedaļā ir noteikts, ka gadījumā, ja puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas pārdevēja pastāvīgā dzīvesvieta. Šim noteikumam ir izņēmumi, ja pārdevējs ir pieņēmis pasūtījumu valstī, kurā atrodas pircēja pastāvīgā dzīvesvieta, kā arī pirkumiem biržā vai izsolē.

Cits izņēmums no Romas I regulas noteikumiem attiecas uz dažiem **patērētāju līgumiem**. Pastāv īpaši noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt patērētāju aizsardzību no tiesību izvēles klauzulām un kas ir noteikti Patērētāju tirdzniecības akta 48. iedaļā, Patērētāju līgumu akta 14. iedaļā, Akta par patērētāju aizsardzību nolīgumos par mājokļa daļaiņa lietojuma tiesībām vai ilgtermiņa atvaļinājuma produktiem 1. nodaļas 4. iedaļā un Akta par distances līgumiem un tiešo tirdzniecību mājās 3. nodaļas 14. iedaļā. Tajos noteikts, ka noteiktos apstākļos jāpiemēro EEZ valsts tiesību akti, ja tie patērētājam nodrošina labāku aizsardzību.

Īpaši noteikumi attiecas uz **vekseliem un čekiem** Vekselju akta 79.87. iedaļā un Čeku akta 58.65. iedaļā. Tie pamatojas uz 1930. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseliem un parādzīmēm un 1931. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar čekiem.

Dažus **darbības apdrošināšanas** līgumus regulē Akts par tiesību aktiem, kas piemērojami dažiem apdrošināšanas līgumiem.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Jautājumu par ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamiem tiesību aktiem regulē Romas II regula.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Zviedrijas starptautisko privāttiesību aktos izšķirīgais piesaistes kritērijs personas statusa noteikšanai tradicionāli ir bijusi valstspiederība. Tomēr tagad ir tik daudzas lietas, kurās valstspiederībai ir bijis jāatdod priekšroka pastāvīgajai dzīvesvietai kā galvenajam piesaistes kritērijam, un tāpēc ir apšaubāmi, ka joprojām var runāt par vienu galveno piesaistes kritēriju personas statusa noteikšanai. Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē „personas statuss” būtībā ietver jautājumus par juridisko rīcībspēju un vārdu un uzvārdu.

Atbilstīgi Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 1. nodaļas 1. iedaļai **spēja slēgt laulībā** Zviedrijas iestādē pēc būtības ir jānosaka saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem, ja viena no pusēm ir Zviedrijas pilsonis/-e vai ir pastāvīgs/-a Zviedrijas iedzīvotājs/-a. Līdzīgi noteikumi attiecas uz Ziemeļvalstīm saskaņā ar Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību 1. iedaļu. Īpaši noteikumi par **aizbildnību un aizgādību** ir noteikti Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 4. un 5. nodaļā un Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību 14.21.a iedaļā.

Attiecībā uz jautājumu par tiesību aktiem, kas piemērojami **spējai slēgt līgumus**, daļēju atbildi sniedz Romas I regulas 13. pants. Spēju veikt darījumus, kas saistīti ar vekseliem vai čekiem, regulē īpaši noteikumi Vekseļu akta 79. iedaļā un Čeku akta 58. iedaļā.

Tiesu procesa kodeksa 11. nodaļas 3. iedaļā (*rättegångsbalken*) ir iekļauts īpašs noteikums par **spēju iesniegt prasību tiesā un tikt iesūdzētam**, kurā noteikts, ka ārvalstnieks, kas savā valstī nav spējīgs/-a uzsākt tiesvedību, var to tomēr darīt Zviedrijā, ja viņam vai viņai ir šāda spēja saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem.

Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē **jautājumi par vārdu un uzvārdu** attiecas uz tiesību aktiem par personas statusu. Tas nozīmē, piemēram, ka otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšana netiek uzskatīta par laulības juridisko seku jautājumu personas dzīvē. Saskaņā ar Personas vārda un uzvārda akta 50. iedaļu (*namnlagen*, 1982:670) minētais akts nav piemērojams Zviedrijas pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Dānijā, Norvēģijā vai Somijā; var izdarīt *a contrario* secinājumu, ka tas ir piemērojams Zviedrijas pilsoņiem citviet. 51. iedaļā noteikts, ka akts ir arī piemērojams ārvalstu pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Zviedrijā.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Zviedrijas materiālajās tiesībās netiek nodalīti **bērni, kas dzimuši likumīgā laulībā, no bērniem, kas nav dzimuši likumīgā laulībā**, un Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās nav iekļauti īpaši noteikumi par tiesību kolīzijām, lai noteiktu, vai bērns ir jāuzskata par laulībā vai ārpuslaulībā dzimušu un vai bērnu var vēlāk reģistrēt kā laulībā dzimušu.

Attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami **paternitātes** noteikšanai, pastāv dažādi noteikumi par paternitātes prezumpciju un paternitātes noteikšanu tiesā. Paternitātes prezumpciju regulē Akta par starptautiskiem paternitātes jautājumiem 2. iedaļa. Tajā noteikts, ka vīrietis, kurš pašlaik ir vai ir bijis laulāts ar bērna māti, jāuzskata par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pastāvīgo iedzīvotāju, vai gadījumos, kad tiesību aktu izpratnē neviena persona netiek uzskatīta par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pilsoni. Tomēr, ja bērna dzimšanas brīdī tā pastāvīgā dzīvesvieta bija Zviedrijā, jautājums vienmēr tiek izlemts saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem. Ja paternitāte jānosaka tiesā, tiesa piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā bērns bija pastāvīgais iedzīvotājs pirmās instances tiesas sprieduma laikā.

Saskaņā ar Akta par starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar adopciju 2. iedaļas 1. punktu Zviedrijas tiesai, izskatot iesniegumu par **adopciju**, ir jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti. Tomēr 2. iedaļas 2. punktā ir norādīts, ka gadījumā, ja iesniegums attiecas uz bērnu, kas jaunāks par 18 gadiem, tiesai ir jāņem vērā, vai pieteikuma iesniedzējs vai bērns ir saistīts ar citu ārvalsti savas valstspiederības, pastāvīgās dzīvesvietas vai citā veidā, un vai ir sagaidāms, ka tas radīs grūtības bērnam, ja adopcija netiks atzīta šajā valstī.

Attiecībā uz adopcijas tiesiskajām sekām gadījumā, kad ārvalsts adopcijas orderis ir spēkā Zviedrijā, adoptētais bērns tiek uzskatīts par adoptētāja bērnu Zviedrijā noslēgtā laulībā aizgādības, aizbildnības un uzturīdzekļu nolūkā. Tomēr mantošanas tiesību gadījumā tiesību akti nosaka, ka vienlīdzīga attieksme pret adoptētajiem bērniem un adoptētāja paša bērniem ir paredzēta vienīgi tad, ja adopcija ir notikusi Zviedrijā. Ja adopcija ir notikusi citā valstī, adoptētā bērna mantošanas tiesības tiek izskatītas saskaņā ar tiesību aktiem, kas vispārēji regulē tiesības uz mantojumu, proti, ar valstspiederības valsts tiesību aktiem.

Jautājumu par tiesību normām, kas piemērojamas **bērna uzturīdzekļiem**, regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas saistības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā bērns ir pastāvīgais iedzīvotājs. Ja bērns nespēj saņemt uzturīdzekļus no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa. Ja bērns nespēj saņemt uzturīdzekļus no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar jebkuriem no šiem tiesību aktiem, un abas puses ir vienas un tās pašas valsts pilsoņi, ir jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Attiecībā uz **spēju slēgt laulību** skat. 3. panta 3. punktu iepriekš. Vispārējais noteikums ir tāds, ka laulību uzskata par spēkā esošu pēc formas, ja tā ir spēkā valstī, kurā tā tika noslēgta (Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 1. nodaļas 7. iedaļa).

Laulības tiesiskās sekas var iedalīt divās galvenajās kategorijās: sekas, kas skar personas dzīvi, un sekas, kas attiecas uz dzīvesbiedru īpašumu (skatīt 3. panta 6. punktu turpmāk). Attiecībā uz personas dzīvi laulības galvenās sekas ir tādas, ka dzīvesbiedriem ir savstarpējs pienākums vienam otru uzturēt. Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās jautājumi par dzīvesbiedru mantošanas tiesībām, par otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšanu vai viņu pienākumu uzturēt otra dzīvesbiedra bērnus netiek uzskatīti par laulības tiesiskajām sekām, un piemērojami tiesību akti tiek noteikti saskaņā ar tiesību kolīzijas normām, kas regulē mantošanas tiesības, personas vārdu un uzvārdu u. c. jautājumus.

Jautājumu par **dzīvesbiedra uzturēšanai** piemērojamajiem tiesību aktiem regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas pienākumu regulē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo persona, kuras pienākums ir nodrošināt uzturīdzekļus. Ja viens no dzīvesbiedriem ieilst pret šo tiesību aktu piemērošanu un ja citas valsts tiesību aktiem ir ciešāka saistība ar laulību (īpaši tās valsts tiesību aktiem, kurā viņiem ir bijusi pēdējā koptīgā pastāvīgā dzīvesvieta), jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

Šķiršanās jautājumos Akta par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību 3. nodaļas 4. iedaļas (1) punktā ir noteikts, ka Zviedrijas tiesās ir jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti. Izņēmums ir paredzēts 4. iedaļas (2) punktā, ja abi dzīvesbiedri ir ārzemnieki un neviens no viņiem vismaz vienu gadu nav bijis pastāvīgais Zviedrijas iedzīvotājs.

Zviedrijas materiālajās tiesībās nav iekļauti **laulāto atšķiršanas un laulību anulēšanas** institūti, un nav vispārēji piemērojami tiesību kolīziju normu, kas varētu būt piemērojamas šādos gadījumos. Attiecībā uz Ziemeļvalstīm Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību 9. iedaļā ir noteikts, ka laulāto atšķiršanas gadījumos tiesa piemēro savas valsts tiesību aktus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto īpašumam piemērojamas tiesības regulē Akts par dažiem starptautiskiem jautājumiem saistībā ar īpašuma attiecībām starp laulātiem vai faktiskiem dzīvesbiedriem. Akta 3. iedaļa ļauj laulātajiem vai pāriem, kas vēlas slēgt laulību, noslēgt rakstisku līgumu, nosakot, ka viņu laulības īpašuma režīms jāregulē tās valsts tiesību aktiem, kurā viens no viņiem ir pastāvīgais iedzīvotājs vai pilsonis līguma noslēgšanas brīdī.

Ja dzīvesbiedri nav noslēguši spēkā esošu līgumu par piemērojamajiem tiesību aktiem, Akta 4. iedaļā ir noteikts, ka ir piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā viņi pēc laulības noslēgšanas dzīvo kā pastāvīgie iedzīvotāji. Ja abi dzīvesbiedri vēlāk kļūst par citas valsts pastāvīgajiem iedzīvotājiem un dzīvo tur ne mazāk kā divus gadus, tiek piemēroti šīs valsts tiesību akti. Bet, ja abi dzīvesbiedri jau ir bijuši pastāvīgi šīs valsts iedzīvotāji laulības laikā vai ja abi ir šīs valsts pilsoņi, sākot ar brīdi, kad viņi kļuva par tās pastāvīgajiem iedzīvotājiem, tiek piemēroti šīs valsts tiesību akti.

Akta 5. iedaļā ir noteikts, ka līgums par piemērojamajiem tiesību aktiem ir spēkā tad, ja tas ir atbilstīgs tiesību aktiem, kas piemērojami dzīvesbiedru īpašumam darījuma veikšanas brīdī. Ja līgums par piemērojamajiem tiesību aktiem ir noslēgts pirms kāzām, tas ir spēkā, ja atbilst tiesību aktiem, kas kļūst piemērojami, pusēm slēdzot laulību. Līgums par piemērojamajiem tiesību aktiem ir spēkā pēc formas, ja tas atbilst tās valsts tiesību aktu formālajām prasībām, kurā dzīvesbiedri ir pastāvīgie iedzīvotāji.

Ziemeļvalstu gadījumos Rīkojumā par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību ir iekļauti īpaši noteikumi.

3.7 Testamenti un mantojums

Jautājumu par tiesību normu kolīziju attiecībā uz testamentiem un mantojuma tiesībām regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi. Šīs regulas noteikumi par tiesību kolīziju ir piemērojami neatkarīgi no tā, vai pastāv starptautiska saikne ar dalībvalsti vai jebkādu citu valsti.

Tomēr uz testamenta spēkā esamību pēc formas attiecas īpaši noteikumi Akta par mantošanas tiesībām starptautiskās situācijās 2. nodaļas 3. iedaļā (*Lagen (2015: 417) om arv i internationella situationer*), kas iekļauj valsts tiesību aktos Hāgas 1961. gada Konvenciju par kolīzijas normām attiecībā uz testamentārām klauzulām. Testamentu uzskata par spēkā esošu pēc formas, ja tā forma atbilst tiesību normām, kas ir spēkā vietā, kur testators to sastādīja, vai arī vietā, kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs, vai vietā, kur testators bija pilsonis tad, kad testaments tika sastādīts vai arī nāves brīdī. Darījums, kas saistīts ar nekustamu īpašumu, ir spēkā pēc formas, ja tā forma atbilst tās vietas tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas. Tie paši noteikumi attiecas uz testamentu atcelšanu. Atcelšana ir spēkā arī tad, ja tā atbilst jebkuram no tiesību aktiem saskaņā ar nosacījumiem, atbilstoši kuriem testaments bija spēkā pēc formas.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma tiesībās noteikumi par tiesību kolīzijām pastāv tikai dažos gadījumos, kas attiecas uz kuģiem un lidmašīnām, finanšu instrumentiem un nelikumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem, kā arī dažās situācijās, kuras regulē Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvencija un Maksātnespējas regula.

Īpašuma tiesību ietvaros ietekme uz kustamas vai nekustamas mantas iegādi vai hipotēku, piemēram, ir jānosaka saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā īpašums atrodas iegādes vai iekļāšanās brīdī. Šie tiesību akti nosaka jebkuru īpašuma tiesību raksturu, kā īpašuma tiesības tiek iegūtas vai zaudētas, kādas formālas prasības ir iespējamas un kādas tiesības dod īpašuma tiesības attiecībā pret trešām personām.

Attiecībā uz ārvalstu nodrošinājuma tiesībām judikatūrā ir noteikts, ka gadījumā, ja brīdī, kad radās nodrošinājuma tiesības, pārdevējs zināja, ka īpašums jānogādā Zviedrijā un nodrošinājuma tiesības nebija spēkā Zviedrijā, pārdevējam bija jāsaņem nodrošinājums, kas atbilstu Zviedrijas tiesību normu prasībām. Turklāt ārvalstu nodrošinājuma tiesības nav jāuzskata par spēkā esošām, ja ir pagājis laika posms kopš brīža, kad īpašums tika ievests Zviedrijā. Uzskata, ka ārvalstu kreditoram ir bijis laiks iegūt jaunu nodrošinājumu vai atgūt parādu.

3.9 Maksātnespēja

Zviedrijas tiesību akti ir jāpiemēro Zviedrijas maksātnespējas procesam un citiem maksātnespējas jautājumiem, piemēram, nosacījumiem lietas ierosināšanai.

Lietās, kur iesaistīta cita Ziemeļvalsts, pastāv īpaši noteikumi, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus, kas pamatojas uz 1933. gada Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvenciju un kuri tika iekļauti Zviedrijas tiesību normās ar 1981. gadā pieņemtu tiesību aktu. Tomēr attiecībā uz Somiju tiek piemērota Maksātnespējas regula (skat. turpmāk), un attiecībā uz Islandi darbojas iepriekšējā 1934. gada regulējuma noteikumi. Vispārējais Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvencijas noteikums ir tāds, ka maksātnespējas process līgumslēdzējas valstī attiecas uz parādnieka īpašumu, kurš atrodas citā līgumslēdzējas valstī. Jautājumus, piemēram, par parādnieka tiesībām kontrolēt savu īpašumu un par to, kas jāiekļauj maksātnespējīgā parādnieka mantā, kopumā regulē tās valsts tiesību akti, kurā notiek maksātnespējas process.

Maksātnespējas regulā ir īpaši noteikumi lietām, kurās ir iesaistītas citas ES dalībvalstis.

Lapa atjaunināta: 13/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.